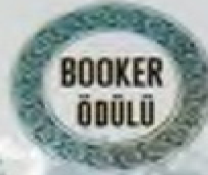
TIMES
En iyi 50 İngiliz yazardan biri

RAGNARÖK

TANRILARIN ALACAKARANLIĞI

"A.S. Byatt İskandinav mitolojisini dahiyane bir şekilde yeniden yorumluyor..."
URSULA K. LE GUIN

A.S. BYATT

A. S. Byatt: Aralarında her ikisi de Booker Ödülü kazanmış *Saplantı* ile *Biyografi Yazarının Öyküsü* adlı eserler ve yakın geçmişte piyasaya çıkıp Man Booker'in "en iyiler" listesine girmeyi başaran *Çocuklar İçin Kitap* da bulunan toplam on beş kurgu kitabının yazarıdır. Kurgu edebiyatına hizmet veren tanınmış bir yazar olmasının yanı sıra, kendi alanında hatırı sayılır, seçkin bir eleştirmendir.

A. S. Byatt

RAGNARÖK

TANRILARIN ALACAKARANLIĞI

Çeviren: Kemal Baran Özbek

Ragnarök: Tanrıların Alacakaranlığı
A. S. Byatt

Orijinal Adı. *Ragnarok:* The End of the Gods

İthaki Yayınları - 847

Yayına Hazırlayan: *Seda Ersavcı*
Kapak Tasarım: *Şükrü Karakoç*
Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık: *Özge Kılıç*
1. Baskı, Nisan 2013, İstanbul

ISBN: 978-605-375-278-3

Sertifika No: 11407

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. Ltd. Şti.’nin yan kuruluşudur.
Bahariye Cad. Dr. İhsan Ünlüer Sok. Ersoy Apt. A Blok No: 16/15 Kadıköy - İstanbul
Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
ithaki@ithaki.com.tr - www.ithaki.com.tr - www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık
Gümüşsüyü Cad. Topkapı Çenter, Odin İş Merkezi No: 403/2 Topkapı-İstanbul
Tel: (0212) 613 30 06 - Faks: (0212) 613 51 97
Sertifika No: 25001

Sevgili annem,

K.M. Drabble’a,

Çocukluğumun o hayal dolu günlerinde beni
Asgard ve Tanrılar’la tanıştırdığı için.

Eserde Geçen İsimler Üzerine Bir Not

Bu öykü, aralarında İzlanda dili ve Almancanın da bulunduğu pek çok farklı dilde kaleme alınmış çeşitli eserlerden derlenerek meydana getirilmiştir. Efsanede bahsi geçen isimler öyküden öyküye farklılık göstermektedir. Iduna, Idun ile aynı kişidir. Jørmungandr veya Jörmungander şeklinde karşımıza çıkan ismin ise birçok yazım şekli vardır. Yapay bir tutarlılık sağlamaya çalışmaktansa farklı yazım tarzlarına yer vermek beni daha fazla memnun ediyor. Efsanelerin kişinin zihnindeki yansıması, anlatım tarzına bağlı olarak değişiklik arz eder... Kesinkes doğru olduğu ileri sürülebilecek bir versiyonun varlığından söz etmek mümkün değildir.

WODAN’IN ÇILGIN AV SEFERİ

SAVAŞ YILLARINDA ÇELİMSİZ BİR ÇOCUK

Dünya savaşı başladığında henüz üç yaşında olan, zayıf ve çelimsiz bir çocuk vardı. Annesinin sık sık özlemle andığı, savaş öncesinin bal, kaymak ve yumurtanın bolca tüketildiği o ferah günlerini zorlukla da olsa hatırlayabiliyordu. Görende hasta olduğu izlenimi uyandıracak kadar solgun bir tene ve bir semenderinkiler kadar narin kemiklere sahip olan bu çocuğun güneş ışığı altında dağılan bir duman misali havada süzülen güzelim saçları vardı. Büyükleri ona bazı şeyleri yapmaması ve bazı şeylerden kaçınması konusunda devamlı öğütte bulunuyordu; ne de olsa "sürüp giden bir savaşın" tam ortasındaydılar. Savaş koşulları yaşamlarını baştan aşağı şekillendiriyordu. Ne var ki, kaderin mantığa aykırı görünen bir cilvesi sonucu, çocuk, ancak ailesinin bacaları hiç durmaksızın tüten çelik yığınına dönüşmüş bir şehrin sülfürlü havasından uzağa, düşman uçaklarının bombalama zahmetine dahi girmeyeceği bir taşra kasabasına taşınması sayesinde hayatta kalabilmişti. Böylelikle çocuk, İngiliz kırsalının o eşsiz ama bir o kadar da alışıldık huzuru içinde büyüme olanağı yakalamış oluyordu. Beş yaşına geldiğinde, kenarlarında ilkin üzeri çeşit çeşit çiçekle bezeli sıra sıra çitler, sonrasında ise dut ağaçları ile karaçalı, akdiken ve yaban gülü kümeleri ve en nihayetinde tuhaf görünümlü kül rengi tomurcuklarıyla dişbudak ağaçları uzanan, çuhaçiçekleri, düğünçiçekleri, papatyalar ve karaburçaklarla kaplı çayırlar boyunca üç kilometrelik bir yol yürüyerek okula gitmeye başladı. Onlar ufukta her belirdiğinde "dişbudak ağacının Mart başında açan siyah tomurcuklarına dikkat çekerdi annesi. Annesinin kaderi de bir o kadar mantığa aykırı bir seyir izliyordu. Gündemi işgal eden savaş, normal şartlar altında evli bir kadının yapması yasak kabul edilen işleri gerçekleştirmesini ve parlak zekâlı oğlan çocuklar yetiştirmesini yasal bakımdan olanaklı hale getiriyordu. Çelimsiz çocuk okuma yazmayı erken yaşta söktü. Sayfa üzerinde bir araya toplanmış

kelime kümelerini beraberce çözümlemeye çalıştıkları zamanlar annesi normalde olduğundan çok daha gerçek ve cana yakın görünüyordu ona. Babası ise onlardan çok uzaktaydı. Savaş rüzgârları onu nereye sürüklerse oraya uçuyordu; önce Kuzey Afrika'ya, sonra Yunanistan'a, ardından bir de bakmışsınız ki Roma'ya, yalnızca kitaplarda var olduğu sanılan diyarlara. Hayal meyal anımsıyordu babasını. Altın rengine çalan kızıl saçları ve buz gibi mavi gözleriyle bir tanrıydı adeta.

Bunun bilincinde olduğunu her ne kadar idrak edemese de, ebeveynlerinin her an yok olma korkusu içinde yaşadığını biliyordu çelimsiz çocuk. Dünyanın o ana dek tanıyageldikleri haliyle sona ermek üzere olduğu gerçeğiyle yüzleşmek durumundaydılar. Buna karşılık İngiliz kırsalındaki yaşam ise, pek çoklarının aksine, ne sona erme tehlikesiyle karşı karşıya kalmış, ne istilaya uğramış ne de devasa orduların çizmeleri altında çamur deryasına dönmüştü. Yine de, kimse ona bu konuyu açmasa da, çevreye bir korku ve dehşet havasının hakim olduğunun farkındaydı çelimsiz çocuk. Ruhunun derinliklerinde bir ses, o aydınlık bakışları zihninden bir an olsun silinmeyen babasının bir daha geri dönmeyeceğini söylüyordu ona. Geride kalan her yılın sonunda kadeh kaldıran aile üyeleri kendi imal ettikleri elma şarabından birer yudum alarak babasının sağ salim geri dönmesi için dilekte bulunuyordu. Böyle zamanlarda hissettiği duygunun gerçekte ne olduğunu çözemese de, kesif bir umutsuzluğun pençesine düşüyordu çelimsiz çocuk.

DİŞBUDAK AĞACI, YGGDRASIL

DÜNYANIN SONU

BAŞLANGIÇ

Çelimsiz çocuk kendi yaradılışının kökenleri üzerine kafa yormaktansa, (en azından öyle görünüyor ki) şu bildik soruya, yani niçin hiçbir şey var olmayabilecekken bir şeyler var olduğuna odaklanıyordu. Beyaz zemin üzerine siyah imge dizileri yoluyla sıralanmış anlatıları doymak bilmez bir hırsla hatmediyor, okuduğu şeylerden hareketle zihninde dağlar ve ağaçlar, yıldızlar, aylar ve güneşler, ejderhalar, cüceler ve bünyesinde kurtlar ve tilkiler barındıran karanlık ormanlar çiziyordu. Yaşadığı yeri çevreleyen otlaklarda gezinirken kendi tasarladığı öyküleri yüksek sesle mırıldanıyor, vahşi akıncılar ve derin göletlerle, dostane yaratıklar ve kötü ruhlu cadılarla ilgili olayları tekrar tekrar anlatıyordu.

Günün birinde, yaşı biraz daha ilerlemişken, *Asgard ve Tanrılar* adlı kitapla karşılaştı. Kapağında Odin'in bir yandan karanlık bir yeraltı mağarasının girişine sinmiş kafası başlıklı bir cüce tarafından endişeyle gözetlenirken, çakan şimşeklerin arasında av peşinde çılgınca at koştururarak bulutlu bir göğü yarıp geçerken resmedildiği yeşil ciltli bu kalın kitap, kurtları ve hızla akan çalkantılı nehirleri, hayaletleri ve suyun hemen üzerinde havada süzülerek ilerleyen kadın figürlerini betimleyen, ince bir ayrıntıyla işlenmiş birbirinden gizemli gümüş gravürlerle doluydu. Annesi tarafından eski İzlanda dili ve Antik İskandinav dilleriyle ilgili örneklemelerde bulunmak ve sınavlar için soru malzemesi derlemek üzere faydalanılan, aslen akademik amaçla kullanılan bir eserdi bu. Gelgelelim, kitap Almancaydı. Dr.W.Wägner'in çalışmalarından esinlenilerek kaleme alınmıştı. Çelimsiz çocuk eline geçen ve ilgisini uyandıran kitapları baştan sona büyük bir dikkatle okumaya eğilimliydi. Kitabın "eski çağların Cermen dünyasının tüm sırları ve hayranlık verici diğer öğeleriyle tekrardan

ele alındığı” giriş kısmını bir solukta okuduktan sonra, belleğinde ne gibi bir Alman imgesi canlandırması gerektiği konusunda ciddi birtakım şüphelere kapılmaktan kendini alamadı. O zamana dek, yatağının altında, ebeveynlerini karanlık bir ormanın derinliklerinde yer alan yeşil bir kuyuya attıktan sonra şimdi de kendisine ulaşmak ve onu yok etmek üzere yatağının ahşap bacaklarını testereyle kesen Almanlar bulunduğuna dair kâbuslar görmeye alışmıştı. Peki, madem gecenin karanlığı içinden fışkırıp ülkelerinin semalarında süzülerek üzerlerine bomba yağdıran şimdiki Almanlar gibi değillerdi, kimdi o zaman bu eski Almanlar?

Kitapta, bu efsanelerin “Kuzeyli” (veya İskandinav) diye adlandırılan toplumların, yani Norveçlilerin, Danimarkalıların ve İzlandalıların ortak kültürel unsurlarından biri olduğuna vurgu yapılıyordu aynı zamanda. Bizim çelimsiz çocuk da İngiltere’deki “kuzeylilerden” sayılırdı: Ataları vaktiyle Vikingler tarafından işgal edilmiş ve peşi sıra yerleşim yeri olarak kullanılmış bir yöreden geliyordu. Buradan hareketle, kendi benliğiyle özdeşleştirdiği bu kitaba tutkuyla bağlanması uzun zaman almadı.

Bu okuma seanslarını çoğunlukla ya yorganın altına sakladığı bir lambanın ışığında, ya da kitabı yatak odasının kapısının altındaki dar bir çatlaktan dışarı, diğer yandaki karanlık sahanlığın tam da o noktasına denk gelen solgun bir ışığın altına itmek suretiyle gerçekleştiriyordu. O dönemde tekrar tekrar okuduğu bir diğer kitap ise, John Bunyan’ın *Çarmıh Yolcusu* adlı eseriydi. Umutsuzluk Batağı’na saplanmış olan İnsan’ın yüklendiği kötürüm bırakacak denli ağır yükü iliklerine dek hissediyor, onunla birlikte yabanıl topraklar boyunca seyahat edip Gölgeler Vadisi’ne giriyor, onun Ümitsizlik Devi ve Apollyon iblisiyle olan karşılaşmalarına tanıklık ediyordu. Bunyan’ın öyküsü gayet açık bir mesaj ve anlam içeriyordu. *Asgard ve Tanrılar* içinse aynısı pek söylenemezdi. Bu kitap, bir dünyanın nasıl meydana geldiği, birbirinden görkemli büyülü varlıklarca nasıl donatıldığı ve nasıl son bulduğuna ilişkin, esrarengiz öğelerle süslü bir yapıttı. Hem burada bahsi geçen son buluş, kelimenin tam anlamıyla bir sonu ifade ediyordu.

Kitapta resmine yer verilmiş gravürlerden biri, Riesengebirge Kayası’nı göstermekteydi. Söz konusu gravürde, kayaların arasındaki bir yarıktan akan coşkun bir nehri ve aynı kayaların zirvesinde, keskin hatlar çizerek dışa doğru uzanan ve hiçbir canlıyla benzerlik göstermeyen devasa sütunların arasında dikilen ve fiziksel özellikleri tam olarak seçilememekle beraber görenlerde belli belirsiz birer kafa ve kol izlenimi uyandıran yalçın

çıkıntılar göze çarpıyordu. Mızrağı andıran, gri tonlara bürünmüş tepeleriyle bir dizi ağaç, hemen yakındaki bir yamacı kaplamıştı. Nehrin kıyısında ise, karıncayı andıracak kadar küçük olmaları dolayısıyla zorlukla seçilebilen insan figürlerinin yukarı doğru baktığı anlaşılıyordu. Peçeyi andıran bulut tabakalarının arasından belirmiş hayaletler, resimdeki diğer şekiller ile okurun küçük gözleri arasında, havada adeta asılı kalmıştı. Bu gravürün hemen altındaki satırları büyük bir heyecanla okudu küçük kız:

> Tüm diğer benzerleri gibi, devler ve ejdeıhalara ilişkin efsanelerin son şekline bürünmesi de zaman almıştır. Başlangıçta doğadaki kimi nesnelere onları bu tuhaf varlıklarla özdeşleştiren bir bakış açısıyla yaklaşılırken, ilerleyen süreçte kayalar ve kanyonlar bu yaratıkların meskeni olarak yansıtılmaya başlanmış ve en sonunda bu varlıklar Jotunheim adlı bir krallıkta yaşamını sürdüren kendine has karakterler olarak kabul edilmiştir.

Bu resim karşısında çocuk yoğun ve esrarengiz bir hazza kapılmıştı. Kendisine heyecan veren unsurun, ilk bakışta şekilsizmiş gibi görünmekle beraber aslında titizlikle çizilmiş olan kayaların taşıdığı kesinlik olduğunu biliyorsa bile bunu o an için ifade edemiyordu. Onlara hayat verme görevi, okurun gözlerine bırakılmıştı ve öyle de oldu, üstelik resmi çizen sanatçının hedeflediği gibi, her defasında farklı bir kimliğe bürünerek ve aynı hayatı ikinci kez yinelemeksizin, bu işlevi tekrar tekrar yerine getirdi bu gözler. Ovalık arazide yaptığı yürüyüşler sırasında kimi zaman bir çalı kümesini, kimi zamansa bir kütüğü bir yandan dişlerinin arasından hırıltılar çıkararak ileri atılmaya hazır şekilde sinmiş bir köpeğe, bağlı bulunduğu ağacın ana gövdesinden ayrı bir seyir izleyen başıboş bir dalı ise parıldayan gözleri ve ağzından her dışarı çıkışında adeta kıvılcımlar saçan çatal diliyle bir yılana benzetiyordu.

Tanrıların ve devlerin gerçeğe dönüşmesine yol açan da bu yönde bir bakış yetisiydi işte.

Taştan devler çocuğun içinde yazma itkisi uyandırıyordu.

Onun dünyasını kızın kendisini bile dehşete sürükleyen bir enerji ve güçle dolduruyorlardı.

Olası hava baskınlarına karşı yapılan tatbikatlar sırasında, yüzüne geçirdiği gaz maskesinin hortumunun ucundan sinsi bakışlarla kendisini süzen biçimsiz yüzlerini seçtiği hissine kapılıyordu.

Her çarşamba ilkokul öğrencileri din dersi almak üzere kasabanın yegâne kilisesine götürülüyordu. Papaz cana yakın biriydi: Konuşma yaptığı sırada

durduğu yerin hemen üzerine denk gelen bir pencereden içeri vuran gün ışığı da onun bu havasını destekler nitelikteydi.

Kilisenin hemen her yerinde Hazreti İsa'yı alçakgönüllü ve yumuşak başlı bir şekilde tasvir eden resimler göze çarpıyor, aynı doğrultuda mesajlar veren ilahiler hep bir ağızdan söyleniyordu. Bu resimlerin birinde, birkaç tavşan, bir geyik yavrusu, bir sincap ve bir de saksağandan oluşan, dikkatle kendisine kulak vermiş, sevimli bir topluluğa vaaz verir halde resmedilmişti İsa. Resimdeki hayvanlar bu tanrısal insan figüründen çok daha gerçekçi görünüyordu göze. Çelimsiz çocuk bu resmi yorumlamaya yeltendiyse de, bunu nasıl yapması gerektiğini çözemedi.

Kilisede çeşitli dualar ezberletildi onlara. Ağzından çıkan kelimelerin ham pamuktan bir hiçlik bulutu tarafından emildiği duygusuna kapılmak çelimsiz çocuğun böyle yapmakla bir çeşit günah işlediği kanısına varmasına sebep oluyordu.

Mantıklı bir çocuktu o; bir çocuk ne derece mantıklı olabilirse artık. Bundan dolayıdır ki, kendilerine devamlı olarak ona yakarmaları empoze edilen Tanrı gibi yüce ve kusursuz bir varlığın nasıl olup da üzerinde yaşayanları günaha boğuldukları gerekçesiyle cezalandırmak için tüm dünyayı devasa bir tufana maruz bıraktığını ya da tek Oğlunu herkesin günahlarının ceremesini çekmek üzere korkunç bir ölüme mahkûm ettiğini bir türlü aklı almıyordu. Kaldı ki bu ölüm, pek de bir işe yaramışa benzemiyordu. Sürüp gitmekte olan bir savaş yok muydu sanki? Muhtemelen öyle veya böyle bir savaş her zaman olacaktı gündemde. Karşı safta yer alanlar kötüydü ve bu itibarla bağışlanmaları mümkün değildi; ama onların da insan olması ve yeri geldi mi tıpkı hasımları gibi acı çekmesi de mümkündü elbet.

Çelimsiz çocuk, tıpkı Riesengebirge'deki devlerin yaşantısı gibi, bu öykülerin ikisinin de –yani gerek içten ve ham pamuk kadar yumuşak olan ılımlının gerekse çevresindekileri kurban etme itkisiyle sinsice dolaşan vahşinin insan ürünü olduğunu düşünüyordu. Ne var ki, her iki yaklaşım da ne onun içinde yazma hevesi uyandırmaya ne de hayal gücünü beslemeye yetiyordu. Tam tersine, onun düş gücünü donuklaştırır yönde etki yaratıyorlardı. Bu tür şeylere kafa yormanın onu günahkâr konumuna düşüreceği hususunu benimsemeye zorladı kendisini. Bu bağlamda tıpkı *Çarmıh Yolcusu*'nda cennetin kapısı önünde dipsiz bir kuyuya düşen Cehalet karakterine benzetilebilirdi pekâlâ. Özetle, ahlaksız bir kimliğe büründürmek istedi kendini.

Ama ne yaparsa yapsın, zihninin her defasında yön değiştirip kendisini en canlı hissettiği noktaya odaklanmasına engel olamıyordu.

Yggdrasil: Dünyanın Merkezindeki Dişbudak Ağacı

Bir dişbudak ağacı tanıyorum, Yggdrasil derler adına,
Göz kamaştırıcı bir bulut tarafından neme boğulan,
tüylerle örülü bir ağaç.

Başlangıçta sadece ağaç vardı. Taştan küre boşlukta hızla ilerliyordu. Dış katmanlarının altında ateş saklıydı. Orada kayalar kaynıyor, gazlar köpürdeyerek haşlanıyordu. Ardından, dış katmanın yüzeyinde kabarcıklar belirmeye başladı ve yoğun bir tuzlu su kütlesi dönerek ilerleyen kürenin yüzeyini sarmaladı. Bu devasa suyun bazı noktalarında balçığımsı bir tortu oluştu ve bu tortunun içinde devamlı değişen birtakım şekiller vücuda geldi. Ağaç kürenin belli bir yerinde yükseldi ve böylelikle o nokta kürenin merkezi konumuna geldi. Ağaç dünyayı bir arada, bütün halde tutuyordu; havada, karada, aydınlıkta, karanlıkta ve de zihinde.

Dev bir yaratıktı ağaç. Uçları iğne misali keskin köklerini yastığı andıran kuru bir ot tabakasına saplamıştı. Köklerin körleşen uçlarından çıkan yivler, çevreyi kolaçan etmekte kullandığı bir ip yumağı misali toprağı kavrayarak yerin altında dört bir yana uzanıyordu. Üç ana kökü çayırların ve dağların altından geçerek dünyanın ortasında yer alan Midgard'a, oradan da Hel'in o her yanında buharlar tüten karanlığındaki Jotunheim'e, buz devlerinin yurduna erişiyordu.

Ağacın göz alabildiğine göğe yükselen gövdesi ise birbirinin içine geçip dışarı doğru giderek daha fazla çıkıntı yapan sayısız halkayla örülüydü. Dış kabuğun hemen altında, daha yukarıdaki dallara ve en tepedeki saçağa aralıksız bir su akışı sağlayan tomarla kanal bulunuyordu. Suyun güneş ışığı görünce çiçek açan ve bir yandan rüzgârın etkisiyle savrulup diğer yandan yağmur suyunu emerek ışık, su, hava ve toprağın tüm elementlerini bünyesinde toplamak suretiyle çok daha gür bir yeşile bürünen en uzak dallara ulaşıncaya dek akmasını sağlayan şey, ağacın kendi gücüydü. Bu

yeşil, ışıkla besleniyordu sanki. Gece çöküp de tüm diğer ışıklar ortadan kalktığında, ağaçtan kaynaklanan ışıltı, alacakaranlığın ortasında titreşen solgun bir lamba gibi, kısa süreliğine de olsa çevresini aydınlatmayı sürdürüyordu.

Ağaç işte böyle bir taraftan beslenirken diğer taraftan başkalarınca besin kaynağı olarak kullanılıyordu. Toprak seviyesinin altında ilkin iç içe geçen ve ardından her yöne doğru birer yeraltı geçidi gibi uzanan o muazzam köklerin oluşturduğu ağ, ardı arkası gelmeyen ve sömürdükleri köklerin zamanla içine işleyip diplerdeki hücrelere ulaşarak doğruca oradaki yaşam kuvvetini emmeye başlayan mantar dizilerince kuşatılmış ve adeta istila edilmişti. Büyük bir marifet eseri büyüyen bu doğal oluşumların nadiren de olsa toprak seviyesinin üzerindeki orman katmanına veya uzaktan bakılınca o gövdeyle bütünmüş izlenimi uyandırırcasına dosdoğru ağacın kendi kabuğuna çıkarak, kırılgan birer şemsiye gibi yükselen soluk renkli başları ve kızıl bir tona sahip olmakla beraber üzerinde siğili andıran beyaz yumrular bulunan kayış gibi derileri ile şu alışıldık mantar veya zehriyle tanınan şapkalı mantar şeklini aldığı görülürdü. Kendi sapları üstünde büyümeleri ve patladığı zaman çevreye duman benzeri sporlar saçan kurtmantarı çıkarmaları da sıklıkla rastlanan bir durumdu. Ağaçtan beslendikleri gibi, ağacın bünyesindeki kanallarda dolaşım halinde olan su sayesinde yetişen parçacıkları yoluyla ağaca besin de taşımış oluyorlardı.

Kimi zaman parmak kalınlığında kimi zamansa saç teli inceliğinde solucanlar küt burunlarını ağacın tabanını oluşturan bitkisel yatağa daldırarak kökleri yiyor ve ardından, yine aynı kökleri besleyen dışkılar bırakıyordu. Dur durak bilmeksizin ağacın kabuğunu ısırıp delen ve bu yolla kendilerine açtıkları yuvalarda beslenip üreyerek çoğalan kırıkanatlı böcekler, aynı anda hem değerli bir maden gibi parlamayı hem de kurumuş bir ağaç dalı misali mat kahve bir ton taşımayı nasılsa başarıyordu. Gaga darbeleriyle ağacın gövdesini deşen ağaçkakanlar, bu sayede açığa çıkardıkları, ağacın gövdesindeki reçineyle beslenen tombul kurtçukları mideye indirmekle meşguldü. Eşzamanlı olarak yeşil ve kızıl, siyah, beyaz ve açık kırmızıdan oluşan bir renk cümbüşü sergileyerek dallar arasında bir an görünüp sonra hemen kayboluyorlardı. Ağlarını dalların ve yaprakların arasına özenle ören örümcekler, bu tuzak yoluyla çeşit çeşit böcek ve kelebek, yumuşak güveler, kurumla kabaran cırcırböcekleri avlıyordu. Karıncalar öfkeli kıtalar halinde ağacın üzerinde bir hışım ilerliyor veya duyarlı antenleri sayesinde yerini tespit ettikleri, son derece leziz buldukları

yaprakbitlerini yiyorlardı. Dalların çatallandığı noktalarda oluşan havuzcuklar suyla doluyor; yosunlar filizleniyor; parlak renkli ağaç kurbağaları ise söz konusu su birikintilerinde yüzüp o narin yumurtalarını suyun içine sıra sıra bırakıyor, dillerine helezon figürü çizdirerek yaptıkları ani hamlelerle minicik kurtçukları yakalayıp gözle görülemeyecek bir hızla yutuyorlardı. İncecik dalların ucuna tüneyen kuşlar cıvıltılarıyla etrafı çınlatıyor ve her türden yuva örüyordu... Kimi balçıktan yapılıp fincan görünümü taşıyan, kimi tüylü bir bohçayı andıran, kimiyse yumuşacık otlarla çevrelenmiş bir çanağa benzeyen, ağacın korunaklı kabuğunun içine gizlenmiş kuytu birer sığınaktı bunlar. Özetle ifade etmek gerekirse, koca ağacın gövdesi çepeçevre sıyrıklar içinde bırakılıp yağmalanıyor, çiğnenip sömürülüyor, ezilip doğranıyordu.

Efsaneler, bu devasa ağacın dalları arasındaki canlılar topluluğu bünyesinde varlığını sürdüren başka yaratıklardan da söz ediyordu. Söylenceye göre, ağacın zirvesine, kayıtsız bir edayla geçmişe, içinde bulunulan zamana ve de gelecekte yaşanacaklara dair şarkılar mırıldanan bir kartal yerleşmişti daimi olarak. “Canlıların etini yutan“ anlamına gelen Hraesvelgr’di onun adı; o kocaman kanatlarını çırptığında hırçın rüzgârlar eser, hiddetli fırtınalar sağır edici uğultular çıkararak ortalığı çalkalardı. Bu dev kuşun iki gözü arasında ise, Vedrfölnir ismi verilen, harikulade zarafete sahip bir şahin yaşardı. Ağacın dev dallarının üzerindeki yeşillik alan, Daínn, Dvalinn, Dúneyrr ve Duraþrór isimli dört erkek geyik ve de memeleri bal likörüyle dolu Heidrún adında bir keçi tarafından, otlarken gezinilecek bir mera niyetine kullanılıyordu. İsminin karşılığı “delici-diş“ olan ve hiç dinmeyen bir enerjiye sahip görünen Ratatöskr adındaki kara sincap, zirvedeki dev kuştan aldığı mesajları kıvrım kıvrım solucanlar tarafından sarmalanmış bir vaziyette ağacın köklerinin üzerine yumulmuş temkinli bir şekilde çevreyi gözleyen siyah ejder Nidhøggr’a ulaştırma telaşıyla ağacın doruğundan dibine tekrar tekrar koşturuyordu. Nidhøggr söz konusu kökleri kemirdikçe, çiğnenen kısımların yerinde yeni kökler beliriyordu.

Ağaç devasa boyutlardaydı. Yüksek duvarlı malikâneler ve saraylar için ya dayanak görevi görüyor ya da gölge temin ediyordu. Başlı başına bir dünyaydı ağaç.

Ağacın gövdesinin dibinde, karanlık sularından içilmesi halinde içen kişiye bilgelik veya en azından önsezi yeteneği bahşeden, ölçülemez derinlikte kapkara bir kuyu bulunuyordu. Bu deliğin yanı başında Ölümcül

Kız Kardeşler diye de anılan ve Jotunheim’den gelmiş olabilecekleri düşünülen Nornlar otururdu. Bu kız kardeşler arasında ismi Urd olanı geçmişi, Werdandi adındaki o an içinde bulunulan dönemi, Skuld ise gelecekte yaşanacakları görme yetisine haizdi. Kuyunun kendisine de yine Urd deniyordu. Birer ip eğiricisiydi bu kardeşler; kaderin ağlarını örerlerdi. Aynı zamanda Ağaç’ın bakıcısı ve koruyucusuydular da. Kara kuyudan çektikleri suyla sulalardı onu. *Aurr* adı verilen saf ve bembeyaz bir çeşit kille beslerlerdi ağacın toprağını. Böylelikle ağaç anbean çürür veya zayıflardı. Ve yine böylelikle, her daim tazelenirdi.

Rándrasill

Esmer su yosunları ve vareklerle kaplı arazide Rándrasill veyahut Deniz-Ağacı şeklinde tanınan dehşetengiz bir kelp yetişmişti. Su seviyesinin altında yer alan kayalardan birini kökleriyle sımsıkı kavramış, sapı ise yine aynı kayadan destek alarak ağaçların saçaklarını bile alçakta bırakacak ölçüde, bir kırbaç ucu misali göğe yükselmişti. Kaynağını aldığı derinliklerden yüzeye çıkan bu sap, o camsı donukluğunu yitirmeksizin, haşin rüzgârlarca kamçılanarak miskince sallanıyordu. Suyun havayla buluştuğu noktada sapın gövdesi kimi eğreltiotu yaprağını kimiyse şeridi andıran ve her biri bir gaz hücresince tazyiklenip yine her birinin dibinde bir tür mesane kesesi bulunan çalı kümelerine ayrışıyordu. Aynen karadaki Ağaç'ta olduğu gibi, bu ağacın dallanıp budaklanan yaprakları da, burgulu birer dişe benzeyen ve ışıkla beslenen yeşil hücreler içeriyordu. Deniz suyu kızıl ışıkları, suyun yüzeyinde oradan oraya sürüklenen toz katmanları ve diğer atıklar ise mavi ışıkları emerdi; pek fazla ışık alamayan loş derinliklerdeki ot tabakaları genellikle kızıl tonlar taşır, suyun yüzeyine savrulan ya da gelgitin etkisiyle açığa çıkmış döküntülere tutunanların ise çarpıcı bir yeşil veya pırıl pırıl bir sarıya büründüğü gözlenirdi. Deniz-Ağacı büyük bir hızla yeşerip büyüyordu. Çürümeye yüz tutmuş şeritler gövdeden koparken onların yerini taze filizler alır, yeni peyda olan ot katmanları ise gövdeden ayrılıp adeta tutunacak birer kaya parçası bulma uğraşındaki yaratıklar gibi, buğulu bir süt beyazlığında kümeler veya yeşil bulutçuklar halinde başıboş süzülürdü. Tıpkı karadaki dev ağacın kökleri ve dalları arasında olduğu gibi, su-ormanındaki yaratıklar da ya bir başkasını yiyor, ya da kendisi bir başkasına yem oluyordu.

Amaçsızca çevrede dolaşan salyangozlar ve deniz tavşanları ağacın yanından her geçişlerinde çeşitli yaşam belirtilerini, küçük hayvanları ve aciz bitkileri bulundukları yerden sıyırıp atıyordu. Sudaki mikro

organizmaları süzerek beslenen süngerler gövdeden fışkıran çalıları emiyordu; denizşakayıkları ağacın gövdesini sarmalayan ot tabakasına tutunuyor, kenarındaki püsküller açılınca içindeki tombul etler belirgin şekilde görülebilen ağızlarını bir açıp bir kapıyorlardı. Keskin pençelere ve boynuzu andıran duyargalara sahip yaratıklar; karidesler ve langust ıstakozları, derisi dikenli denizyıldızları ve denizlaleleri her fırsatta karnını doyuruyordu. Kabuğu dikenlerle kaplı yuvarlak denizkestaneleri ara vermeksizin bir şeyler çiğneyerek gezinmeyi sürdürüyordu. Bu tuhaf dünyanın sakinleri arasında sayısız yengeç de vardı: Porselen yengeçleri, kocaman örümcek yengeçleri, akrep yengeçleri ile sivri ve keskin dikenlere sahip taş yengeçleri, maskeli yengeçler, yuvarlak hatlı yengeçler, sofralık yengeçler, rıhtım yengeçleri, yüzme becerisi olan yengeçler, köşegen hatlı yengeçler... Her birinin kendine özgü yaşam ve avlanma sahası vardı. Denizhıyarları, karidese benzer kabuklu deniz canlıları, kara kabuklu midyeler, kaya midyeleri, deniz üzümleri ve diğer omurgalı deniz canlıları, yanı sıra halkalı deniz solucanları, yörenin diğer sakinleri arasında sayılabilirdi. Bu sayılanların hepsi öyle veya böyle ağaçtan besleniyor, bıraktıkları dışkılar ve bedenlerinden kopan çürük parçalarla da ağaca yataklık eden ot tabakasını besliyordu.

Tüm bu canlılar kimi zaman dalgalanmayı andıran hareketlerle, kimi zaman kayarcasına, kimi zamansa süzülerek su-ormanı boyunca ilerliyor, bazısı avlanırken bazısı diğerlerine av oluyordu. Gerçek kimliğini gizleme çabasıyla ot görünümüne bürünmüş balıklar da vardı içlerinde... Su yüzeyinde oradan oraya savrulan ve bu haliyle deniz yosununa benzeyen fener balığı ile eğreltiotlarından ayırt edilemeyecek şekilde suyun ortasında asılı kalma becerisine sahip ejder balığı, uygun anı kolluyor ve yeri geldi mi suya bırakılmış bir eşarp veya flama, hatta parçalanıp dağılmış bir sebze gibi avının üzerine çöküp onu kaplıyordu. Suyun yansıma özelliğinden dolayı üzerlerine vuran her tür ışık kırılarak vücutlarına adeta renkten renge giriyormuş görünümü veren, gölgelerin içine sessiz birer gölge gibi sinmiş devasa boyutta kanatlı balıklardan da bahsetmeden geçmemeli tabii.

Deniz-Ağacı, alabildiğine uzayıp giden bir alanı kaplayan su yosunlarından vareklere, yumak yumak deniz yeşilliğinden kahverengi yosunlara, atkuyruğu yosunlarından şeytanın önlüğü ve deniz kızının şarap kadehi gibi isimler yakıştırılan diğer yosun çeşitlerine dek, kendisi gibi denizde gelişip büyümüş başka canlılarla aynı ortamı paylaşıyordu. Daireler çizerek ilerleyen hıncahınç ringa balığı grupları ve toriklerin de aralarında

bulunduğu irili ufaklı balık sürüleri bunların yanından ve arasından geçip giderdi. Çeşit çeşit somon balığı ise o uzun yolculuklarını sürdürmekteydi... Şinuk, koho, kızıl somon, pembe somon ve vişne kırmızısı somon. Yeşil renkli büyük deniz kaplumbağaları, yosunların arasında gezinip deniz yeşillikleriyle besleniyordu. Bölgede, usta avcıları kendisine av yapan, o kendine has kesin ve düzgün hareketlerle suyu yarıp geçen pek çok köpekbalığı çeşidine de rastlanırdı: Sapan kuyruklu köpekbalığı, mavi köpekbalığı, dev köpekbalığı, camgöz, leopar köpekbalığı, esmer köpekbalığı, gri köpekbalığı ve gece-karası köpekbalığı. Heybetli balinalar derinlerdeki dev mürekkepbalıklarını paralar, planktonları süzüp emmek üzere ağızlarının iç kısmındaki geniş tarakları kullanırlardı. Nasıl ki Dünyanın Merkezindeki Dişbudak Ağacı karada yaşayan pek çok canlının yerleşkesiydi, su dünyası da bu habitatı paylaşan sayısız yaratık için yuva işlevi görüyordu. Deniz samurları yuvalarını buraya inşa eder, otlardan aşağı sarkarak hünerli pençeleriyle denizkestanesi ve benzeri diğer kabuklu deniz canlılarını yakalardı. Ağızlarıyla tıkırtılar ve ıslığımsı sesler çıkararak, dans edercesine figürler çizip coşkuyla yüzerdi yunuslar. Deniz kuşları ise su seviyesinin biraz üzerinde daireler çizerek uçuşur, sonra aniden pike yaparak suya ok gibi dalıverirdi. Devasa su kütlesi, güneşin ve ayın çekim gücünün etkisiyle, devamlı bir gelgit süreci içindeydi. Suyun yükseldiği zamanlar deniz, sahilleri işgal ediyor, koyları ve körfezleri doldurup taşırıyor, danteli andıran beyaz köpükler saçarak kayalıklara çarpıyor, kimi zaman dümdüz bir alana görkemli bir şekilde yayılırken kimi zamansa çatalağızlı deltalar boyunca kıvrılıp süzülerek kendisine yol buluyordu.

Deniz-Ağacı’nın esas kökü denizin çok çok derinlerinde, gün ışığının veya ay ışığının zerrelerinin ulaşabildiği en son seviyede yer alan bir deniz dibi dağının yamacına gömülüydü. Gelgelelim denizin bundan daha derin yerleri ve buraların sakinleri de yok değildi. En karanlık dehlizlerde, adeta zırhla kaplı derileri ve bazen dikenli bazense etli kafalarıyla, karanlığın içinde birer lamba tarafından aydınlatılıyormuş gibi ışıl ışıl parıltılar saçarak gezinen tuhaf yaratıklar, başlangıcı hatırlanamayacak kadar uzun süredir varlığını sürdürüyordu. Kendi etlerini olta ipi niyetine kullanarak av peşinde koşan, gözlerinin uğursuz pırıltısı en karanlık sularda bile seçilebilen canavarlardı bunlar.

Karada başlı başına bir dünya gibi yükselen Dişbudak Ağacı’nın dibinde Urd Çeşmesi yer alırdı: Her daim dingin, soğuk ve karanlık bir

suyla doluydu bu havuz. Deniz-Ağacı’nın dibinde ise, yakıcı buhar dalgaları ıslıklar çalarak içinden geçen, dünyanın çekirdeğinden tükürülürcesine fırlamış kor halinde taşların yeryüzüne çıkmakta kullandığı birtakım delikler ve bacalar bulunuyordu. Burada, zifiri karanlığın göbeğinde bile, solucanlar kıvrıla kıvrıla sürünüyor, soluk renkli iri karidesler cam gibi ışıyan duyargalarını titrek hareketlerle çevreye uzatıyordu. Jotunheim’den gelen üç kadın, diğer bir deyişle Nornlar, bir yandan dev Ağaç’ı sulayıp besleyerek çeşmenin kenarında otururken, Aegir ile Rán, Rándrasill’in kökünün çevresinde anafor meydana getiren akıntılarda vakit geçirirdi. Aegir çok telli bir arp ve incilerle süslü bir deniz yumuşakçası kabuğu kullanarak, eşsiz bir müzik icra ederdi. Bu ilginç müziğin tınısını kafalarının içindeki yankı odalarına dolduran balinalar ve yunuslar, oldukları yerde büyülenmişçesine donakalırlardı. Bu sesler adeta, aşağıdan bakıldığında mat bir cam gibi durağan görünen, yukarıdan göz atıldığında ise alev alev yanıyor izlenimi uyandıran, okyanus yüzeyinde asılı kalmış bir yağ kütlesi gibi bazen donuk, bazense dikkat kesilmiş bir sükûnete yol açıyordu. Deniz dibi akıntılarını dahi şaşkınlığa sürükleyen ve Deniz-Ağacı tutunduğu kayanın ne kadar yukarısındaysa kocaman su sütunlarının da yüzeyin bir o kadar yukarısına dek atılıp coşkunlukla çalkalanmasına sebep olan başka müzikler de vardı. Deniz çizgisinin üzerinde bir süre asılı kalan ve rengi kimi zaman donuk bir yeşile kimi zamansa bazalt siyahına çalan böylesi su sütunları hiç bitmeyecekmiş gibi gelen bir an süresince havada kalır, ardındansa etrafa köpük dalgaları ve milyarlarca hava kabarcığı saçarak, parçalanan bir kaya gibi gerisingeri çöküp suyun dibine gömülürdü. Aegir’in karısı Rán ise, ölmüş ya da ölmek üzere olan yaratıkları denizin dipsiz karanlığına doğru süzüldükleri sırada yakalamakta kullandığı geniş bir ağ ile oynardı. Bazılarına göre onun ağına düşen kurbanlar ölmüş ya da ölmeye yüz tutmuş yaratıklar değil, kocasının icra ettiği müziğin güzelliği kaşısında büyülenip gafil avlanan talihsizlerdi. Rán’ın bu yolla ele geçirdiği kılçıklar, kemikler, deriler ve organlar ile ne yaptığı bilinmemekle beraber, bu ganimeti kumun altında sürünerek dolaşan ve sinsice bekleşen şeylere besin temin etmek üzere kuma gömdüğü söylenirdi. Daha da çarpıcı bir diğer iddia ise, içlerinde en güzel olanları – göz kamaştırıcı renkteki bir mürekkepbalığı, gür sarı saçları ve buz mavisi gözleri olan bir denizci, lacivert bir küpe ve yolunu şaşırmış bir deniz yılanı– diğerlerinden ayırdığı ve sırf bu gözdelerini dilediğince seyretme zevkini tadabilmek için onları etrafı deniz yeşillikleriyle örülü bir bahçeye

hapsettiği şeklindeydi. Onu bir kez görenlerin gözü artık başka bir şey görmez ve geldikleri yere dönüp de onun neye benzediği hakkında herhangi bir şey anlatma ihtimalleri kalmazdı.

Homo Homini Deus Est

Yetişme çağı savaş zamanına denk gelen çelimsiz çocuk hiçlikten bir şeyler var etme sanatı üzerine kafa yormakla meşguldü. Taştan yapılma şu kilisede geçirdikleri süre zarfında kendilerine anlatılan öykülerin genelinde, iyi kalpli ve babacan olmakla birlikte kendisi hakkında varsayımlarda bulunulmasından pek de hoşlanmayan büyükbaba görünümlü birinin dolu dolu geçen altı gün boyunca bir şeyler vücuda getirmekle uğraştığından bahsediliyordu... Gökyüzünü ve denizi, güneşi ve ayı, ağaçları ve su yosunlarını, deveyi, atı, tavuskuşunu, köpeği, kediyi, solucanı ve sevinç dolu seslerle onun şerefine şarkılar söyleyen ve tıpkı meleklerin yaptığı gibi ona aralıksız övgüler yağdıran tüm diğer canlıları bizzat kendisi yaratmıştı. İnsanoğlunu şu an bulunduğu konuma yerleştiren ve ona iyi ile kötü arasındaki farkı asla unutmayıp bu konuma layık olmayı tembihleyen de yine kendisiydi. Ne var ki, bir öyküde yasak bir unsur varsa bunun ancak bozulmak için o öyküye yerleştirilmiş olduğunu bilecek kadar fazla peri masalı dinlemişti bizim çelimsiz çocuk. Nitekim, yasak elmayı yemek, insanlığın atası diye tanımlanan çiftin alınyazısıydı. Zarlar onların aleyhine gelecek şekilde hileli atılmıştı belli ki. Büyükbaba ise yaptığı işten gayet memnun görünüyordu. Çelimsiz çocuk bu öyküde yakınlık duyabileceği hiçbir aktöre rastlayamamıştı. Olsa olsa, bilhassa yapmaksızın baştan çıkarıcı bir rol oynamak durumunda kalan yılana sempati duyabilirdi. Yılanın gerçekte güttüğü tek emel, ağacın dalları arasına büzülüp dinlenmek değil miydi sanki?

Asgard'a ilişkin öykülerin temelinde ne yatar?

> Birinci çağda
> Hiçbir şey yoktu
> Ne kum ne deniz

Ne de iliklere buz kestiren dalgalar;
Toprak da yoktu, başımızın üzerindeki gök de.
Körfez bomboş ve şaşkındı
Çimler ise hiçbir yerde yeşermiyordu.

İşte bu bomboş körfezin, çelimsiz çocuk tarafından bıkıp usanmaksızın tekrarlanan bir ismi vardı: Ginnungagap. Harika bir dünyaydı burası onun gözünde. Hem hiç de öyle tamamen şekilsiz sayılmazdı. Bir mıknatısın iki kutbu tarafından iki ucundan tutuluyor, dengesini böylelikle sağlıyordu. Kuzeydeki kutup Niflheim, çevreye bariz bir soğuğun ve ıslaklığın hakim olduğu, suları birbirinden dondurucu tam on iki şiddetli akıntıya kaynak teşkil eden sisler altında bir diyardı. Güneydeki kutup bölgesinde ise, alaz alaz yanıp tutuşan alevlerin ve kesif bir duman tabakasının hüküm sürdüğü sıcak diyar Muspelheim yer alıyordu. Niflheim'den kopup güneye sürüklenen buzdağları Muspelheim'e yaklaştıkça lav patlamalarının o karşı konulmaz etkisi sonucu eriyip buhar oluyordu. Bunu izleyen baş döndürücü kargaşada, havaya doğru püsküren alev bulutlarının arasında, bir insan vücuda geldi: İsminin anlamı "haşlanmış kil" veya "narasından taş fışkıran" olan Aurgelmir, diğer bir deyişle, dev Ymir'di bu. Bazıları onun Nornların Yggdrasil'i beslemekte kullandığı saf beyaz kilden meydana geldiğini öne sürerdi. Devasa bir cüssesi vardı Ymir'in: Onun her şey olduğu da söylenebilirdi, veya hemen hemen her şey. Baştan aşağı pırıltılar saçan bedeni ve yuvarlak hatlı kocaman bir kayayı andıran başıyla kollarını iki yana alabildiğine açmış vaziyette dikilirken gördü onu çelimsiz çocuk.

Ginnungagap'taki bir diğer yaratık ise, buzul kayaların üzerindeki tuzu yalayarak devamlı olarak süt üreten kocaman bir inekti. Ymir sütle besleniyordu. Gelgelelim bu durumu çelimsiz çocuğun aklı almıyordu bir türlü. Öylesine yüce bir varlıktı ki Ymir... Kendi devasa bedeninden birer tomurcuk gibi pörtleyip çıkan buz devleri Hrimthursların babası sayılırdı. Sol kolunun gövdesiyle buluştuğu yerdeki delikte kimi erkek kimi dişi çeşitli yaratıklar meydana gelmişti; ayaklarının birbirine sarmalanması ise erkek bir diğer varlığın doğumuna yol açtı. Bu esnada, o sıcacık dilini kullanarak buz kayalarının üstündeki tuzu yudum yudum içine çekmeyi sürdüren koca inek, uyurken donakalmış Burr isimli bir başka devin ilkin kıvır kıvır saçını, ardındansa bedenini ortaya çıkarmış, bu sayede Burr, Bor adlı bir başkasını doğurmuş, Bor da sırasıyla Odin, Wili ve We adını taşıyan

üç oğul doğuracak Bestla isimli bir dişi deve bir başka yerde hayat vererek bu zincire yeni halkalar eklemişti.

İsmini saydığımız bu son üçlü, Ymir'e karşı geldi ve onu katledip vücudunu parçalara ayırdı.

Çelimsiz çocuk tüm bu sahneleri gözünün önünde canlandırmaya çabaladı. Ginnungagap ve içeriğindeki bütün unsurları, içinde sis bulutlarının kement gibi uğuldayarak döndüğü ve kilden yapılma adamların bedenlerine bulaşmış olan buz zerreciklerinin parıltılar saçarak her tarafa yayıldığı camdan yapılma kalın bir küreye benzeyecek şekilde zihninde boyutça küçültebilse, olay daha kolay ve anlaşılır izlenebilme olanağı bulacaktı. Onlar, ilk tanrılar, Ymir'e doğru sinsice yaklaştılar ve onun bedenini deşip parçaladılar... Bunu diş ve tırnaklarıyla mı yapmışlardı, yoksa sımsıkı kavradıkları tırpanlarla, kancalarla veya bir başka gereçle mi? Kıza aşina gelen tek ibare, onun dev bedenini lime lime etmiş olmalarıydı. Devamlı olarak bir şeyler aranan bir edayla etrafa keskin hamleler savurarak kara birer gölge gibi hızla koşturan bu üçlünün yüzü yoktu, çünkü onlar sıradan birer birey değil, birer tanrıydı. Hükümranlığını ilan eden yeni tanrıların bu ilk eylemi, aynı zamanda insanlar tarafından görülen ve bilinen ilk renkler de olan üç rengi temsil ediyordu: Siyah, beyaz ve kırmızı. Boşluk, kalınıyla incesiyle, parlağıyla kasvetlisiyle, siyahın pek çok tonunu bir arada barındırıyordu. Koltukaltları, devasa burun delikleri ve diz arkaları gibi beyazlı-morlu gölgeler taşıyan kendi vücut kısımları haricinde, bütünüyle beyazdı dev kar adamı. Yeni tanrılar kuru kuru öksürüyor ve kahkahalar savuruyordu. Açtıkları yaralardan fışkıran kan Ymir'in boynundan aşağı, omuzlarına dökülüyor ve sıcak bir kaftan gibi onun göğsüne ve vücudunun iki yanına yayılarak, cam küreyi içindeki dünyayı adeta bir kan gölünde boğacak ölçüde kızıla boyayacak şekilde hiç durmadan akıyordu. Bu durdurulamaz akıntı, Ymir'in içindeki, kilin ve buzun altında saklı kalmış olan yaşam pınarını tüketip onu öldüresiye kupkuru bırakıyordu. Asgard ile ilgili kitapta, kendisi için bir kayık yaparak bu kan selinden kurtulmayı başaran ve böylelikle kendinden sonraki devlerin atası konumuna gelen Bergelmir adlı bir devi konu alan, çelimsiz çocuğun pek hoşlanmadığı bir öykü vardı. Kızın bu öyküye ısınamamasının sebebi, kitabı kaleme alan Alman yazarın bu öyküde Nuh Peygamber ile Büyük Tufan'a dair öykünün izlerine rastlandığını belirtmiş olmasıydı. Oysa çelimsiz çocuk, bu öyküyü

diğer tüm öykülerden bağımsız olarak ele almak ve öyle benimsemek istiyordu.

Tanrılar öldürdükleri devden geriye kalanları kullanarak dünyayı meydana getirdi. Bu fikir çelimsiz çocuğu huzursuz etmişti; her ne kadar ölü bir İnsan'dan geriye kalan parçaların dünyadaki yaratıklar ve de yapılar ile ilişkilendirilmesinin doğurduğu belli belirsiz çağrışımları kavrasa da, bu yaklaşımdan duyduğu rahatsızlığın boyutunu ifade etmesi mümkün değildi.

Ymir'in ölü bedeninin artıklarından
İnşa edildi dünya.
Buz gibi soğuk bu devin
Kemiklerinden dağlar
Kafatasından gökyüzü
Kanından ise
Deniz geldi meydana.

Teninden göller, kıvırcık saçlarından ise ağaçlar şekillendirilmişti. O geniş kafatasını dolduran beyni ise gümbürdeyerek seyreden bulutlara dönüştü. Yıldızlara gelince, Muspelheim'den kopan ve sonrasında tanrılar tarafından yakalanıp bu kafatasının içine yerleştirilen gezgin kıvılcımlardı muhtemelen. Belki de az önce bahsi geçen cinayet sırasında Ymir'in kafatasında oluşmuş kesik ve deliklerden içeri sızan ışıktan ibarettiler.

Kurtlar ve her çeşit solucan devin iltihaplanmaya başlamış leşini yemeye koyulmuştu. Tanrılar bu küçük yaratıklardan derin mağaralar kazma özelliğiyle tanınan Cüce ırkını, ağır ama bir o kadar kuvvetli Trolleri ve Karanlık Elfleri türetti. Cesedin kalın kaşlarını bulunduğu yerden alarak Orta Dünya bahçesi olarak da tanınan Midgard'ı içerecek, çalılardan oluşan bir çit meydana getirmekte kullandılar. Midgard'ın merkezinde ise tanrıların evi Asgard'ın yer alması tasarlandı. Bu üç tanrı kendilerine "sütun" anlamına gelen Ase ismini yakıştırırken, bu isimden hareketle türetilen Asgard'ı Midgard, Midgard'ı kan denizi, kan denizini ise birbirinden korkunç yaratıkların mesken tutup boydan boya dolaştığı Utgard, yani Dış Diyar çevreliyordu.

Tanrılar aynı zamanda güneşi ve ayı, onlarla beraber de, zamanı yaratmıştı. Dünya yeniden filizlenen bir ceset, gökyüzüyse kafatasının içindeki boşluktu. Güneş ve Ay dış görünüş bakımından da insan özellikleri

taşıyordu. Güneş, Arwaker (erken uyanan) isminde tek bir at tarafından çekilen bir savaş arabasına binmiş, pırıltılar saçan bir kadındı. Ay ise Alswider (esip geçen) adlı bir ata binmiş, Mani adında aydınlık yüzlü bir oğlandı. Gece Ana, Hrimfaxi (buzyele) adlı karanlık bir at sürer, oğlu Gün ise Skinfaxi (parlayan yele) adlı atının sırtında onu izlerdi. Aydınlığı ve karanlığı simgeleyen bu figürler, kafatasının altında, bulutların üzerinde sürüp giden sonsuz bir döngü içinde hızla yuvarlanıyordu adeta.

Kimi pırıltılar içinde savaş arabasını, kimiyse gölgelere bürünmüş bir halde at süren bu karakterlerle ilgili tuhaf bir unsur daha söz konusuydu. Hem güneş hem de ay, enselerinden bir an olsun ayrılmaksızın boşlukta hızla koşan ve çenelerini vahşice aralayıp onların topuğunu kapmak üzere ara sıra diş atan kurtlar tarafından takip ediliyordu. Öyküde bu kurtların yaradılışıyla ilgili herhangi bir kısım bulunmuyordu; hırıltılar çıkaran uğursuz tabiatlarıyla, birdenbire dahil olmuşlardı kurguya. Belli bir seyir tutturmuş akıp gitmekte olan bu düzenin birer parçasıydı artık onlar da. Asla yorulmazlar ve dinlenme ihtiyacı duymazlardı. Ne de olsa bu yeni dünya, kocaman bir kafatasının içinde şekillenmişti ve kurtlar bu ilahi tasarımın başlangıcından beri o kafatasını işgal etmiş olan zihnin birer ürünüydü.

Asgard'ı meydana getirirken olabilecek en güzel öğeleri kullanmaktan çekinmemişti tanrılar. El aletleri ve diğer gereçlerin yanı sıra kadehleri ve kap kaçağı bile altından imal etmişlerdi, çünkü ellerinin altında bolca altın vardı ve bundan dolayıdır ki, uzaklara savurmak için altın diskler kullanıyor, dama ve satranç benzeri oyunlarda kullanılacak birbirinden zarif küçük figürleri ise yine altın madenini yontarak şekillendiriyorlardı. Cüceleri ve Trolleri, Elfleri ve Karanlık Elfleri yaratmışlardı. Kendi zevkleri ve de eğlenceleri için kullanmak üzere neredeyse tesadüf eseri insanoğlunu da yaratmaları, işte tam bu döneme rastlar.

Anlatılana göre, tanrılardan üçü Asgard'ı terk edip Midgard'ın yeşil çayırlarında keyifle dolaşmaya çıkar. Alabildiğine uzanıp giden çimenler ve ferahlık verici diğer yeşilliklerle kaplı dünya, ışıl ışıldır. Bahsi geçen üç tanrı Odin, Hönir ve Asgard kitabında açıklandığına göre eli çabuk Loki ile muhtemelen aynı karakteri ifade eden Lodur'dur. Bu üç tanrı deniz kıyısına gelir ve orada birisi karşılığı "kül" demek olan Ask, diğeriyse belli ki daha kıdemli ve yaşlı bir karaağaçtan kopmuş bir sarmaşık parçası olan Embla

isimlerini taşıyan, çürümeye yüz tutmuş iki cansız kütük bulur. Ayırt edici hiçbir özelliğe sahip değildir bu nesneler.

Akılları yoktu
Keza sezgileri de
Ne kanları vardı ne sesleri
Ne de capcanlı renkleri.

Üç tanrı bu ağaç parçalarını yaşayan varlıklara dönüştürür. Odin onlara birer zihin bahşederken Hönir onları sezgilerle ve hislerle donatır, ateşli Loki ise onlara kan ve renk armağan eder. Böylelikle üç katil-tanrı hayat veren tanrı kimliğine bürünmüş oluyordu ve Wili ile We öyküden bir anda kaybolduğu için çelimsiz çocuk onların yerini Hönir ile Loki'nin aldığını varsaymak durumunda kaldı. Hem efsanelerde hem peri masallarında, başlıca karakterler hep üç kişi olmaz mıydı zaten? Üçün Kuralı'ydı bu. Hıristiyanlık dininin esasını teşkil eden öyküde bu üçlü, haçın sembolize ettiği büyükbaba, işkence gören temiz yürekli adam ve kanat çırpan beyaz kuş olarak karşımıza çıkıyordu. Burada tarifi verilen diğer dünyada ise yaratıcılık işlevini üstlenmede Odin'e katılan diğer ikisiyle beraber, toplamda yine üç rakamına ulaşılmış oluyordu.

Çelimsiz çocuk yeni hayat bulan bu ağaç-adam ile ağaç-kadının nasıl bir görünüme sahip olacağını geçirdi aklından. Taptaze bir kınakına kabuğu gibi pürüzsüz ve kaygan bir tene sahip olmalıydılar, araştıran gözlerle çevreyi tarayan kuşlarınki gibi parlak gözleri olsa gerekti, el ve ayak parmaklarını ise, yumurtadan çıktıktan hemen sonra yürümeyi veya sürünmeyi öğrenmeye çabalarken tökezleyip oraya buraya takılan civcivler veya yılan yavruları gibi şaşırtıcı bir yavaşlıkla hareket ettirebiliyorlardı herhalde. Birbirlerine gülümsemek için ağızlarını aralıyorlardı. Henüz hiçbir şey yememişlerdi; ne de olsa gövdeleri ölü birer bitkiydi; fakat ağızlarının içinde etçillere has sivri köpek dişleri başta olmak üzere bir dizi beyaz ve güçlü diş türediğine bakılacak olursa, kafalarının adeta bir kurt başı gibi yırtıcı ve korkutucu etki doğuracağı şüphe götürmüyordu.

Ask ve Embla'nın nelerle iştigal ettiği ve akıbetlerinin ne olduğuna dair daha fazla bilgi edinemiyoruz. Bu öyküdeki daha pek çok unsura olduğu gibi onlara da kısaca değinilip geçilir, sonrasında dipsiz bir bilinmezliğe sürülüp kaybolurlar. Gelgelelim tanrı Odin, öyküyü hareket halinde tutmaya tek başına yetiyordu. Üstelik gezgin tanrıların üçüncüsü Loki'nin gerçekten

çelimsiz çocuğun kendisini inandırmak istediği gibi hinlikle dolu hilebaz biri olması –ki insanın yaratılışı sırasında onun da hazır bulunması, öykünün halkalarının ilerleyen süreçte birbirine daha sağlıklı geçebilmesi bakımından son derece belirleyici bir husustu– öykünün canlılığını korumasına büyük katkıda bulunuyordu.

Çelimsiz çocuk bir ucunda gaz maskesi sallanan kalem kitapla dolu okul çantası omzuna asılı halde, *Çarmıh Yolcusu* adlı eserde sırtında yüküyle çayırlarda ilerleyen Christian misali mevsim farkı gözetmeksizin güzelim kırlarda yürüyüşe çıkıp her fırsat bulduğunda kitabını okumaya devam etti. Bu gezintiler sırasında inancın taşıdığı anlam üzerine uzun uzadıya düşünme imkânı buluyordu. *Asgard ve Tanrılar* adlı kitapta anlatılan öykülere inanmıyordu. Ne var ki, beyninin içini bir duman gibi kaplayan ve zihnini kovanın içindeki ürkütücü arıların vızıltısına benzer bir sese boğan da, yine aynı öykülerdi. Okulda antik Yunan efsanelerini okumuş ve bir zamanlar birtakım insanların bu kaprisli ve kavgacı tanrılar ile tanrıçaları "inanç" kavramıyla tanıştırdığını kendi kendine söyleyip durmuştu, yine de onları peri masalı okur gibi okuyor, onlara farklı bir anlam yükleme gereği duymuyordu. Çizmeli Kedi, Baba Yağa,[1] gizlice ev işlerine yardım eden periler ve bazen sakarca bazense tehlikeli durumlara yol açabilen diğer afacan periler, orman perileri, su canavarları ve kanatlı beyaz at Pegasus... Bunların hepsi, kısa bir süreliğine de olsa gözle görülen dünyaya oranla daha fazla gerçekliğe sahip olduğu varsayıldığı zamanlar gerçekdışılığın insan ruhuna verdiği o büyük zevki sunmanın birer aracıydı. Ama ne onlar küçük kızın benliğinde kalıcı bir yer edinebiliyor, ne de kız zihnini onlara tamamen kaptırıyordu.

Çarmıh Yolcusu'ndaki, üzerinde "Vurun, işte o zaman size açılacaktır" yazana benzer küçük bir kapısı vardı kilisenin. O kapıdan içeri hızla giren küçük kız omzuna asılı duran çantayı gaz maskesiyle beraber bir kenara bırakıp *bir türlü inanamadığı* şeylere inanıyormuş gibi gözükme ödevini yerine getirmeye koyulurdu... Oysa aklının ve vücudunun en derin köşelerinde, hırıltılar çıkararak inip kalkan akciğerlerinde ve gözlerinin ardındaki boşlukta, bunların hiçbirine inanmak *istemiyordu*. Bunyan'a kalsa, ayaklarının kaymasına engel olamayarak kızgın yağ dolu bir kazana düşmek ya da onu pençesine alıp ağaç tepelerine dek çıkaracak yırtıcı bir hayvana yem olmak gibisinden feci bir cezalandırma tasarlayabilirdi onun için.

Papaz yufka yürekli İsa hakkında uysalca vaaz vermeye başlamıştı yine ve kız ona inanmamanın kabalık olacağı hissine kapılıyordu.

Cilalanmış pirinç ve vernikli ahşap kokan bu mekâna canlılık veren tek şey, vaizin başvurduğu İngilizceydi. Her şeye kadir olan merhametli babamız; Günah işledik ve yolunu kaybetmiş bir koyun sürüsü gibi senin öğretilerinden saptık. Kendi kalplerimizin bize dayattığı araçlar ve arzuların peşine takıldık. Senin yüce yasalarını çiğnedik. Yerine getirmemiz gereken görevleri öylece ortada bıraktık; yapmamamız gereken şeyleri ise yapma gafletine düştük; ne vücudumuzda ne de aklımızda sağlık kaldı artık. Yalvarırız sana, yüce tanrımız, bu sefil kullarından merhametini esirgeme. İşlediği günahları itiraf eden ve onlardan pişmanlık duyan bu kullarını bağışla, yüce tanrımız.

Bu sözlere gönülden inanıyordu çelimsiz çocuk. Çalılardan kurulu çitler boyunca yürüyüşe çıktığı bazı zamanlar, bahsi geçen kayıp koyun sürüsünü gri bir ovada şaşkınca etrafa bakınıp çaresizce meler vaziyette hayalinde canlandırıp her bir kelimeye ahenkle vurgu yaparak, bu yakarıyı yüksek sesle tekrarlardı. Ama burada saklı olan inancın gerçekte ne olduğunu izah edemiyordu. Ne Baba'ya, ne Oğul'a, ne de Kutsal Ruh'a inanıyordu o. Bu kelimeleri sıralamak için çaba gösterdikçe, şu meşhur masaldaki, boğazı ve ağzı olduğu yerde kıpırdaşan sayısız kurbağayla dolu kötü huylu kız çocuğu gibi hissediyordu kendisini.

Her sabah okula aceleyle gidip o uzun öğleden sonraları geri dönüş yolunda aylak aylak oyalanırken, çayırlardaki yaşantıyı konu alan ve tamamen kendi ürünü olan bir efsane tasarladı kafasında. Kilisede ve okulda, hep bir ağızdan şu şarkıyı seslendiriyorlardı:

Papatyalar gümüşümüzdür bizim,
  Düğünçiçekleri ise altınımız:
Ele geçirebileceğimiz veya elde tutabileceğimiz
  Yegâne hâzinemiz.
Yağmur damlaları elmaslarımız gibidir
  Sabah çiyi de öyle;
Pırıldayan safirler yerine ise
  Masmavi yavşanotu vardır elimizde.

Yeni şeyler görmek, onlarla ilgili ayrıntıları öğrenmek ve onlara isim koymaktan büyük zevk alıyordu kız. Örneğin, papatyalar. Bunlara "günün

gözü” dendiğini öğrenince az çok ürpertiyle karışık bir heyecan duydu. Altından bile daha göz alıcı parlaklıkta bir sarıya sahip düğünçiçekleri ile en az onlar kadar çarpıcı bir sarı ton taşıyan, diş diş yapraklara, yün kadar saf tohum başlarına ve bir gölette kabuklu su salyangozlarından oluşan gruplar arasında ani hareketlerle yüzen iribaşları andıran siyah noktacıklar halinde tohumlara sahip, hemen her yerde rastlanan ve yine çarpıcı sarı bir ton taşıyan karahindiba çiçeklerinin de onun gözünde özel bir yeri vardı. İlkbahar gelince çayırlar yoğun çuhaçiçeği güruhlarıyla kaplanırdı; sıra sıra çalılıklarda, bitki keşmekeşiyle çevrili dere kıyılarında, alıç yüklü dalların ve dişbudak ağaçlarının altında ise soluk renkli çuhaçiçekleri ile rengi zengin bir mordan pembeye çalan bir beyaza dek çeşitlilik gösteren menekşeler göze çarpardı. Karahindiba çiçeklerinin diğer bir adının aslanağzı olduğunu öğrendi annesinden. Sözcüklerle oynamayı ve çiçek ismi ezberlemeyi oldum olası severdi annesi. Karaburçaklar ve yoğurt otları, unutmabeniler ve yavşanotları, yüksükotları, sığırdilleri, yabani maydanozlar, (sık çalı kümelerinin içine çöreklenmiş) köpeküzümleri, yakıotları ve ıtır çiçekleri, tüylü tere otları, (yaralanmalara ve böcek sokmalarına karşı etkili) dulavratotları, kırlangıçotları, karanfiller ve yırtık taçyapraklarıyla diğerlerinden hemen ayırt edilebilen pembe karanfiller, çelimsiz çocuğun gözdelerinden yalnızca birkaçıydı. İster çayıra serpiştirilmiş birer öbek halinde isterse kuytu hendeklerde veya kaya diplerinde olsun, her birinin çiçek açışını şefkatle izlerdi.

Çeşit çeşit bitkinin iç içe geçtiği dere kenarı ilk bakışta göze ıssız görünse de, ölü yaprakların hışırtısında ve çevresine kulak kabartan çocuğu adeta benzer bir dikkatle dinleyen doğanın dinginliğinde, güçlü bir yaşam enerjisi seziliyordu. Ağaç dalları arasına gizlenmiş bir kuşun tedirginliğini veya çömelip sinmiş bir kemirgenin titrekliğini dahi duymak mümkündü sanki. Örümceklerin o kusursuz geometrik tuzaklarını örüşünü veya kocaman davetkâr ipek kozaların altında pusuya yatıp bekleyişini seyretti. Yılın farklı dönemlerinde, sarı ve beyaz, mavi, turuncu ve de kadife siyahı renklere bezenmiş kelebeklerden oluşan sürüler yer seviyesinin az üstünde ilerleyen bulutlar gibi kaplardı etrafı. Ovalar bir yandan vızıldayarak çiçek polenlerini yudum yudum içine çeken arılarla doluydu. Ağaç dalları ve gökyüzü ise kuşların egemenliğindeydi. Tarlakuşu çıplak topraktan dümdüz yukarı, göğün masmavi derinliklerine yükselirken cıvıl cıvıl ötüyordu. Ardıçkuşları salyangozları aşağıdaki taşlara çarpıyor ve arkalarında rüzgâr estikçe çıtırtılar eşliğinde oradan oraya savrulan boş kabuklardan kurulu bir

halı bırakıyordu. Ekinkargaları güçlü kanat hareketleriyle bir hışım uçuyor ve ağaç tepelerinde gösterişli gruplar halinde toplanıp hep bir ağızdan gaklamaya koyuluyordu. Kalabalık sığırcık sürüleri ise duman bulutu misali bir araya geliyor ve altına düşen araziyi gölgeye boğacak ölçüde büyük simsiyah bir kanat gibi uçarak geziniyordu. Ve nihayet, yağmurkuşlarının cıvıltısı ortalığı çınlatıyordu.

Çelimsiz çocuk civardaki bir göletin kıyısına oturup sayıları hiç tükenmeyecekmiş kadar çok olan iribaşları ve küçük balıkları avlamaya çabalıyordu. Tomar tomar kır çiçeği yanı sıra içi bal dolu çuhaçiçekleri ve adeta mavi bir minder üzerinde yükselen uyuzotları ile yaban gülleri toplayarak eve taşıyordu ve her ne kadar evdeki ömürlerinin uzun olmayacağını bilse de, yerlerine her daim yenilerini koyabileceği fikriyle olsa gerek, buna pek de aldırış etmiyordu. Çiçekler yeşerip güzelleşse ve bir süre sonra solgunlaşıp ölse bile, her ilkbaharda yerlerine yenileri açardı ve çelimsiz çocuk biliyordu ki, kendisi öldükten sonra daha uzun yıllar bu durum böyle sürüp gidecekti. İçlerinde en çok sevdikleri, dere kenarının o alışıldık yeşilini kan kırmızısı bir kaftan gibi örten yaban gelincikleriydi belki de. Yeşil dudakları ve tüylü tepesiyle, şişip açmaya hazırlanan bir tomurcuğu koparmaktan ara sıra alamıyordu kendini. Sonrasında, çiçeğin taçyaprağı haznesini zorlayarak açar ve içindeki buruş buruş kırmızı ipeksi şeyi –hafifçe nemlenmiş olduğunu gözlemleyerek– açığa çıkarır ve onu gün ışığı altına sererdi. Yüreğinin derinliklerinde bir ses, böyle yapmaması gerektiğini söylüyordu ona. Sırf merakını tatmin etme ve tomurcuğun içinde saklı olan o kat kat çiçeğin gizemli kızıllığına göz atma hevesini gidermek uğruna ortaya koyduğu bu hareketle tabiatın düzenini sekteye uğratıyor ve doğmak üzere olan bir yaşamı oracıkta sona erdirmiş oluyordu. Zira onu tomurcuğundan çıkarıp güneşe maruz bırakmasıyla beraber henüz iki parmağı arasındayken soluveriyordu çiçek. Ama bunun gibi daha pek çok gelincik vardı, hem de sayılamayacak kadar çok. Sırt çantasından ve gaz maskesinden kurtulduğu zamanlar çayır, çalı kümelerinden oluşan çit, dişbudak ağacı, ota ve her türden yeşilliğe bürünmüş dere kenarı, yürümekten asınmış olan patika ve hepsini mesken tutmuş sayısız yaşam formuyla beraber ahenk içinde varlığını sürdüren bu muazzam bütünün bir parçası hissediyordu kendini çelimsiz çocuk.

Asgard

Asgard'daki tanrılar altın tabaklarda sunulan yemeklerle ziyafet çekiyor, altın kupalardan bal likörü içiyordu. Maden işleme zanaatine, özellikle de altına düşkündüler ve Cücelerin karanlık demirci atölyelerinden temin ettikleri sayısız ıvır zıvır ve büyülü yüzük istiflerlerdi. Birbirlerine basit şakalar yapar ve kendi aralarında kavga ederlerdi. Midgard çemberinin sınırlarına kadar gidip devlere meydan okur, geri döndüklerinde ise kendilerine övgüler yağdıran şarkılar söylerlerdi. Ölümlü insanlar onun sırrına bir türlü eremediğinden olsa gerek, çelimsiz çocuğun zihninde gerek Hıristiyan doktrininde gerekse İskandinav mitolojisinde yer etmiş cennet anlayışının son derece sıkıcı olduğu yönünde bir fikir yerleşmeye başlamıştı. Kilisede söyledikleri ilahide altın taçlarını cam gibi bir denizin üzerine indiren azizlerden söz ediliyordu. Sırf şu betimlemede geçen kelimeler bile her taze zihinde heyecan kıvılcımları çıkaracak nitelikteydi: Altın bir taç ve cam gibi bir deniz. Oysa sonsuzluk kavramı, çelimsiz çocuğu can sıkıntısına kapılma tehdidiyle karşı karşıya getiriyordu.

Tanrıların reisi konumundaki Odin, savaş alanında düşen herkesin toplanma yeri olan Valhöll'de, namı diğer Valhalla'da otururdu. Sonsuz denecek ölçüde geniş bir mekândı burası. Altın kalkanlarla örülmüş bir tavanı ve tam beş yüz kapısı bulunuyordu. Valkür ismiyle anılan ve birer ruh misali havada uçuşan genç kadınlar tarafından, tam can verdikleri anda savaş alanında düştükleri noktalardan kapılıp kalkanlar üzerinde taşınarak oraya getirilmiş ölü savaşçılar, yani Einherjar'dı bu geniş salonun sakinleri. Savaş, yaşamlarının tek amacıydı. Tüm yeteneklerini odakladıkları şeydi savaş. Her gün savaş alanına gider ve birbirlerini öldürünceye dek savaşırlardı. Ve her akşam yeniden hayata döndürülüp Valhöll'de, geriye iskeletinden başka bir şey kalmayacak şekilde tüm et ve yağları yenilip bütün kanı içildikten sonra, aynı sürece her gün tekrardan başlamak üzere

her zamanki gibi o koca cüssesiyle dikilip öfkeyle burnundan soluyacak biçimde yeniden hayata döndürülen Sährimnir adlı yabandomuzunun kızarmış etinden tadarak ziyafet çekerlerdi.

Dimağında hem art niyetli hem de tehlikeli bir tanrı olarak canlandırdığı Odin'i düşünmek çelimsiz çocuğun korkuyla titremesine ve dehşetle karışık bir heyecan dalgasının esiri olmasına yol açıyordu. Yaralı bir tanrıydı o, orada saklı olan bilgi kaynağından faydalanmak üzere içinde devamlı olarak eski zamanlara dair tarihi olaylar ve güç büyüleri ile bilgelik formülleri içeren sihirli semboller üzerine hikâyeler anlatan Mimir adlı Jotun'un kesik başının bulunduğu Urd çeşmesinin suyundan içmek uğruna gözlerinden birini feda ettiğinden, diğer gözüyle yetinmek zorunda kalan tek gözlü bir tanrı.[2] Gerçek kimliğini gizlemek amacıyla gri bir kaftana bürünmüş ve dikkat çekmesini önlemek için şapkasının bir ucunu eğip boş göz çukurunu kapatacak şekilde aşağı indirmiş yaşlı bir adam kılığında gezerdi Odin. Bilmece kabilinden sorular soran ve yanlış cevap verenleri yok etmeyi kendisine hak gören bir tanrıydı aynı zamanda. Üzerine insanların, hayvanların ve de dünyanın bilinmeyen sırlarını ifşa etme yetisine sahip semboller işlenmiş Gungnir adında bir savaş mızrağı taşırdı. Bu mızrak Yggdrasil'in ta kendisinden kopmuş bir dal yontularak elde edilmişti. Saplandığı hasmı yaralamaktan öte, normalde neresine temas etmiş olursa olsun, yüzünde yara izi bırakma özelliği de taşıyordu.[3]

Asgard kitabında Odin'in kendisini bilinmedik davetsiz bir misafir olarak karşılayan Kral Geirod tarafından el bileklerinden bağlanarak iki kızgın ateş arasında kavrulma cezasına çarptırılışını tasvir eden bir resim bulunuyordu. İncelikle çizilmiş şahane bir resimdi bu; üstü başı isten kapkara kesilmiş vaziyette yüzünde ne gülümseme ne de somurtma diye tanımlanabilecek kayıtsız ve düşünceli bir ifadeyle alevlerin arasında çömelmiş duran esrarengiz bir figür. Yemeden içmeden geçen sekiz gecenin ardından adeta lütufta bulunulup da eline içi bira dolu bir boynuz tutuşturulan gizemli ziyaretçi, bunun üzerine Asgard ve Valhöll'deki savaşçılar ve de kökü dünyanın merkezine dek uzanan Yggdrasil hakkında giderek daha yüksek tondan söylediği bir şarkı tutturur. Sonra birden, gerçek kimliğini açığa çıkaracak şekilde doğrulur ve o anda kral kendi kılıcının üzerine düşüp can verir. Seçilmiş olan kişinin bir ağaç gövdesine bağlanması, sonrasında kaburgaları kırılarak göğüs kafesinin bir kartalın kanatları misali iki yana açılması, ardındansa akciğerlerinin sökülüp çıkarılması yoluyla gerçekleştirilen "kan-kartalı" adlı ritüel yoluyla kendisi

için insan kurban edilmesini kabul edecek kibirde, ne yapacağı önceden sezilemez, kendine has bir tanrıdır Odin. Kendisi de işkencelere katlanmış ve bu durum onu eskisine oranla daha güçlü, bilge ve tehlikeli hale getirmişti.

Rüzgârın altında bir ağaç kütüğüne bağlı
kaldığımı bilirim
Tam dokuz uzun gece
Odin'e adanmış bir mızrağın darbesiyle yaralı
Kökünün nereye dayandığı
    Hiçbir insan tarafından bilinmeyen o ağaçta
Kendimle baş başa.

Ne ekmek verdiler bana
    Ne de içindekinden bir yudum
        alacağım bir boynuz
Başım öne eğikken dikkatle bakakaldım bir anda;
Bir yandan haykırarak, zihnime kazıdım
    o tılsımlı simgeleri
Ve oradan uzaklaştım.

İşte böyle öğrendim birbirinden güçlü
dokuz büyüyü...

Vahşi Av Koşusu'nda önü çeken tanrıydı Odin aynı zamanda. Diğer bir deyişle, Öfkeli Ordu'nun lideri. Altlarında atları, yanı başlarında koşturan av köpekleriyle, gökyüzünde hayalet gibi süzülerek ilerleyen tepeden tırnağa silahlı bir avcı güruhu. Asla yorulmazlar ve her ne gerekçeyle olursa olsun asla durmazlardı; çaldıkları boruların sesi rüzgâra karışıp çok uzaklara erişerek ve atlarının nal sesleri yeri göğü inleterek, devasa sığırcıklardan oluşan ürkünç bir sürü misali yol olurdu bu kalabalık. Odin'in atı Sleipnir'in sekiz bacağı vardı: Son sürat koştuğunda çıkan ses de haliyle gök gürültüsünü bastırır şiddetteydi. Gece çökünce, bombardıman uçaklarının yarattığı tehdit karşısında karartmaya tabi tutulmuş olan yatak odasında gökyüzüne kulak kabartan çelimsiz çocuk, pervane çalkantılarının ve bir an için havada asılı kalıyormuş hissi uyandırıp sonra yavaş yavaş uzaklaşan fırtına bulutlarının çıkardığı

gümbürtünün tam ortasında, uzaktan uzağa bir kişneme sesi duyar gibi olurdu. Dedesinin evinin hemen yakınındaki hava sahası bombalandığında ne denli müthiş bir gürültü koptuğuna ve ne feci bir yangın çıktığına birinci elden tanıklık etmişti. Bir an için korkuyla etrafına bakındıktan sonra bir merdiven altı dolabının içine sinmiş, o dönemde herkese tembihlendiği üzere yüzükoyun uzanıp Av'ın gürültüsü giderek silikleşip nihayet dinene dek uzunca bir süre öyle kalmıştı. Ölümün ve savaşların tanrısıydı Odin. Çelimsiz çocuğun yaşadığı küçük kasabanın sınırlarında insan ve taşıt trafiğine pek rastlanmazdı. Rastlanan araçların çoğunu nitelemekte kullanılan "konvoy" sözcüğünün ise, gıcırtılar çıkarıp yeri sarsarak ilerleyen hâkî renkli araç kafilelerine verilen genel isim olduğunu sanıyordu çelimsiz çocuk. Bu türden bazı kamyonların arkasına sıra sıra oturmuş genç adamlar, bir yandan yolun sarsıntısı ile oturdukları yerde hoplayarak, kendilerine el sallayan çocuk kalabalığına gülümseyerek karşılık veriyordu. Her defasında böylece gelir geçerlerdi işte. Nereye gittiklerini ise kimse dile getirmezdi. "Bizim çocuklar" denirdi arkalarından, hepsi bu. Neden sonra, Kuzey Afrika semalarında meydana gelen bir hava çatışması sırasında uçağının infilak etmesi sonucu hayatını kaybeden babasına yoğunlaştı küçük kızın düşünceleri. Oysa o henüz Kuzey Afrika'nın nerede olduğunu dahi bilmiyordu. Babasını pervanelerin gürültüsü arasında alev alev yanıyormuş gibi dalgalanan altın sarısı saçlarıyla yine ardında alevden bir iz bırakırcasına göğü yarıp geçerek ilerleyen simsiyah bir uçağın içinde hayal ederdi böyle anlarda. Onun gözünde havacılar, Çılgın Av Seferi'ni gerçekleştiren akıncılardan farksızdı. Tehlike saçıyorlardı etrafa. 'Eğer bu koşuya katılan atlılardan biri atından inecek olursa, hemen o anda toza karışır,' diye okumuştu çocuk. Bir kez daha bunun güzel bir öykü olduğu sonucuna vardı; anlam taşıyan, korku ve tehlike barındıran, her an rayından çıkabilecek nitelikte olayların anlatıldığı sıkı bir öyküydü doğrusu bu.

Gündüz, ışıl ışıl parlayan ovalar hakimdi ortalığa. Geceleyin ise, ölüm kol geziyordu gökyüzünde.

Homo Homini Lupus Est

Bir de Loki vardı tabii. Ne şu ne de bu olarak tanımlanabilecek, başka hiçbir şeye ve hiç kimseye benzemeyen bir varlıktı Loki. Ase de değildi, Jotun da; ne Asgard'da yaşardı ne de Jotunheim'de. Aseler tek bir amaca hizmet eden sade varlıklardı. Erkekleri düşüncelerini savaşa ve karınlarını doyurmaya, dişileri ise güzelliğe, kıskançlığa, yüzüklere ve gerdanlıklara odaklardı. Güzel Iduna Yggdrasil'in yeşil dalları arasında yaşar ve burada, tanrılara sunduğu gençlik verici özelliğe sahip parlak elmalar yetiştirirdi. Bir keresinde, devlerden biri onu ve de elmalarını kıskaca aldığında, bir şahin kılığına bürünen Loki ani bir pike sonucu onları devin elinden kurtarmış ve pençeleri arasında incitmeden tuttuğu Iduna'yı eve taşımıştı. Tanrılar içinde sadece Loki şekil değiştirme yeteneğine sahipti. Harikulade güzellikte bir kısrak kılığına girip Midgard'ın ovaları boyunca gezinirdi. Zamanla bu kısrak Asgard'ın duvarlarını inşa etmiş olan devin büyülü atının dikkatini çekmişti... Çok geçmeden kısrağın sonradan Odin'in sekiz bacaklı savaş atı olarak tanınacak Sleipnir'i doğurması, olayın dikkat çekme boyutunda kalmadığını ortaya koyuyordu. Loki'nin kimi zaman rahatsız edici bir karasineğe dönüştüğü ve Freya'nın altın kolyesi Brisingamen'i de bu yolla çaldığı biliniyordu. Kimsenin bilmediği gözden uzak sığınaklar bulmaya yönelik özel bir beceriye sahipti. Zamanını inek sağmakla geçiren masum bir çiftçi kız kılığına girdiğine de şahit olunmuştu; anlaşılan o ki, şekil değiştirebildiği gibi, bir o kadar rahat cinsiyet de değiştirebiliyordu. Dönüşken bir yapısı vardı. Gün oluyor ayıbalığı kılığına girerek haberci Heimdall'la güreş tutuyor, başka bir gün ise şelaleden aşağı düşen veya su yüzeyinin hemen altında seri hareketlerle süzülen bir somon balığına dönüşüyordu.

Eski Cermenler onun isminin alev ve ateş anlamları taşıyan Lohe, Loge ve Logi sözcüklerinden türediğine inanırdı. Gökyüzü tanrısı Loptr da ismi

onunla özdeşleştirilen bir diğer karakterdi. Sonraki dönem Hıristiyan alimleri ise onu “Işık Taşıyıcı” ya da “Sabah’ın Yoldan Çıkmış Oğlu” diye de anılan iblis Lucifer, namı diğer Lukifer’le eş tutmuştu. Dış görünümünün son derece güzel olduğu herkesçe kabul gören bir gerçekti, fakat onun güzelliğini uzun uzadıya izlemek ve incelemek mümkün değildi, çünkü her daim pırıltılar saçar, titreşir, erir ve iç içe geçerdi; kimi zaman şekilsiz bir alev yumağına, kimi zamansa çalkantılı bir şelalenin durgun bir gölete kavuştuğu noktadaki girdaba saplanan iğne biçiminde su taneciklerine benzerdi. Bulutları bazen kabarık dalgalar bazense uzun ince şeritler halinde oradan oraya savuran rüzgârdı o aynı zamanda. Ufuk çizgisinde rüzgârın itmesiyle beli bükülmüş, çarpık dallarını yukarıda tutmaya çabalayan bir ağacın göz açıp kapayıncaya kadar şu düzenbaz tanrının bilindik şekline büründüğünü görmek hiç de şaşırtıcı kabul edilmezdi.

Ne tam anlamıyla iyi ne de mutlak şekilde kötü diye nitelenebilecek olan Loki, eğlenceye düşkün olduğu kadar tehlikeliydi de. Onu tanımlayan en belirgin yakıştırmalar fırtınanın gürültüsü ile sağanak yağmurun kırbaç gibi şaklayan sesi olan Thor içinse Loki’nin kabadayı sınıf arkadaşı denebilir. Güç kavramının vücut bulmuş hali olan Odin, içlerinde en büyük kuvvete sahip olanıydı aynı zamanda. Zapt edilemez bir karaktere sahip olan Loki herkesi hayretler içinde bırakıyor ve bundan büyük zevk alıyordu.

Tanrıların Loki’ye ihtiyacı vardı çünkü o zekiydi ve çözemeyeceği sorun yoktu. Çoğunlukla devlerle yapılan ve düşüncesizce pazarlığa girişmenin kaçınılmaz sonucu olarak kendilerini bağlayıcılık altına düşüren anlaşmaları lağvetmek istediklerinde, çıkmazdan kurtulma yolunu Loki gösterirdi onlara. İşleri çözüme kavuşturmanın tanrısıydı o bir nevi. Her probleme verecek bir karşılık bulurdu... Bulmak isterse tabii. Ne var ki, önerdiği çözümler ve uyguladığı yöntemler, genelde daha da beter sorunlar doğuruyordu.

Loki’ye adanmış herhangi bir sunağın, ona ithafen dikilmiş herhangi bir abidenin, ona tapınmak üzere kurulmuş herhangi bir tarikatın varlığından söz edilemezdi. Efsanelerin genelinde, en büyük üç tanrı içinde sonuncu gelirdi onun adı hep; Odin, Hodur, Loki şeklindeydi dizilim. Bu gibi destanlarda, üçlü içinde en büyük öneme sahip olanın ismine en önde yer verilmesi genelgeçer bir kuraldır. Bahse konu olan üç tanrının buradakine benzer roller üstlendiği masallarda ise, tıpkı folklörde olduğu gibi, üçü arasındaki hiyerarşik sıralamanın farklı bir boyut taşıdığı gözlenir; en

önemli aktör, o ana dek üçüncü sırada görülmeye alışılan *en genç* oğul, yani Loki'dir artık.

Asgard'da Loki'nin onu içten duygularla seven ve ona Wali ile Narwi adında iki erkek evlat veren Sigyn isimli bir de karısı vardı.

Ancak bu durum, aşırı ve düzensiz hareketlerde bulunmadan rahat edemeyen Loki'nin o aykırı ve sürprizlerle dolu karakterini evcimen bir yapıya büründürmeye yetmiyordu.

Kitaptaki öyküleri tekrar tekrar okuyan çelimsiz çocuk orada karşısına çıkan karakterlere ne fazlasıyla bağlanıyor ne de onlardan nefret ediyordu... Eylemlerine kendi hayal gücünü katabileceği birer "karakter" değildi hiçbiri. Bir okur olarak ele alındığında, kitapta anlatılanlar karşısında zaman zaman huzursuzluğa kapılmakla beraber bazen de muzip bir neşeyle tepki vermekten geri kalmayan ağırbaşlı bir izleyici denebilirdi küçük kız için. Gelgeldim Loki ile ilgili kısımlarda bu kalıbın tamamen dışına çıkmaktan kendini alamıyordu. Ne de olsa efsanelerde yer etmiş onca karakter içinde sadece Loki belli bir espri anlayışı ve zekâ kıvraklığı sergiliyordu. Şekil değiştirebilme yetisi onu küçük okurunun gözünde fazlasıyla cazip kılarken, zekâsı ve becerisi ile kızı adeta büyülüyordu. Odin, Thor ve hatta güzel yüzlü Baldur bilge, güçlü ve sevimli olmalarına karşın belli bir kalıbın dışına çıkamazken, kimi zaman ona sıkıntı verip göğsünün daralmasına yol açsa da, çelimsiz çocuğun ruhunda özel birtakım duygular yeşertmeyi başarmıştı Loki.

Doğuda yaşar Kadim Dişi Demir Orman'da
Ve Fenrir'in soyundan gelenleri doğurur yine orada;
Bir canavar çıkar ki içlerinden günün birinde
Gökteki ayı yok edecektir Trolleri imrendirecek şekilde.

Gerek Asgard duvarlarının gerekse Midgard çayırlarının sınırları dışında kalan karanlık bir yer olan Demir Orman, yarı-hayvan yarı-insan ve hatta kimi zaman yarı-tanrı ya da yarı-iblis kimliğe sahip yaratıkların mesken tuttuğu, bir uçtan diğer uca kötülük saçan bir yerdi. Yukarıda alıntı yapılmış olan şiirde bahsi geçen "kadim dişi", "beraberinde ıstırap getiren" anlamındaki Angrboða ismiyle de anılan ve sırtından kurt postu, yüzünden ise acımasız ve çetin bir ifade hiç eksik olmayan, pençe biçiminde el ve ayaklar ile doğurduğu kurtlarınkinden bile daha keskin dişlere sahip, dişi dev Angurboda'dır. Onun bedeni üzerinde ve de içinde bir alev huzmesi

gibi dalgalanan Loki, ani hamlelerle onu kavrayıp kucaklayarak ve sonrasında onun kendisini yakalamasına fırsat vermeksizin hemen kaçarak sürdürdüğü bu cüretkâr oyun yoluyla, dişi devi iradesi dışında bir zevk ve ihtiras taşkınlığına sürüklemiş oluyordu. Hırıltılı sesler ve tıslamalar çıkararak birbirleriyle konuşurlardı. Loki onun içine dölünü bırakırken, Sigyn vahşice bir oyun sürdürüyor gözüken tuhaf partnerinin gerçekte ne yapmakta olduğunu idrak edememiş, koyverdiği zafer ulumasına bir anlam verememişti. İleride doğacak çocuklarının neye benzeyeceğini öngörebilmiş miydi acaba Loki? İçlerinden biri, daha doğduğunda keskin bir dizi dişe ve onların ardında karanlık bir dehlize benzeyen tırtıklı bir boğaza sahip bir kurt yavrusu şeklinde dünyaya gelecekti. Bir diğeri, başının üstünde duyarga işlevi gören kıvrım kıvrım etler yükselen ve en az kurt eniği kardeşininkiler kadar keskin ama birer iğne kadar da narin dişleri bulunan kıvrak bir yılan görünümündeydi. Mat bir altın tonundaki pulları, bir uzanıp bir kıvrılarak ilerlediği sırada kan kırmızısı kıvılcımlar saçıyordu sanki.

Loki'nin üçüncü çocuğu, ana tarafından dişi bir devin, baba tarafındansa bir tanrının özellikleri bünyesinde harmanlanmış olan bir kızdı. Garip bir renk, daha doğrusu, birbirinden garip çeşitli renkler taşırdı teni. Uzun bacakları üstünde dimdik duran, güçlü ve hünerli eller ile sarsılmaz ayaklara sahip, uzlaşmaz mizacıyla tanınan biriydi. Yüzü ise, kelimenin tam anlamıyla haşindi. Çukur yanakları vardı, hiç gülmeyen o geniş ağzı ise keskin güçlü dişler barındırıyordu; bir kurdun dişleriydi bunlar, adeta parçalamak üzere tasarlanmışlardı. Biçimli bir burna, kesif birer duman tabakasını ve yeraltı dünyasında "ağaç" kelimesinin karşılığı olarak kullanılıp su seviyesinin altındaki tepeleri kaplayan yosunları andıran esmer kaşlara sahipti. Göz çukurları ise alabildiğine içe göçüktü. Bu korkutucu küçük dehlizlerin dibinde, katran dolu birer havuzu veya hiçbir ışığın yansımadığı dipsiz kuyuları çağrıştıran, eşi görülmemiş ölçüde karanlık bir çift göz, bir an olsun kırpılmaksızın bakardı. Ama üçüncü çocuğun en çarpıcı özelliği, rengiydi. Derisinin yarısı siyah, diğer yarısı ise mavi bir ton taşıyordu. Onu görme fırsatı yakalamış olanların da doğruladığı gibi, vücudunun yarısı canlı, diğer yarısıysa ölüydü.

Harekete geçmekte gecikmeyen Odin üç kardeşten ikisini uzayın boşluğuna savurdu. Küçük yılan havada donuk bir parıltı yayarak düştükçe düştü ve nihayet Midgard'ı çevreleyen okyanusun parlak siyah sularına indi. Vücudunu olabildiğince gerip uzatmaya özen göstererek kendini dalgaların

bir yükselip bir alçalan temposuna bırakmak suretiyle bir süre yüzmeyi başardı. Ne var ki, çok geçmeden battı veya belki de kendi isteğiyle dibe daldı; öyle ya da böyle, gözden kaybolmuştu. Tanrılarsa bu durumu coşkun sevinç naraları ve alkışlarla karşıladı.

Hel'i ise dondurucu bir soğuğun hüküm sürdüğü, sisler altındaki Niflheim diyarına doğru savurmuştu Odin. Gün ışığı, ay ışığı ve yıldızların ışığı altında, yaydan çıkmış sivri uçlu bir ok gibi kaskatı vaziyette tam dokuz gün boyunca hiç durmadan ve giderek alçalarak uçan dişi yaratık, Güneş ile Ay'ın yarış halindeki savaş arabalarını geride bırakıp köknar ağaçlarının kimi zaman tepesini kimi zamansa kocaman köklerini adeta yalayıp geçerek Niflheim'in hiçbir hayat emaresine rastlanmayan bataklıkları boyunca süzülmeye devam etti ve Giöll'ün buz gibi akıntısını izleyerek sırf savaşta öldürülme ayrıcalığına erememelerinden ötürü ruhları oraya sürgün edilmiş olan insan leşlere hükmetmek üzere, Helheim diye anılan gölgeler diyarına ulaştı. Giöll'ün üstünden geçişi sağlayan köprü altın madeninden, Hel'i çepeçevre saran yüksek ve geçit vermez çit ise demirden yapılmaydı. Yara bere ve mosmor çürükler içinde kalmış olan bedenini zorlayarak karanlık salonlar boyunca ilerleyip taht odasına ulaşan tanrıça, bu iblis-çocuk, üzeri donmuş gözyaşlarını ve buzlanmış kristal tanelerini andıran incilerle, diğer bir deyişle ay taşlarıyla süslü beyaz altından dökülme bir tacın, tahtın yanıbaşına yerleştirilmiş siyah bir yastığın üzerinde kendisini beklemekte olduğunu gördü. Tacı ve hemen yanında uzanmakta olan asayı eline almasıyla beraber, gerçekdışı bir manzara ortaya konmuş, o çevrede bulunan ve sayılamayacak kadar kalabalık olan tüm ölüler yarasa misali fısıltılı sesler çıkararak onun konağının salonlarına akın etmeye başlamıştı. Kayıtsız bir tavır ve asık bir suratla onları huzuruna buyur etti iblis-kız. Tebaası silik fısıltılar eşliğinde onun etrafını sararken, onların şerefine, canlısının birer hayaletinden ibaret olan meyve ve et çeşitleri yanı sıra içinde bal likörü ve şarap hayaletleri bulunan ve kenarlarından hayali köpükler taşan kadehler getirtti.

Peki ya kurt yavrusuna ne olmuştu? Kurtlar insan zihninin ormanlarında kendinden emin ve özgür bir şekilde koşarlar. İnsan karanlığın içinde ani bir ilhamla türetilmiş bir ezgi misali yükselen ve çok geçmeden birden çok koronun karşılıklı icra ettiği coşkulu bir konsere dönüşen ulumaya kulak kabartırken, kimi zaman uzun sıçramalar eşliğinde kimi zamansa istim üzerinde bir hızla ilerleyen bu yorulmak nedir bilmez koşucuların aynı

zamanda hem gözden uzak kalmayı hem de beynin ta derinliklerine işlemeyi başaran görüntüsü canlanır zihinlerde. Tüyleri saçak saçak olmuş o aynı post, aynı hırıltılar, aynı dişler ve de aynı kan, zihinde de en az gerçek hayattaki kadar belirgin bir etki yaratır. Kamp ateşinin ışığı ve de dolunayın yeryüzüne yaydığı ışık, karanlığın içinde pusuya yatan avcının derin gölgelerin içinde parlak kıvılcımlar saçarak yanıp sönen merhametsiz gözlerine yansır. Biraz da sürüyü teşkil eden üyelerin birbirine olan bağlılığı ile sürü ortamından kaynaklanan yakınlığın, avlarının izini sürüş tarzlarından fışkıran üstün zekânın, gırtlaklarının dibinden gelen hırıltılar ve kesik kesik koyverdikleri diğer vahşi sesler yoluyla sağladıkları iletişimin etkisiyle olsa gerek, kurtlara hayranlık ve saygıyla bakar insanoğlu. Asgard'daki yerleşkesinde, kimi zaman kendi yemeğinden artan etleri önlerine atarak beslediği iki evcil kurt yavrusu vardı Odin'in. Kurtlar özgür ve dehşetengiz yaratıklardır: Kamp ateşleri ve avla özdeşleşmiş olup evcilleşme sürecinde bir sonraki evreye geçebilme yolunda sürü liderinin yerine aynı işlevi görmek ve dolayısıyla kendisine efendilik etmek üzere insanı başa geçirmiş olan köpeğin atasıdır kurt. İnsanlar ve tanrılar kurt sürülerini avlayıp canavar gözüyle baktıkları bu yaratığın kökünü kazımak için kendi sürülerini oluşturmuşlardı. Yetişkin kurtlar bir kez katledildi mi, yavruların saklandıkları inlerden alınıp süt ve et ile beslenerek yabanilikten evcilliğe geçirildiği oluyordu. Bazen de, yalnız bir yavru ormanın bağrındaki bir açıklığın kıyısında durup burnunu kendi türünden olanların öteden beri yapageldiği gibi göğe dikerek uzun ve acıklı bir uluma tutturuyor ve bunun üzerine civarda ikâmet eden bir oduncunun eşi tarafından eve alınıp besleniyor ve evcil bir hayvan gibi büyültülüyordu.

Tyr adlı tanrı usta bir avcı ve de savaşçıydı. Pelerin niyetine sırtına geçirdiği bir kurt postunu yanından eksik etmezdi; ölü hayvanın kocaman başı onun sakallı suratının hemen üzerinde, görmeden bakan gözleri ve suratına daimi bir hırlama pozu verecek biçimde aralık duran çenesiyle, aylakça sallanırdı. Odin, Fenris'in tohumu olan kurt yavrusundan nasıl kurtulunması gerektiği konusunda tereddüte düştüğünde, Tyr onu yanına alıp beslemeyi ve hatta ileride çıkacağı avlar sırasında faydalanmak üzere evcilleştirmeyi önermişti. Fenris ise buna kulaklarını büküp boğazının derinliklerinden derin bir gırıltı çıkararak karşılık verdi. Yetişme çağı savaş zamanına rastlayan ve bunun etkisiyle olayları gerçekte olduğundan daha basit algılayan çelimsiz çocuk, her şeye aklı eren Odin'in Aselere husumet beslediği şüphe götürmeyen ve er geç belaya sebebiyet vereceği gün gibi

ortada olan kurt yavrusu ile yılanı niçin hemen ortadan kaldırmadığını merak etti. Oysa Odin'in bu tür bir harekette bulunamayacağı açıktı... Ait olduğu efsaneyi şekillendiren bir başka güç onu böyle yapmaktan alıkoyuyordu. Sonuç olarak bu öyküde, yok edici özelliğe sahip olanların hayatta kaldığı görülür. Tanrıların tek yapabildiği, canavarları dizginlemek ve mümkün olduğunca etkisiz kılmaktan ibarettir. Tyr bu kurdun dilinden anlayacağını, onu yatıştırabileceğini ummuştu çünkü vahşi doğayı yakından tanıyordu. Onu Midgard'ın ormanlarına götürdü ve orada besleyip büyüttü, ağaçların arasında onunla birlikte koştu. Birlikte oyunlar oynadılar: Kurt bedenen irileştiğinde ise, birlikte ava çıkmaya başladılar.

Büyüdü kurt. Tıpkı babası gibi o da ölçüsüz davranışlarda bulunuyor, çevresindeki hemen her şeye aşırı tepkiler veriyordu. Sesi gürleşti ve dili zenginleşti... Hırıltılar, kıkır kıkır gülmeyi andıran havlamalar ve çok uzaklardaki Asgard'dan dahi duyulabilecek kadar güçlü ve uzun ulumalardan oluşan bir nota dizisi edinmişti gırtlağı. Tyr bunları vahşi doğanın o kendine has müziğinin birer parçası olarak algılıyordu. Böyle düşünen bir o vardı belki de. Oyuncu kurt yavrusu kısa süre içinde yabandomuzu büyüklüğünde, içi içine sığmayıp oradan oraya koşturan bir genç haline gelmişti ve günbegün büyümeye devam ediyordu. Eline geçen her fırsatta sırf zevk için öldürüyor, Tyr ise bunu gençliğin verdiği oyunculuğun bir dışavurumu olarak yorumluyordu. Yaralayıp kana buladığı yabani tavşanları yoğun tipinin altında ölüme terk ediyor, bağırsağını deştiği geyik yavrularını ormanın orta yerinde kaderiyle baş başa bırakıyordu. Cüssesi zaman içinde önce katır, sonra tay, ardındansa genç bir boğa boyutuna ulaşmıştı. Marifetlerinin yarattığı gürültünün yankıları Midgard'ın her yanına ulaşıyor, kendisinden haber alınamadığı dönemlerde ise, bu sessizliğin hiç de hayra yorulamayacağına dair yorumlar yapılıyordu; çünkü sessiz kaldı mı, bir avın izini sürüyor demekti ve hiç kimse –tanrılar bile– onun hangi avın peşine düşmeyi kafasına koyduğunu tahmin edemezdi. Tyr onu yatıştırmak ve onun güvenini kazanmak için kurda domuz böğründen koparılmış etler ve ölü kazlar getiriyordu. Bunları bir çırpıda yutan Fenris ise zafer içinde uluduktan sonra öldürmeye kaldığı yerden devam ediyordu.

Çok geçmeden tanrılar bu çılgın kurda gem vurmaya karar verdi. İnsanların tanrıları tanımlamakta kullandığı sözcükler zincir ve pranga gibi kelimelerle ima etmek istedikleriyle aynıdır; ne de olsa dünyayı bütün halinde tutan ve

kargaşa ile düzensizliğin dünyaya hakim olmasını her daim engelleyen şey, tanrıların ta kendisiydi. Yggdrasil ağacından kopan bir dalın yontulmasıyla elde edilmiş ve üzerine adaleti simgeleyen sembolik harfler kazınmış, anlaşmazlıkları çözüme kavuşturmak için yeri geldi mi dünyayı savaşa boğan ve savaş alanında son darbeyi indirdiği savaşçıları Valhalla'ya yollayıp onları sonu gelmez bir kızarmış domuz ve bal ziyafeti ile oyuna ve eğlenceye eriştiren bir mızrakla hükmederdi Odin. Kısacası, kontrol tanrıların elindeydi. Kurt ise, onların ağırbaşlılığını alaya alan ve sonlarının hiç de iyi olmayacağı kehanetinde bulunan o ne zaman neye kalkışacağı kestirilemez ve yaptıklarına akıl sır ermez Loki'nin hırçın oğluydu. Yine de, her şeyin ve her olayın belli bir düzenin parçası olduğu yönündeki anlayışları, onları bu koca canavarı öldürmeyi denemek yerine sadece yakalayıp işkenceye tabi tutmakla yetinmeye yöneltmişti. Bunu başarmak içinse kurnazlığa başvurmaları ve onu oyuna getirip kendi arzu ettikleri doğrultuda hareket etmesini ve böylelikle kendi isteğiyle boyun eğmesini sağlamaları gerekecekti.

Leyding adını verdikleri son derece güçlü bir zincir yaptılar ve hep bir araya gelerek ormanın derinliklerine, kurdun bulunduğu bölgeye gidip güç gösterisi yapabilmesi için kendisine bu oyuncağı getirdiklerini ona tatlı dille anlattılar. Oyunun bir parçası olarak onu bu zincire vuracaklar ve karşılığında o da zincirden kurtularak kaslarının ve tendonlarının kuvvetini ortaya koymuş olacaktı. Kurdun tüyleri diken diken olmuştu: Gözbebekleri ufacık birer noktaya indirgenmiş halde, karşısındakilerin gerçek niyetini çözmek isteyen buz gibi bir bakışla süzdü onları. Bunu pekâlâ yapabileceğini söyledi onlara, pırıldayan tüylerinin altındaki sırım gibi kaslarını gererek. Ama bunu neden yapsındı ki? Bunu yapıp yapamayacağı üzerine kendi aralarında bahis tuttuklarını açıkladılar, ormanın orta yerindeki bir açıklığın tam sınırında, her an ağaçların karanlığına dalıp gözden kaybolabileceği veya diş ve pençelerinin o amansız yırtıcılığıyla tanrıların üzerine atılabileceği uzaklıkta durmuş kendileriyle yüzleşen kurda... Zincirden kurtulmasının ne kadar zaman alacağı konusunda bahse tutuşmuşlardı sözüm ona. Asgard'ın o devasa yükseklikteki kapılarına muhafızlık eden haberci tanrı Heimdall, çimenlerin toprağın üzerinde yeşerişini ve koyunların yününün uzayışını dahi duyabilirdi. Kurdun kalbinin giderek daha yoğun çarptığını ve buna paralel olarak damarlarında akan kanın hızı ile şiddetinin giderek arttığını hissediyor, postunun hiddetle kabardığını fark edebiliyordu. "Oyna bizimle" dedi, kuşkulu bakışlarını

Leyding'in üzerinden bir an olsun ayırmaksızın o kocaman pençelerini öne doğru uzatarak orman yüzeyine uzanırcasına yayılan canavara. Bunun üzerine zinciri alıp kurdun ayaklarına doladılar ve sonrasında çiğ et kokan nefesinden kendilerini sakınmaya özen göstererek çenesini bağladılar ve sonuç olarak, onu pişirilmeye hazır bir öküz gibi sarıp sarmalanmış hale getirdiler. Boğulur gibi bir ses çıkaran kurt başını bir o yana bir bu yana salladıktan sonra daralmış gırtlağını zorlayarak ardı ardına birkaç kez öksürdü ve ardından, bütün eklemlerini şişirip vücudunu çırpmasıyla beraber parçalanıp çözülen zincir, tüm ağırlığıyla ayaklarının dibine yığıldı. Dört ayağı üzerinde dimdik duran kurt, kendisini izlemekte olan tanrılara öfke ve meydan okumayla karışık bir bakış savurarak, kendine has bir kahkaha olduğunu gayet iyi bildikleri, ulumayla hırlama arası bir ses çıkardı. Koca canavar neredeyse bununla yetinmeyip başka oyunlar da oynamaya davet eder bir bakışla onları süzerken, tanrılar gerisingeri Asgard'a dönmeyi yeğledi.

Hiç vakit geçirmeden, demirci ustalarına öncekinden daha iyi bir iş çıkarmaları gerektiğini vurguladılar. Birbirine ustaca kaynatılmış çift boğumlu halkalardan oluşan yeni bir zincir hazırlandı bu defa. Dromi dediler adına. Yeni zinciri kurda götürdüklerinde, gücünü ölçmek istercesine başını bir yana eğip onu uzun uzadıya inceledi canavar. Öncekinden çok daha sağlam gözüktüğünü teslim etti etmesine, fakat Leyding'i parçaladığı dönemden bu yana kendisinin de cüsse olarak iki katına çıktığını belirtti onlarla alay edercesine. Böylesine karmaşık yapılı ve sağlam bir zanaat mucizesini parçalaması halinde eşine benzerine rastlanmamış bir şöhrete kavuşacağını ileri sürdü tanrılar. Olduğu yerde bir süre düşünen kurt, bu zincirin gerçekten de öncekine oranla çok daha güçlü olduğunu söyledi tekrardan. Gelgelelim kendisi de eskiye nazaran çok daha güçlüydü şimdi. Böylece, kendisini bir kez daha zincire vurmalarına izin verdi. Sonra bir önceki sefer yaptığı gibi tüm vücudunu gerip çılgınca sarsarak ve arka ayaklarıyla peş peşe tekmeler savurarak zinciri parçalayıp oraya buraya saçmayı başardı. Tam anlamıyla kurtulunca dilini sırıtırcasına dışarı sarkıtıp tanrılara bakarak kıs kıs güldü. Bir yandan da, irileşmeye devam ediyordu; Heimdall'ın hassas kulaklarından kaçmamıştı bu ayrıntı.

Tanrılar Skirnir adlı genç bir ulağı aynı zamanda Karanlık Elfler'in de yurdu olan, yeryüzünün gözden uzak derinliklerinde yaşayan Cüceler'e gönderdi. Onların buyruğunu yerine getiren Cüceler, sırrını yalnızca kendilerinin bildiği, gerçekte var olması imkânsız kabul edilen birtakım

unsurlar kullanarak yumuşak bir yumak imal etti. Altı bileşenden meydana gelmişti bu kangal: Bir kedinin pati sesi, bir kadının sakalı, bir dağın kökleri, bir ayının adalesinin tendonları, bir balığın nefesi ve bir kuşun salyası. Hava kadar hafif ve ipek kadar yumuşak olan bu örgü uzun ve narin bir kurdeleyi andırıyordu. Bunu alarak bir kez daha kurdun yanına giden tanrılar, tavırlarındaki hinliği gizleme gereği duymadan, bu seferki kuşağın göründüğünden çok daha sağlam olduğunu belirtti ona. Her biri sırayla kuşağı çekiştirip koparmaya çalıştıysa da, kuşağın en ufak bir şekilde hırpalanmadığı görüldü. Bu görüntü karşısında kurdun şüphesi uyanmıştı. Bu seferki sınavı geri çevirme niyetindeydi fakat böyle yapması halinde kendisiyle alay edeceklerinden çekiniyordu. Bunun üzerine, sözlerinde duracakları konusunda tereddütte olduğunu söyledi onlara. Hile yapmalarından korktuğunu açıkça belirtti. Bu oyunu, ancak içlerinden birinin dürüstçe oynadıklarının ve herhangi bir hileye başvurmadıklarının teminatı olarak bir elini onun çenesinden içeri sokması halinde kabul edeceğini söyledi nihayet. Bu öneri karşısında Tyr, tıpkı kızgın bir köpeği teskin etmek isterken yapılacağı gibi, bir elini Fenris'in heyecandan kor gibi yanan başına koydu ve hemen ardından da aynı eli hayvanın ağzından içeri usulca soktu. Onun böyle yapmasıyla beraber diğer tanrılar kuşağı hayvanın böğrüne, kalçasına, uyluklarına, pençelerine, boynuna ve sağrısına, kısacası, her yanına sardı. Sarmalama işi bitip de canavar kendisini kurtarmak üzere geçen seferlerde yaptığı gibi gerilip kasılmaya ve öfkeyle çırpınmaya başlasa da, o debelendikçe kuşağın daha da sıkılaştığına ve onun bedenine adeta yapıştığına tanık olundu. Onun böyle uğraş vermesi kaçınılmaz bir durumdu; haliyle, onca boğuşup didinme esnasında alt ve üst çenenin arada kalan eti, deriyi ve kemiği parça parça edecek şekilde kenetlenmesi de öyle. Tanrılar kurdun yutkunarak dişlerini gıcırdatışına bakakaldıktan sonra Tyr'ın kan revan içinde kalan yarasını sarmaya koyuldu. Ateş püsküren gözlerini onlara diken kurt, bir tanrının eli yenebildiğine göre, gün gelip de kurdun eline fırsat geçince, tanrıları öldürmeye de muvaffak olacağını söyledi. Tanrıların bu küstahça iddiaya verdiği karşılık ise, Gleipnir'in[4] ucundan sallanan bir ipi –ki bunun ismi Gelgia'ydı– kapıp Giöll Nehri'yle aynı adı taşıyan büyük yassı bir kayanın etrafına geçirmek olmuştu. Ardından bu kayayı yerin dibine taşıyıp Thviti isimli bir diğer kayaya bitiştirdiler. Düştüğü durum karşısında kurt delicesine uluyor ve dişlerini göstererek hırlıyordu. Onun bu haline kahkahalarla karşılık veren tanrılar büyük bir kılıç alarak kurdun ağzından içeri soktular. Kılıcın kabzası

Fenris'in alt çenesini ittirirken ucu üst çeneyi yukarıda tutacak şekilde konuşlanmıştı. Koca canavar acıyla kıvranadursun, aralık çenesinden koyverdiği ulumalar eşlinde bir nehir fışkırdı dışarı. Umut'tu bu nehrin adı.

Peki ama, neyin umudu?

Odin de diğer tanrılar da kurdun bir gün bu kıskaçtan kurtulup intikam peşine düşeceğine emindi. Her şeyin sona erişi arifesinde, kendi türünden olanlarla güçbirliği yapacaktı canavar. Hel'in yeraltı krallığının giriş kapısına bekçilik eden kurt, daha doğrusu, av köpeği Garm'ın salıverilmesi gibi, pek çok dehşetengiz olay görünüyordu ufukta. Bu canavar, Ymir'in kafatası boşluğundaki semada güneş ve ayı sembolize eden savaş arabalarının peşinden hiç dinmeyen bir enerjiyle devamlı olarak koşan iki kurdun akrabasıydı. Ymir'in katledilmesini izleyen süreçte bedeninin lime lime edilmesi sonucu nasıl cisimsel bir dünya meydana getirildiğini okuyan çelimsiz çocuk, kitabın tam da bu kısmında, gündüz ve geceyi, yani güneş ve ayı yağız atlarca çekilen birer savaş arabasının içinde yarışırken betimleyen gravüre rastladı. Resme bakınca, amansız bir sürat yaptıkları sonucuna varıyor ve bunun daimi bir korku içinde oluşlarından kaynaklandığını seziyordu. Güneş ile ayın ardından ise, diken diken olmuş tüyleri ve dışarı sarkmış dilleriyle, onun her an tökezlemesini veya gücü tükenerek duraksamasını kollayarak avının peşinden koşan kurtların her zaman yaptığı gibi, yorulmak nedir bilmeksizin son sürat koşturan kurtlar geliyordu. Bu korkunç yaratıkların nereden geldiği konusunda bir tahminde bulunamadı çelimsiz çocuk. Efsaneye göre onlar, aynı zamanda dev kurt Fenris'in de akrabası olan, Demir Orman'ın asık suratlı dişi devinin soyundan geliyordu. Çelimsiz çocuğun zihninden, tanrılar tarafından yaratılmış olan güneş ile ayın, belki devamlı dönerek belki ara sıra durarak, kimi zaman güzelim bir günün kimi zamansa ışıl ışıl bir yaz mevsiminin, belki bazen de deliksiz bir uykuyla geçirilen karanlık bir gecenin süresini uzatarak, başına buyruk şekilde hareket ettiği bir dönemin geçmişte var olduğu düşüncesi geçti. Çok eskilerden kalma bir öyküde, onları takip eden kurtlara birer isim verildiği çekti sonra dikkatini. Skoll güneşin peşi sıra koşuyor, Hati Hrodvitnisson ise yakalamayı arzu ettiği ayın peşinden bir an olsun ayrılmıyordu. Aydınlık ile karanlığın hareketleri, gündüz ile gecenin ve dolayısıyla mevsimlerin seyri bu şekilde belirleniyordu demek ve çelimsiz çocuğun korku dolu zihninde, tüm bu düzenin bir parçası olan kurtlar canlandı yeniden. Düzen, bu döngüye sebep olan diş ve pençelerin arz ettiği tehditten alıyordu kaynağını. Savaşla yoğrulan bir neslin temsilcisi

olan çelimsiz çocuk, izleyen süreçte vücudunu her yeni ölenin kanıyla dolduracak ve ilahi varlıkların bedenini yutup gökyüzünü tükürdüğü kan ile boydan boya lekeleyecek Moongarm adlı bir diğer kudretli kurdun ortaya çıkacağına dair kehaneti endişeyle okudu. Bu yaptıkları, güneşi rahatsız edip ısısı ile ışığının dengesini bozacak, öfkesini her yanda hissettirerek ormanları, tepeleri, düzlükleri ve beraberinde tüm insan yerleşkelerini alaşağı edecek hiddetli bir rüzgâr doğuracaktı. Deniz kıyıları bu rüzgârın gazabıyla adeta kırbaçlanıp zangırdayacak, dünyanın o alışıldık düzeni kökünden sarsılacaktı.

Jörmungandr

1. Sığlıklar

Odin tarafından uzayın boşluğuna savrulan yılan bir yandan devamlı şekil değiştirerek gökyüzünde uzunca bir müddet süzüldü. Bazen omurgasını kaskatı hale getirip et parçalarından oluşan yelesi o sivri kafasından geriye doğru savrularak ve korkunç dişleri uğursuzca parıldayarak, bir kargı misali hızlı ve dümdüz ilerliyordu. Bazense ucu kıvrık bir kamçı veya havadaki anaforlara kapılıp dönen hafif bir kuşak gibi, dairesel hareketler çizerek düşüyordu. Kardeşlerinin yanından kendi arzusu dışında koparılmış olduğu için öfkeliydi. Hisleri fazlaca gelişmiş bir yaratıktı o: Havanın sürtünüşünden hoşlanıyordu; çam ormanlarının, fundalıkların ve kızgın çöllerin birbirinden farklı kokularını ve nihayet, denizden gelen tuzlu su kokusunu doyasıya çekti içine. Bulunduğu yükseklikten çelik mavisi üzerindeki beyaz birer kırışık dizisi gibi görünen dalgaları bir süre seyrettikten sonra, kafası önde, dümdüz uzattığı kuyruğu ise onu izleyerek, büyük bir şiddetle daldı o maviliğe. Kendisini yeni tanıştığı bu doğal ortamın bağrında bulunca, geçtiği yerlerde ufak çaplı anaforlar yaratarak ve kayalık çıkıntıların arasından zarif hareketler eşliğinde kayarcasına sıyrılarak, dipteki kumul zemine varıncaya dek dalmayı sürdürdü. Demir Orman'da yetişmiş bir kara hayvanıydı o; koyu yeşil gölgeler arasında oynamaya, toza bulanmaya alışmıştı bu zamana kadar. Adalelerinde kendisine yabancı gelen bir hafiflik hissederek ve gümüşi pırıltılar saçarak gün ışığının ıslak derisi üzerindeki yansımasını duyumsayıncaya kadar yüzeye doğru aylakça süzüldüğü sırada, tuzlu suyun marifetlerini de birinci elden öğrenmiş oldu. Önceleri sığlıklardan ayrılmamaya özen gösterdi; sahillere has o tuhaf havayı kan kırmızısı rengindeki burun deliklerinden içeri çekerken kayalıkların arasındaki su birikintilerini aşıp sağda solda

afallamış kalmış yengeçleri, deniz salyangozlarını ve istiridyeleri birer hamlede kaparak ve keskin dişleriyle sülüneslerin kabuğunu parçalayıp açığa çıkan sulu ve de lezzetli eti ucu çatallı diliyle yaptığı tek fiskelik hamleler yardımıyla yutarak, gelgit çizgisi boyunca ilerledi. Kamufle olup avcıların gözünden kendini sakındığını zanneden canlıların yerini tespit ederek foyalarını meydana çıkarmaktan büyük zevk alıyordu. Terk edilmiş kabukların içinde pusuya yatıp etrafı gözleyerek, yakınlardaki pagurus yengeçlerinin kendini gömdüğü delikleri keşfediyordu.

O sivri kafasını süsleyen gözkapağından yoksun gözlerinin keskinliği sayesinde, kendi üzerlerine kumdan ayırt edilemeyecekleri şekilde kum serpiştirmedeki ve her an yerinden oynatılma endişesiyle bekleşen bir çakıltaşını andıran dümdüz bir kafanın üstünde küçücük iki siyah nokta görünümü edinmedeki ustalıklarından ötürü onları takdir etmekten kendini alamadığı pisibalıklarının yerini saptayabiliyordu. Bu balığın yüzgeçleri ile kuyruğunu süsleyen ve onun kumla kaplı derisi ile kumun kendisi arasında gölgeli bir hat oluşturan çizgilere hayranlık duyuyordu. Kumları üflüyor, üzeri açılan yaratıkları bir kanca gibi kullandığı tırtıklı diline takıp çıkarıyordu. Bu balığın çok sevdiği etini emip yutuyor, sonra da posasını tükürüyordu. O hiç dinmeyen açlık duygusu, kimi zaman merak, kimi zaman ilgi, kimi zamansa doyumsuz bir meşguliyet dürtüsüyle onu ihtiyacından fazlasını öldürmeye itiyordu.

Bu durum da giderek büyümesine yol açıyordu. Hava almak amacıyla yüzeye çıkmaya veya kendine eğlence aramak istediği zamanlar haricinde sahili ziyaret etmeye daha fazla ihtiyaç duymaz hale gelene dek geçen süre zarfında, yelesini kaplayan etlerin arasında solungaçlar oluşmuştu.

Kendini gizlemekte kullandığı herhangi bir kamuflaj yöntemi yoktu gerçi, ama bu yeni habitatta geçirdiği ilk günlerde hızlı ve kurnazca hareket etme yeteneği sayesinde diğer canlılar açısından gözle yakalanması zor bir hasım olmayı başarmıştı. Her yanını kaplamış olan cam gibi ve dümdüz pulların altında yatan derisi kızıla çalan bir siyah tonunda olmakla birlikte, üzerindeki pullu zırha çarpıp yansıyan güneş ışığına maruz kaldığı zamanlar bu renk yabani otlarda görülen cinsten bir yeşile bürünüyordu. Üzerine yastıklar serpiştirilmiş bir halı misali alabildiğine uzanan hava keseli su yosunlarının ortasına saklanıp onların med cezirin etkisiyle ileri geri miskince dalgalanışına ayak uydurarak ve artık iyiden iyiye büyümüş olan bedeninin boğumlarını çevresini saran ıslak ot yığınından ayırt edilemeyecek biçimde rasgele uzatarak, başının üstünde bir sebze püskülü

gibi yükselen kımıl kımıl duyargaların arasından temkinli gözlerle etrafı kolaçan etmeye bayılıyordu.

Issız koylarda kendi keşfettiği bir oyun oynardı. Kadife gibi dümdüz uzanan suyun üzerinde belli bir mesafeye varıncaya dek açılır ve ardından, tüm kaslarını gevşetip vücudunu dalgaların ahengine bırakarak, bir gemi enkazı ya da geminin birinden atılmış alelade bir nesne gibi yol alırdı. Dalgalar kimi zaman kocaman bir tepe boyutuna varacak kadar yükseldikçe, yılan da gün ışığının suyun yüzeyine yansıması sonucu oluşan parlak halkaları andıran saydam gözleri pırıltılar saçarak onlarla beraber yükseliyor, beyaz bir köpükle taçlanmış hava ve ışık dolu bu devasa su kütlesi inişe geçtiğindeyse hızlı bir düşüşe hazırlık olarak gövdesini büküp dalga sahildeki kuma vurduğunda onun şiddetiyle olabildiğince ileri atılarak kıyıda kontrolden çıkmış bir halde coşkuyla yuvarlanıyordu. Yine böyle bir çarpış sonrası sahilde aylakça yalpalarken başını yukarı çevirip baktığında, şapkasını gözlerinin üzerine kadar indirmiş pelerinli birinin tepesinde dikilmekte olduğunu fark etti. Bir an için bu esrarengiz kişinin kendisine işkence etmek üzere onun izini sürüp buraya kadar gelen tek-gözlü Odin olduğu fikrine kapılarak, onu ısırmak için hamlede bulunma niyetiyle başını geriye attı. Tam o sırada, pelerinine sarınmış olan figürün başını yaklaştırıp şapkasının siperi altından ona dikkatle bakmasıyla beraber, bu kişinin her ne kadar günbegün şöyle dursun anbean kurnazca kılık değiştirmesinden dolayı dış görünüşü ona bile hatırlaması imkânsız denecek ölçüde güç gelmekle birlikte içten pazarlıklı karakteri ve kıvrak zekâsı ile gayet yakından tanıdığı babası Loki olduğunu gördü. Şapkasını çıkarınca kıvır kıvır saçının o açık renk kâkülleri ortaya çıkıvermişti. Sırıtarak onu süzdü Loki.

“Yeniden buluştuğumuza çok sevindim, kızım. Görüyorum ki büyümüş ve her bakımdan gelişmişsin.”

Vücudunu babasının çıplak ayak bileklerine sarmalayan yılan, ne amaçla oraya geldiğini sordu ona. Ne durumda olduğunu, bir şeye ihtiyaç duyup duymadığını görmek için geldiğini söyledi babası buna karşılık. Bir amacı da, buraya kadar gelmişken bu hırçın dalgaları incelemekti. Onların bu görece şekilsizliğinde herhangi bir şekil gizli olup olmadığını keşfetmek istiyordu. Düzenli bir şekilde kabararak birbiri peşi sıra ilerliyorlardı. Ama suyun kendisi vahşiydi, gün geçmiyordu ki akıntının ortasında anaforlar oluşmasın. Peki ya bu köpüğün oluşması da belli bir düzene mi bağlıydı? Yılan köpüğün derisi üzerinde gıdıklama hissi uyandırdığını ve bunun çok

hoşuna gittiğini açıkladı ona. Kızının yanıbaşına çömelen yarı-tanrı, ıslak çakıltaşları ile gökkuşağı rengine bürünmüş yarı saydam deniz kabukları kullanarak kumun üzerine bir çizgi çizdi. Sahil şeridinin haritasını çıkarmalarını sağlayacak bir planı olduğunu söyledi yılana. Uzun ince gemileri için sığınak temin etmek amacıyla tanrılar ve insanların yapacağı gibi yarımay şeklinde, düzgün hatlı ve büyük koylar oluşturmayacaktı o. Denize dökülen dere ağızlarıyla, dalgalara doğru çıkıntı yapan burunlarla, parmakları kadar küçük ve tırnakları kadar narin şekiller taşıyan doğal unsurlarla bezeyecekti kendi tasarladığı sahili. Kum pireleri, kumların içinde yaşayan yılanbalığı türleri ve irili ufaklı tüm diğer canlılar için hünerini ortaya koyacaktı; kim bilir, dünyanın yok olup olmayacağını belirleyecek kıstas, örneğin küçücük bir yılanbalığına yoğun ilgi göstermek ve aşırı ilgisiz davranmak arasında bir yerlerde saklıydı belki de. “Bundan ötürü,” dedi alaycı Loki, kızı yılana, “her şey, her şey olmasa bile olabildiğince çok şey hakkında bilgi edinmeliyiz. Avda başarıya ulaşmak veya savaş alanından zaferle ayrılmak için, sırrı gizli tutulan sembolik işaretlerin gücünden faydalanır tanrılar. Tek bildikleri vurmak ve yırtıp parçalamak, incelemek hiç gelmez akıllarına. Ama ben inceliyorum. Ve bu sayede, biliyorum.” Kumun üstüne çizmiş olduğu küçük seti ufak bir tekmeyle dağıtarak dalgalardan arta kalan su birikintilerinin içine saçtı. Ardından, kuma koyduğu parmak uçlarıyla aşağıda ne olduğunu duyumsamaya çalışarak bir süre bekledi ve kumun üzerini biraz sıyırdıktan sonra telaşla büzülmekte olan simsiyah bir halkalı deniz solucanını saklı olduğu yerden çıkararak onu afiyetle emip mideye indirecek olan kızına ikram etti.

2. Derinlikler

Bu karşılaşmanın ardından, babasıyla çok daha sık bir araya gelmeye başladılar; üstelik bu buluşmalar sadece suyun karayla birleştiği sığlıklarda değil, denizin derinliklerinde de gerçekleşiyordu. Karnını doyurmak üzere açık denize yaptığı seferler sırasında uzun sıralar halinde dizilmiş insan işi olta kancalarının yanından sıyrılıp geçmek için özel bir çaba harcaması gerekiyor, içine hapsoldukları kafesler ve etrafı ağla örülü sepetlerden kızgın, kaderine boyun eğmiş ve afallamış ifadelerle dışarıyı seyreden çeşitli deniz canlılarıyla göz göze geliyordu. Dolgun bir morina balığını

yukarı doğru ittirip yakalandığı kancanın kavisinden kurtulmasını sağlamaktan veya çırpınıp didinen deniz mahlûklarıyla dolu bir sepeti yarıp içeridekileri özgürlüğe kavuşturmaktan büyük zevk alıyordu. Morina balıklarının bazısını yuttuğu da oluyordu tabii; bazı diğerlerinin ise çırpınıp kendini oltadan kurtarmasını ve hızla yüzerek uzaklaşmasını izlemekle yetiniyordu. Yüz ringa balığının bir ağdan kurtulmasına izin veriyor, sıra bir sonraki yüze gelince ise, ısırıp yutarak, denizin tuzlu suyunu kan ve kemiğe bulayarak aralarına dalmakta tereddüt etmiyordu. Bir kancanın fazlaca karmaşık ve kurtulunması imkânsız denecek kadar zor olduğu durumlarda yüzeye çıkıyor ve köpükler içindeki pelerinine sarınmış oturan balıkçıyı takdirle selamlıyordu. Bu balıkçının ağları başkalarınınkinde gözlenmeyen bir ustalıkla örülmüştü; bir yandan onun kendisini çağırmasını bekleyerek kayığının etrafında geniş daireler çizerek yüzer, seslendiğini duyunca ise vücudundan aşağı sular süzülerek dimdik durur ve yılanlara has o muzip tıslamayla ona gülerdi.

Kimlik saklama ve karşısındakinin kimliğini açığa çıkarma şeklinde özetlenebilecek bir oyun oynarlardı beraber. “Yakala beni,” diyen balıkçı hemen sonrasında, pelerininin gölgesi göğün maviliğine karışıp adeta eriyerek gözden kayboluverirdi. Uskumru kılığına girdiğinde bulup yakalaması cidden güç oluyordu; sığlıklardan uzak, kendi halinde yüzen sayısız uskumrudan biri haline gelip izini kaybettiriyordu böyle anlarda. Uskumrunun derisi görende her an yok olabileceği izlenimi uyandıran tuhaf bir yapıya sahiptir. İpeksi parlaklıktaki zarif teni güneş ile gölgeyi, bulutların arasında bulduğu boşluklardan aşağı vurup kalın su katmanlarının altını bile aydınlatan gün ışığı ile ay ışığını taklit eder görünümdeki, ayna parlaklığındaki pulları kamaştıkça kâh su yüzeyinde ağır hareketlerle gezinen otları, kâh her daim koşuşturan hırçın girdapları andıran, dalga dalga yayılan çizgilerle bezeliydi. Fark edilir şekilde görünmez olma gibi ilginç bir özelliğe sahip bu balık, bir an için orada, alenen göz önündeydi, dişi yılan onu kapmak için üzerine atıldığında ise, hiçbir somutluk taşımayıp suyun içinde leke misali çözülüp giden bir gün ışığı veya ay ışığı kesitine dönüşüveriyordu. Bir yandan yanardöner ışıltılar saçıp adeta hız gösterisi yaparak, yılanı morina balıklarının fink attığı sığlıklara peşi sıra sürüklüyor, kimi zaman mızrak balığı, kimi zamansa kılıçbalığı şekline bürünerek av peşinde koşan yılana aynı hevesle eşlik ediyordu. Her daim yoğun bir git gele ve telaşlı bir koşturmacaya sahne olan sığlıklar, için için kaynayan ve kıvrıla kıvrıla dönen, kocaman karnının içinde yeşili, pembeyi,

çivit mavisini ve gümüş rengini bir arada barındıran başlı başına bir varlıktı sanki. Yılan ve şekil değiştirici yeni yol arkadaşı, çılgınca oraya buraya atılan balık sürülerini sırf ortamın sürekli renk değiştirişindeki o harikulade manzaraya tanık olabilmek için ısrarla takip ediyordu. Çok geçmeden, tekrar tekrar sürünün ortasına pike yaparak onları ayırmaya ve farklı yönlere dağılan küçük grupların gerisinde kalan afallamış balıkları yutmaya, sonrasında ise sürüye yandan saldırıp ağızlarını bütün bütün doldurmaya başladılar. Yılanın açlığı hiç dinmiyordu çünkü cüssesi devamlı bir büyüme ve gelişme evresindeydi. Eni, önceleri bir erkeğin kol pazısı kadarken zamanla sert bir uyluk kalınlığına ulaştı ve gittikçe büyüyerek, kendini havaya atıp gerisingeri suya çarparken kırbaç gibi şaklayan ve su yeşilliklerinin arasında hızla yol alırken önüne çıkma talihsizliğinde bulunmuş su canlılarını ezip geçen, boğum boğum kaslara sahip heybetli bir canavar halini aldı.

Aralanan çenesi her defasında bir öncekinden daha geniş açılıyordu; yutmadan önce çiğneyip öğütmek zorunda kaldığı iskelet parçaları ve sayısız sualtı canlısının kabuğu sayesinde, o korkunç dişleri daha da güçlü ve keskin hale gelmişti.

İkisinin arasındaki, güneşin kızgın ışınları altında yanan sıcacık okyanusları aşarak, buzlarla kaplı bir kutuptan dondurucu soğuğun hakim olduğu diğer kutba varıncaya dek, dünyayı boydan boya kat etti dişi yılan. Buzulların altında yüzdü, doğal yolla oluşmuş gözetleme deliklerinden ara sıra dışarıyı kolaçan ederek camgöbeği renginde tünellerin içinden geçti; yolculuğu süresince kimi zaman suya dalmak üzere olan bir albatrosu gafil avlayıp dişlerini onun kanadına geçirerek, kimi zamansa besili bir ayıbalığı yavrusunun keçe gibi derisini koparıp koparıp tükürerek karnını doyuruyordu. Mangrov bataklıklarına geldiği vakit, toprağı eşeleyen iri kıskaçlı yengeçleri ve çamur zıpzıplarını[5] ani hamlelerle kaptıktan sonra çamur, fosilleşmiş yaprak kalıntıları ve su yosunlarından oluşan zemine kabuk parçaları tükürüp bu yoğun tabakaya bir nevi katkıda bulunmak için molalar vererek, çamura batmış ağaç köklerinin oluşturduğu labirentleri aşması gerekmişti. Çamurun içinde uzandığı yerden başını yukarı çevirerek etrafı gözetledi ve insanların balıkları nefessiz bırakıp kaskatı bir halde suyun yüzüne vurmalarını sağlamak için yüzeye zehir saçışını seyretti. Böylesi durumlarda tek yapması gereken, telaşsız hareketlerle eyleme geçip şişmiş balıkları ve onları bu hale getiren zehri beraberce yutmak oluyordu.

Onların kalp gibi atan şeffaf birer şemsiye misali kafaları ile narin bir etek gibi onu izleyen zehirli liflerini gelişigüzel yutarak, kilometreler boyunca uzanıp giden denizanası kolonileri arasından geçip yoluna devam etti. Zehrin hiçbir türlüsü zarar vermiyordu ona. Aksine, ön dişlerinin ardında saklı olan keseciklere birikiyordu zehir; onun kanında cıva gibi aktığını hissediyordu. Domuzbalıkları ile fokların gözüne tükürdüğü bu zehir sayesinde onları kör edip fırsattan istifade yutuyor, hazmedemeyip tükürdüğü kısımlar ise suyun içindeki sayısız akıntıya kapılarak ağır ağır dibe batıyordu. Bir keresinde dipteki kumulların hizasına dek dalmış, kamçı ucunu andıran kuyruğu, dümdüz gövdesi ve yarı gizli gözleri ile suyun içinde duman gibi hareket eden kocaman bir iğneli vatozu takibe koyulmuştu. Ama bu yaratığın hareketlerinde sezinlediği bir unsur onu saldırmaktan alıkoymuş ve başını saldırıya hazır bir şekilde dikmiş, gerginlik içinde beklediği sırada karşısındaki bu hayranlık verici yaratığın şeklini muhafaza edemediğine tanık olmuştu. Vatozun kapkara bir örtü gibi suya karışıp yayılan gölgesinin içinden bir an sonra petrol grisi renginde küçük bir köpekbalığı çıkmış, yılan gülümseyerek kendisine yaklaşan bu yaratığın gerçekte yine kılık değiştirmiş durumdaki babasından başkası olmadığını anlamakta gecikmemişti.

Başka bir sefer, içine adeta hapsolup kaldığı bir varek ormanından daireler çizerek kurtulmaya çabalarken, Rándrasill ve onun sualtı bahçelerine düştü dişi yılanın yolu. Deniz-Ağacı'nın her zaman aynı yerde durmadığı anlaşılıyordu: Zira büyük yılan yeşil deniz yatağı üzerinde sayısız yolculuk yapmış olmasına rağmen o altın yaprakları, kehribar rengi uzantıları ve devasa gövdeyi daha önce bir kez olsun görmemişti. Rándrasill'le bu ilk karşılaşmasına sahne olan dönemde, bataklıklarda yaşayan dev bir anakonda ile, hatta olup olabilecek en iri ve de uzun anakonda ile, boy ölçüşebilecek cüssedeydi. Deniz-Ağacı'nın çok da uzağında olmayan bir bölgede, kudurmuş fırtınaların deniz yüzeyini dövdüğü duyuluyordu. Benzer şekilde, Rándrasill'in periferinde denizaltı kraterleri kor gibi yanan kızıl süngertaşları püskürtüyor, çevreyi kesif ve kapkara bir dumana boğuyordu. Ne var ki, burada oldukça renkli ve hareketli bir canlı varlığından söz edilebilirdi. Süngerler, denizşakayıkları, solucanlar, kerevitler, başta yakut kırmızısı, kireç beyazı, oltutaşı rengi ve tereyağı sarısı olmak üzere her renkten salyangoz ve yeşilliklerin arasında yakaladığı denizanalarıyla beslenen muhteşem çizgiler ve alacalı desenlerle donanmış

deniz sümüklüböcekleri, yöre sakinlerinden yalnızca birkaçıydı. Pembe, kırmızı, yeşil ve beyazın en dolgun tonunu taşıyan kabuklarıyla, sayılamayacak kadar kalabalık bir istiridye topluluğu, Deniz-Ağacı'nın gövdesine çepeçevre demir atmıştı. Uzaktan bakıldığında başına buyruk hareket ediyor görünen ince ve de sipsivri dikenleriyle denizkestaneleri kalın yosun tabakasının içinden sıyrılıp geçerken, akıntının etkisiyle yavaşça süzülüp bir bütün halinde yer değiştiren bu muazzam bitki topluluğunun koruyucu yeşilliği içinden yüzlerce göz ürkek bakışlarla dışarıyı süzüyordu. Yılanbalığı yavruları esmer yosun yastıkları boyunca birer iğne gibi hareket etmekteydi. Hareketsiz şekilde uzanan Jörmungandr hoşnut bir ifadeyle çevresine göz gezdiriyor, kendilerini saran bitki örtüsününkinden ayırt edilemeyecek bir renge sahip olmalarına güvenerek esmer yosun yığını içinde fütursuzca dolaşan balıkların yerini filizlerin arasından bir topluiğne başı gibi yükselen gözünün yardımıyla yakaladığı ufak renk nüanslarından hareketle tespit ediyordu. Suyun içinde dalgalanan sık liflerin arasında pusuya yatmış bekleyen yayın balıkları ve sualtı ağaçlarının o koca dallarını aratmayacak kalınlıktaki kanatlı bedenleriyle dev varekler, bu mekânı onunla paylaşıyordu. Yukarıda, suyun yüzeyinde ise diğer birtakım canlılar yuvalarını kurarken yosun tabakasının kendisinden yararlanıyordu. Deniz kuşları kırışık bir çarşaf gibi uzanan yosun yığınının üzerinde uçuşuyordu; yumuşak kürklü susamurları ise bir yandan ara sıra ufak birer ısırık aldıkları veya içindeki dokuyu emdikleri istiridyeleri hünerli ellerinde evirip çevirerek, otlardan örmüş oldukları hamaklarına sırtüstü yatmış keyif yapıyordu.

İşte ilk defa o zaman, özlem dolu bir ifade yerleşti Jörmungandr'ın bakışlarına. Bunu ne kadar arzu etse de, bu büyülü ağaçlığa bir türlü dahil olamıyordu: Daha şimdiden aşırı derecede semirmiş, cüssesi ağırlaşmıştı. Yanından geçmekte olduğu bir vitrinin önünde aniden durup camdan içeriyi süzen, dışarısının karanlık ve rutubetli ortamını bir süreliğine unutup içerideki ışıl ışıl define odasını seyre dalan aciz bir izleyiciydi adeta. Sonra birden, silkinip geri çekildi. O kocaman ve dehşetengiz başını eğerek, hayran kaldığı manzaraya sırtını dönüvermişti birden. Deniz-Ağacı'nı bir sonraki görüşüne dek bambaşka bir kimliğe bürünmüş olacağını o an için nereden bilebilirdi ki?

Durmaksızın büyüyordu. Fiziki görünümü karada yaşayan hiçbir yılanın sahip olmadığı boyutlara ulaşmıştı. Denize uzanan bir nehir ağzı, bir haliç

veya uçsuz bucaksız kırlıkların içinden geçip giden bir şose kadar uzundu artık. Haliyle, eskisine oranla çok daha fazla gıdaya ihtiyaç duyuyordu. Kocaman balinalar gibi o da, karidese benzer kabuklu deniz canlılarını emip mideye indiriyor, dört bir yana kaçışan ringa balığı sürülerini bütünüyle yutuyordu. Denizin gitgide daha karanlık derinliklerine uzanır olmuştu. Okyanus tabanında ceset renginde, devasa büyüklükte mürekkepbalıkları ve kendine has korkunç bir şekle sahip çeneleriyle onlara doğru hamle yapan ispermeçet balinaları kol geziyordu. Ölü bir balinaya rastladığında onun leşinden geriye kalanı kopara kopara yemeye ve balina yağına özgü o keskin kokuyu taşıyan etleri üzerlerinde koloni kurup kafalarını etin içine dek sokmuş vaziyette beslenen sayısız asalak balıkla birlikte iç etmeye alıştıysa da, henüz bu dev yaratıklara meydan okumaya yetecek cüsseye erişememişti. Mürekkepbalığının suyun içinde kayarcasına ilerleyen uzun gövdesini ise, uzuvlarını derinlerin o ışık yüzü görmemiş karanlığı ortasında bir mürekkep bulutu içinde bırakacak şekilde parçalayarak, yutmaktan geri kalmıyordu.

Sürekli beslenme ihtiyacı duyuyordu çünkü doymak bilmez bir açlık hissetmekteydi. Büyük bir nehrin uzunluğuna ve genişliğine erişmişti artık vücudu. Bir keresinde, yüzen bir buz kütlesinin etrafını dönmesiyle beraber kendisini parıltılar saçarak yüzen gölgemsi bir hayvanın peşine takılmış buldu ve bir an sonra farkına vardı ki, bu yaratık bizzat kendisiydi. O ince hatlı zarif başı zaman içinde kaba ve şekilsiz bir görünüme bürünmüştü. Bir grup yunusu takip eden ve bunu yaparken onlara ayak uydurarak buz gibi suyun içinde kıvrılarak ilerleyen bir katil balina sürüsünün ardına takıldı. Diğerlerinden biraz kopuk hareket eden bir katil balinanın ıslak mermer misali parıldayan, alışılmadık ölçüde göz alıcı siyah-beyaz bir deriye sahip oluşu dikkatini çekmişti. Kocaman ağzında gülümsemeyi andıran bir ifade vardı, hatta gerçekten gülümsüyordu ve gözlerine umulmadık bir alay yerleşmişti. İblis ile kızı birbirini selamladı: Dişi yılan üzerinde uzuvlar sallanan başını sallayarak, babası ise ıslığımsı sesler ve ağzıyla çıkardığı tıkırtılar eşliğinde kuyruğunu çırparak.

Katil balina ve yılan birlikte avlanmaya başladı. Büyük balıkları hedef seçiyorlardı... Bazısı insan büyüklüğüne varmış, yağlı, hareketleri ağır, uyuşuk cinsten balıkları. Müsrif bir beslenme tarzına sahiptiler: Avlarının bedenini paralayıp karaciğer ile yumurtaları dışarı çıkarıyor, bunu yaparken

yüzgeçleri ve kemikleri umursamazca etrafa savuruyorlardı. Peşine düşmekten en çok heyecan duydukları balık, pürüzsüz bir deriye, parlak gözlere ve kalkanımsı bir vücuda sahip, kaygan derisi inci beyazı ile morun tonları arasında gidip gelen ve içi içine sığmıyormuş gibi büyük bir hızla sürekli yön değiştiren mavi yüzgeçli orkinostu belki de. Bu balıkları yakalamak için kurulmuş insan işi tuzakların ve karmakarışık girişleri, koridorları ve odacıkları olmakla beraber hepsi sonuç olarak tek bir yere, mezbahaya çıkan ağ şebekelerinin yakınına geldiler. İkisi bir olup, özgürlüğüne kavuşan balıkların kendilerine sürtünerek sürat içinde sıvışıp gidişinin verdiği hazzı benliklerinde hissederken, bazılarına gülümsemekle yetinip bazılarını yutarak köpek dişleri, azı dişleri ve kasları yardımıyla balık ağlarından oluşan tüm odacıkları paramparça ettiler. Sonra sığlıkların yolunu tutup hareket serbestliğinin azaldığı bu alanda kıstırdıkları balıkları bir bir gafil avladılar. Dalgaların ahengine uyup kendilerini karaya çarparak ayıbalığı avlamakla meşgul olan katil balinaları örnek alarak ayıbalığı kapıyorlardı; siyah-beyaz beneklerle bezeli canavar görende gülümsüyor izlenimi uyandıran suratıyla suyun üzerinde dimdik sekerek, kuyruk çırpışlarının yarattığı çalkantı sonucu deniz kabuklularıyla beslenen gümüşümsü gri renkli ayıbalıkları ile leopar benekli ayıbalıklarını üzerinde keyif sürmekte oldukları düz ve geniş kayalardan koparıp yılanın iştahla kendilerini beklemekte olan korkunç ağzına çaresizce sürükleyecek şiddette dalgalar meydana getiriyordu.

İkilinin oynadığı bu tür oyunlar, her defasında çevredeki suları kan kırmızısına ve boğularak can verme feryatlarına bulayacak sonuçlar doğuruyordu.

Tüm bu süre zarfında büyümeye devam etti yılan. Karada konvoy halinde ilerleyen uçsuz bucaksız bir ordu kitlesinden bile daha uzundu artık. Eni ise karanlık dehlizler halinde genişledikçe genişleyen deniz dibi mağaralarınınkini geçmişti. Gün ışığının hiç vurmadığı ve nadiren rastlanan besin kaynaklarının kimi zaman kırmızı kimi zamansa kobalt mavisi ışıltılar saçarak süzüldüğü karanlık derinliklerde eskiye nazaran çok daha fazla vakit geçirir olmuştu. Denizin altında sıra sıra uzanan dağları, bacasından devasa sütunlar misali suya karışan sıcak gaz bulutları püskürten volkanları inceliyordu. Diplerde gezinen soluk beyaz renkli karidesleri yutuyor, deniz dibi dağları boyunca yer yer karşısına çıkan çatlakları mesken tutmuş püsküllü solucanlarla besleniyordu. Bu avların hiçbiri onun gelişini önceden fark edemiyordu çünkü cüssesi onların duyularının algılayamayacağı ve

dolayısıyla önlem alıp kaçamayacağı kadar devasa boyutlara erişmişti. Bir dizi yanardağ gibi uzun ve genişti artık vücudu: Sırf suratı engin bir varek ormanı kadar genişti, gövdesi ise dört bir yanına yapışıp kalmış deri parçaları, kemikler, kabuklar yanı sıra yaptığı seyahatler sırasında bedenine takılıp kalmış kancalar ve kopuk halat kesitleri ile bezeliydi. Ağırdı, hem de fazlasıyla. Pembe, yeşil ve altın renkli mercan kayalıkları üzerinde, orada yaşayan varlıkları dümdüz edip ardında kireç gibi beyazlayıp solmuş hayaletimsi bir yüzey bırakarak sürünürcesine yüzüyordu.

Thor Balık Avında

Günün birinde derinlerden kopup yüzeye çıktı ve ansızın, kalın kaşları ve kocaman burun delikleriyle en az onunki kadar korkunç bir görünüme sahip, her yanında kanlı yumrular bulunan yara bere içindeki boynuzlu bir kafanın iki yanından kendisini süzmekte olan donuk gözbebekleriyle karşılaştı. Bunun üzerine, suyun yüzeyinde tıpkı katil balinanın ayıbalıklarını tuzağa düşürürken yaptığı gibi dimdik durup sallandı ve bir hamlede onu yutmaya kalkıştı. Gelgelelim ölü boğanın gırtlağına bir kanca saplıydı; kazanları ateşin üzerinde sallandırmakta kullanılan cinsten kocaman bir kanca. O nesnenin ne olduğunu görmeye henüz vakit bulamadan onu yutmuştu bile. Bir an sonra, kancanın büyük bir kuvvetle çekilip silkelenmesiyle beraber ölü boğanın başı havaya sıçradı, yılanın başı da çevreyi pis kokular içinde bırakan bir köpük fıskiyesi yaratarak onun peşi sıra su yüzeyinden dışarı fırladı.

İşte o an, o zamana dek pek çok benzerini paramparça ettiği bir teknenin, bir balıkçı teknesinin de olaya tesadüfen karışmış olduğunu gördü. Söz konusu teknenin içinde, başından aşağı dökülen buz tutmuş gür saçlara ve kül rengi kocaman bir sakala sahip, genel anlamda maviye çalan bir gri ile gümüşi renklere bürünmüş bir buz devi bulunuyordu. Sicimin diğer ucunda, boğanın ölü başına ve onu tutmakta olan kancaya asılmış, korkunçlukta ve haşinlikte kendisininkiyle yarışacak bir surat vardı; harcadığı güç ve kapıldığı hiddetten ötürü mosmor kesilmiş, gür kaşların altında kor gibi yanan gözlerini onun üzerinden bir an olsun ayırmayan, başı adeta alevlenmiş saçlarla, etrafı ise kıvılcımlar saçarcasına parlayan kızıl bir sakalla boydan boya çevrelenmiş bir surat. Bir sırık ve sicim yardımıyla onu kendisine doğru çekmekte olan fırtına tanrısı Thor’un suratıydı bu. Vücudunun giderek daha fazla kısmı açığa çıkan yılan, ağır ağır yükseldiğini hissetti, öyle ki, başı teknenin seren direğinin ucuyla

neredeyse aynı seviyeye ulaşmıştı. Yara içinde kalan ağzını lokmasına daha büyük bir güçle kenetleyerek, onu bağlı olduğu kancadan koparmak üzere boğa kellesine asıldı. Kancayı tutan sırık bükülüp kırılma raddesine gelmiş, zangırdamaya başlamıştı. Ne var ki, teknenin suyun içinde yalpalayıp şiddetle sarsılmasına aldırış etmeyen tanrı, sırığı sımsıkı tutuyor, ayak diriyordu. Yeni bir yönteme başvuran yılan, o lime lime yelesini silkip derin bir tıslama eşliğinde hasmının üzerine zehir püskürttü. Çakmak çakmak gözlerle ona bakan tanrı bir süreliğine daha sırığa asılmayı sürdürdü. Ve ardından, “Buraya kadar,” dedi dev. Bu sözler üzerine gökyüzü kararıp, bulutlar siyah kümeler halinde toplanmaya başlarken yılan kıvrılıp tıslıyor, başları üstündeki bulut denizini yarıp geçen yıldırımların ışığında daha bir heybetli görünen tanrı ise elini en ufak şekilde gevşetmiyordu. O zamana dek hiçbir şey yılanın canını bu denli acıtmamıştı. Devasa vücudunun çırpınışlarıyla deniz yüzeyini dövüyor, öfke içinde burnundan soluyordu. Kancayı tutan sicimin ucundaki sırık büküldükçe bükülse de, üzerine işli olan büyülü sembollerden kaynaklanan tılsımın gücü sayesinde sapasağlam kalmayı başarıyordu.

Tam o sırada, Thor’la birlikte teknede bulunan Hymir adlı dev, güverteyi durmaksızın tokatlamakta olan suyun içinde ilerleyerek büyük bir avcı bıçağını eline aldı ve kancayı tutan sicime doğru uzanıp sert bir darbeyle onu kesti. Bu hareket sonucu, acı bir çığlık koyveren yılan gerisingeri sulara gömüldü. Duruma çok öfkelenen Thor ise kısa saplı çekicini kavrayıp yılanın başına doğru fırlatmıştı. İsabetli bir atıştı bu. Dişi yılanın başından fışkıran yoğun ve kopkoyu tona sahip kan, denizin tuzlu sularına karışıyordu şimdi. Ne var ki, başını yaran çekicin aşağıdaki karanlığın bağrına doğru yoluna devam ettiğini gören yılan onun peşi sıra diplere daldı. Bu gelişme karşısında Thor’dan yana dönen Hymir yapmış olduğu atıştan dolayı büyük pişmanlık duyacağını ona tatsız bir sesle belirtince, hiddeti daha da alevlenen tanrı, sıkılmış yumruğunu onun kaya gibi sert kafasına indirip devin tek darbede geminin dışına savrulmasına yol açtı. Ardından kendisi de suya giren tanrı bir süre yüzdükten sonra sahile vuran dalgaların arasında yürüyerek karaya ayak bastı. O sırada yılan, ağzına saplı kalmış kancadan ve onu izleyen sicimden kurtulma ümidiyle kendini paralarcasına kayalıklara sürtünüyordu. Bir yandan kocaman kafasını sivri kayalara çarpıp olabildiğince şiddetle öksürerek ölü boğanın kellesini boğazından söküp atmaya çabaladı ve nihayet, yılanın boğazından

kopardığı siyah et parçalarını dört bir yana saçarak saplandığı yerden çıktı kanca.

Bu karşılaşma süresince yaşadıkları yılanın gazabını artırmıştı. Vücuduyla indirdiği darbeler sonucu teknelerin ahşap döşemelerinde delikler açıyor, sırf öfkesini yatıştırmak için deniz dibi yeşilliklerini kökünden silkeleyip söküyor, öncekinden de beter bir şekilde, sebepsizce öldürüyordu. Bir süre sonra, varek ormanında gezinirken, o sıralar o yöreye gelmiş bulunan Rándrasill'le karşılaştı; kökleri hiçbir bakışın seçemeyeceği kadar derinlerde saklı olan dev kütle, dallarının altında sıkışıp kalmış hava keseleri yardımıyla hareket eden heybetli gövdesiyle, altın ve kehribar rengi ışıltılar saçarak suyun içinde süzülüyordu. Bir zamanlar bu manzara karşısında hayranlıkla karışık bir coşku duyardı yılan. Şimdiyse kurdelebalığı veya denizatı, yumuşak huylu bir susamuru veya kuluçkaya yatmış bir martı, dikenli bir başlık gibi uzanan denizyıldızları ya da iğne uçlu denizkestaneleri, türünün en küçük örneği olan medüzler ile narin yılanbalıkları, kabuksuz sümüklüböcekler ve yeşilliğin orasına burasına tutunmuş minicik salyangozlar arasında ayrım gözetmeksizin, topyekûn katliama girişmek üzere Deniz-Ağacı'na doğru hızla yol alıyordu. Kocaman çenesini ardına dek açıp ağacın gövdesine sapladı ve yelesini sağa sola çırparak gövde üzerinde varlığını sürdüregelen yaşam unsurlarını darmadağın etti. Kurbanlarının uzuvları önce işlevini yitirmiş şekilde kalakalıyor, ardından kökünden koparılıp suyun içinde baş döndürücü bir hızla savruluyordu. Dört bir yan tozlu anaforlarla dolmuş, denizin suyu bütünüyle bulanıklaşmıştı.

Devasa gövdesini mercan resifleri üzerinde hantalca sürükleyerek ve bu esnada kara kabuklu midye kolonilerini gıcırtılı sesler eşliğinde ezip geçerek, yoluna kaldığı yerden devam etti dişi yılan. Sonra bir gün, suyun loşluğu içinde yalpalaya yalpalaya hareket edişine bakarak deniz yatağında dinlenmeye çekilmiş yaralı bir balina olabileceği kanısına vardığı hantal bir şekil fark etti. Öfkesini ve hırçın tavrını halen üzerinden atamamış olan Jörmungandr, bu yeni hedefe yönelmekte gecikmedi ve ileri atılıp dişlerini onun derisine geçirdi. Böyle yapmasıyla beraber katlanılmaz bir acı tüm benliğine yayılmış, duyduğu ıstırap dünyayı adeta boydan boya dolanıp o koca kafatasının içindeki yumuşak beynine yerleşmişti. Denizin karanlığı içinde karşılaşıp ısırdığı şey, kendi kuyruğuydu. Geçen zaman zarfında

dünyayı bir kemer misali baştan başa sarmalayacak kadar uzamıştı boyu belli ki. Asla çözülmeyecek sonsuz bir düğüm oluşturarak deniz yüzeyinde öylece durup dinlenme düşüncesi geçti bir an için aklından. Olayın meydana geldiği bölge simsiyah bazalt kayalarıyla çevrili, terk edilmiş koca bir boşluktan ibaretti. Neden sonra başını kaldırdı ve kendini yukarı doğru çekip uzun kıvrımlar çizerek yüzmeye koyuldu. Eğer dinlenecekse, bunu yapmak için başka canlılarca paylaşılan bir yaşam alanını tercih ederdi; yanından başının tek bir hamlesiyle pek çoğunu kapabileceği sürüyle balığın geçtiği, seyir halindeki gemilerin gölgesinin deniz yüzeyinde oynaştığı, kafasını yaslayıp sakinleşebileceği capcanlı varek yığınlarıyla bezeli, üzerine uzanıp dinlenebileceği inci ve mercan süslü bir deniz yatağına sahip, her şeyden önemlisi de, o bitmek tükenmek bilmez açlığını dindirebilmek için besine ve daha da çok besine rahatça erişebileceği bir yer seçmeliydi kendine.

Baldur

Çelimsiz çocuğun zihninde canlandırdığı tanrı Baldur son derece güzel ve temiz yüzlüydü. Alınyazısında ölüm olan bir tanrıydı Baldur... En azından kitapta böyle bahsediliyordu ondan. Hayvanlarla konuşurken resmedilen İsa da üzerindeki beyaz giysilerin ona kattığı tüm şefkat ve başını çevreleyen halenin yaydığı altın rengi ışıltıyla, benzer şekilde ölüme mahkûm edilmiş tanrısal bir figürdü. Günü gelince dirilerden olduğu kadar ölülerden de hesap sormak üzere geri dönecek olan da aynı tanrı değil miydi? Kitapta anlatıldığı kadarıyla buydu işin aslı. *Asgard ve Tanrılar* adlı eserde ise, onu kaleme almış olan işinin ehli ve konusuna hakim Alman yazarın, güneşin dünya ve yaşam üzerine etkileri ile dünya üzerindeki yeşil alanların tabiatıyla ilgili ortaya koyduğu açıklayıcı bilgilere genişçe yer verilmişti. Bu bilgiler uyarınca, kış gündönümü geldiğinde güneş karanlığa gömülüyordu. Eşzamanlı olarak bitkisel yaşantı da, tıpkı sıkça söyledikleri o Noel şarkısında taş kadar sert ifadesiyle tanımlanan su gibi, toprağın derinliklerine uzanan o demir kadar sarsılmaz köklerine dek çekilip küçülüyordu. Aynı öyküler ilkbaharın gelişini de kutlar, güneşin tüm haşmetiyle gökyüzünde yeniden yükselişine, ağaçların yemyeşil yapraklarla taçlanışına ve taze çimlerin göz alıcı bir parlaklıkla yeşerişine övgüler yağdırırdı.

Bunun aksine, Baldur gitmiş ama geri dönmemişti. Giden ve geri gelen şeyler ile gidip de geri gelmeyen şeyler üzerine o güne dek edinmiş olduğu bilgileri, okudukça yeniden biçimlenen zihninde etraflıca tarttı çelimsiz çocuk. Alev rengi saçları rüzgârda dalgalanarak Afrika göğü altında uçan babasının ne bugün ne de yarın geri geleceğini ruhunun derinliklerinde kabulleneli çok olmuştu. Noel zamanı yemek masasının başında ailecek toplanıp bir sonraki Noel'de babasının da onlara katılması umuduyla onun şerefine küçücük kadehlerini kaldırdıkları sırada sarf edilmekten kaçınıldığı

bariz şekilde belli olan bazı sözlerin varlığından çıkarıyordu bu sonucu kısmen. Sonu gelmeyen bir çember çizmek ve kısır bir döngü içinde kendini tekrarlamak yerine sona eren bazı öyküler de yok değildi anlaşılan; temiz yüzlü tanrı Baldur'u konu alan öykü de bunlardan biriydi ve öykünün bu yanı kızı fazlasıyla memnun ediyordu. Şu da var ki, yılın her döneminde aynı öyküyü tekrar tekrar okuyor oluşu, bu duruma ardı arkası kesilmeyen bir kendi kendini yineleme özelliği katmaktaydı. Öykü sona eriyor ve her defasında yeniden başlıyordu.

Kıza öyle geliyordu ki, varoluşlarının başından bu yana devamlı bir endişe hisseden, daimi bir korkunun pençesine düşmüş tanrılardı bunlar. Mesken edindikleri Asgard, korunaklı duvarlarla çevrili, burçlarında her daim muhafızların nöbet tuttuğu bir yerleşkeydi. Ölümün her an kapıyı çalması bekleniyordu sanki. Yggdrasil'in sık dalları arasındaki yemyeşil bir çardakta oturan güzeller güzeli Idun diğer tanrılara gençlik ve zindelik aşılayan altın renkli elmalar sunardı. Hikâyeye göre, günün birinde hiç sebep yokken ortadan kayboldu. Bunu izleyen süreçte Yggdrasil'in yeşili soldu; bir zamanlar Idun'un çevresine gülücükler saçarak gezindiği ve üzerinde denge kurma oyunları oynadığı dallar adeta özsuyundan mahrum kalmış gibi kuruyup sarkmıştı şimdi. Kuş cıvıltısı da duyulmuyordu artık etrafta. Nornlar tarafından sürekli gözetilen, soğuk ve karanlık yaşam suyunu içinde barındıran Odrörir kuyusu da suları çekilerek durgun bir hal almıştı.

Idun'un nereye gittiğini keşfedip kendisine haber getirmesi için (isminin anlamı "düşünce" olan) sadık kuzgunu Hugin'i görevlendirdi Odin. Gökyüzünde daireler çizerek bir süre uçan büyük kuş, daha sonra bilgi toplama ümidiyle yeryüzünün derinliklerine, Karanlık Elflerin yurduna indi ve orada Cüce lordlarıyla; isminin anlamı "ölü" olan Dain ve adı "kaskatı" veya "sarsılmaz" anlamları taşıyan Thrain ile konuşmaya çalıştı. Her ne kadar uyku halinde olsalar ve pek uyanacak gibi görünmeseler de, uzandıkları yerde kıyımla, karanlıkla, karşı karşıya bulunulan tehditlerle ve her şeyin sona ereceğiyle ilgili sözcükler mırıldandıkları duyuluyordu. İşittiği bu bilmeceden farksız sözcük yumağını zihnine kazıyıp aklı karışmış bir halde Odin'in huzuruna döndü koca kuzgun. Yol boyunca gökyüzünün Ginnungagap'a, yani dünyayı çevreleyen büyük boşluğa doğru çökmekte olduğunu gözlemledi. Her şey kökünden sarsılıyordu sanki. Havada şiddetle savrulan sayısız hortum, sağanak yağmur altında birbirine karışıyordu. Solgunlaşan ve giderek daha halsiz bir görünüme bürünen dev Dişbudak

Ağacı'nın kökleri altındaki kuytularda, dünyanın kendisiyle yaşıt ve aynı zamanda karanlık Gece'nin de babası olan Narfi adlı devin inine sığınmıştı Idun. Yerini haber alıp oraya vardıklarında, Idun'u tüm vücudu titreme nöbetleri içinde zangırdayarak, dehşetten dili tutulmuş bir vaziyette buldu tanrılar. Onu beyaz bir kurt postuna sararken, üzerinde yürürken düştüğü o capcanlı dalların şimdilerde aldığı şekli görememesini temin etmek için görüşünü de kapamaya özen göstermişlerdi ki kız da böylesini tercih ediyordu zaten. Sonrasında, bilgelik kazanının yanı başında dikilmekte olan Urd isimli Nornu sorguya çekti tanrılar. Neydi yeryüzünde meydana gelen bunca değişimin sebebi? Zaman ve ölüm nihayet onları gafil avlamış olmasındı sakın? Yoksa değişen bizzat kendileri miydi? Sarındığı soluk renkli postun içinde halen titreşmekte olan Idun ile pejmürde giysiler içindeki yaşlı Urd'un hali, kuzgunun bir türlü uyandıramayıp ağızlarından kazara çıkacak kelimeleri yakalamaya bel bağladığı iki Cüceninkinden farksızdı. Tıpkı Cüce lordları gibi bu ikili de sorulan sorulara yanıt veremiyordu; fakat onlardan farklı olarak, Idun ile Urn'un gözlerinden yaşlar taşıyor ve arkası kesilmeyen bir sel gibi ellerine damlıyordu. Kabarıp şişen ve bir an sonra patlayarak aşağı dökülen bu dev gözyaşları, sorularına cevap arayan tanrıların buna karşılık sadece üzerinde endişe içindeki kendi yüzlerini görebildiği ayna parçalarını andırıyordu. Bir süreliğine her şeyin üstüne çökmüş görünen miskin ve ağır hava çok geçmeden dağıldı; giderek hızlanan olaylar silsilesi, nihai sona doğru akıp gidiyordu sanki.

Aydın yüzlü Baldur da uykunun esareti altındaydı. Kış uykusuna yatan hayvanlarda görülene benzer bir uyuşukluk çökmüştü üzerine; uyanmayı ne kadar arzu etse de bunu başaramıyor, her defasında gerisingeri rüyalar alemine sürükleniyordu. Boğazını açıkta bırakacak şekilde kocaman çene kemikleri arasına tutturulmuş olan kılıcı kırıp kendisini kısıtlayan sihirli iplerden kurtulan ve ağzından kanlar saçarak ortalığı dehşete boğan kurdu gördü rüyasında. Gövdesinin uzunluğu dünyayı boydan boya sarmalayacak boyuta ulaşan ve düğüm düğüm olmuş kıvrımlarını açıp bir yandan zehir tükürerek dalgaların üstünde yükselen Midgard yılanı da rüyalarını işgal eden bir diğer yaratıktı. Günü gelince yanına ilişip oturduğunda kendisine sunmak üzere hazırladığı geniş ağızlı büyük bardak elinde olduğu halde karanlıklar içindeki hükümranlığında kendisini bekleyen Hel ve onun soluk benizli, yarı-ölü yarı-canlı suratı da girdi rüyasına. Çoğu rüyanın zayıf ve silik olduğunu ve rüyayı gören kişinin iradesine hakim, kararlı biri olması

durumunda rüyanın kıskacından sıyrılıp çıkarak kendisini tehdit altında hissetmeyen bir izleyici konumuna geleceğini gayet iyi biliyordu çelimsiz çocuk. Oysa rüya görenin uyandığında kendisini içinde bulacağı dünyadan çok daha korkunç bir gerçekliğe sahip, iç bunaltıcı yoğunlukta, gören kişiye büyük sıkıntı verip acı çektiren ve yetmezmiş gibi, onun zihninde bunu daha nice acıların takip edeceği, bilincini uyandırarak kişinin kendisini incinip zarar görmesi kaçınılmaz bir kurban gibi hissetmesini sağlayan rüyalar da vardı elbet.

Kızın gördüğü rüyalar işte bu son tanımlanan gruba giriyordu. Saçma denecek kadar gerçekdışı rüyalardı bunlar bazen. "Almanların" metal ranzasının altına gizlendiği ve onu yakalayıp kaçırabilmek üzere ranzanın ayaklarını testereyle hiç durmadan kestiği sahne tekrar tekrar canlanıyordu zihninde. Uyanıp da bu rüyayı saçma ve anlamsız buluyor görünse bile, onların orada olduğuna içten içe inanıyordu. Ne de olsa, otobüs duraklarının ve kafe duvarlarının saklanmış olduğu küçük bir masanın veya bankın altında, etrafa kulak kesilen ve kurbanının üzerine atlamak üzere tetikte bekleyen gri miğferli tipleri resmeden posterlerle donatıldığı bir dönemden geçiliyordu. Bu propaganda ile vurgulanmak istenen ana fikir, emellerine ulaşmaları halinde dünyanın sonunun da geleceğiydi, fakat hayatın gerçeklerine yeni yeni gözü açılan çelimsiz kız, onların gelmesini hiç olası görmüyordu.

Sıklıkla gördüğü bir diğer rüyada ise ebeveynleri yakalanmış, Demir Orman olduğunu sandığı karanlık bir ormanın ortasındaki bir çukurlukta eli ayağı bağlı halde alıkonmaktaydı. Kuruyup ölmüş eğreltiotları ve yapraklardan oluşan bir tabakanın üstünde, kaçma teşebbüslerine mahal vermeyecek ölçüde sıkı sıkıya sarmalanmış vaziyette, çaresizce uzanmaktaydı anne-babası. Yüz hatları tam olarak seçilemeyen, gölgeler içindeki gri miğferli Almanlar kararlı bir şekilde onların çevresinde dolanıyor, çeşitli madeni gereçler ve ipler kullanarak tam olarak anlamlandıramadığı bir iş üzerinde çalışıyordu. Kızın kendisi ise çukurluğun kenarında gizlenmiş olduğu yerden aşağıda olan biteni gözlüyor, korku içindeki esirlerin durumu karşısında kapıldığı dehşet yüzünden Almanların neyle meşgul olduğunu öğrenmek dahi istemiyordu. İşin asıl korkutucu tarafının, çaresizlik içindeki ebeveynlere sahip olmak olduğunu kavrıyordu çelimsiz çocuk. Geleneksel değerler ve yerleşik anlayışlar üzerinde süregelen çocukluğunu çevrelediğini varsaydığı koruyucu duvarda meydana gelmiş bir çatlaktı bu onun gözünde. Tam

olarak bilmediği, ancak ebeveynlerini korkuttuğuna ve kararsızlığa sürüklediğine emin olduğu bir şeydi rüyasında gördüğü. Olayları düşünerek çözmeye çalışan zeki bir çocuktu o ve bu çıkmazı da zamanla açıklığa kavuşturmayı bildi. Fakat dağarcığına eklediği, kendisine güç ve haz veren diğer bilgilerin aksine bu, ona acı çektiriyordu.

Asgard ve Tanrılar adlı kitabı yazmakla “Almanlar üzerine bildiğimiz tüm öyküleri ve sahip olduğumuz kanıları” bir araya toplayan temiz yürekli ve bilge Almanların kim olabileceğine kafa yordu. Hayal gücünü kavrayıp olaylar ile durumlara incelikli açıklamalar getirmesine olanak veren böylesine çarpıcı öyküleri aktaran sesin sahibi kimdi acaba?

Frigg

Tanrıça Frigg, karadaki, havadaki ve okyanustaki hiçbir şeyin Baldur'a hiçbir şekilde zarar vermeyeceği yönünde yemin etmesini sağlamayı kendisine görev edinmişti. Buradan yola çıkarak bir kez daha söylenebilir ki, *Asgard ve Tanrılar*'ın Alman editörü, Snorri Sturluson'un kaleme aldığı İzlanda Eddası'na pek çok defa atıfta bulunmuştur. Çelimsiz çocuğun okuduğuna göre, Frigg, Baldur'un ne ateş ve su, ne demir veya herhangi bir başka cins metal, ne de taşlar, toprak, ağaçlar, salgın hastalıklar, hayvanlar, kuşlar, zehir ve de yılanlar tarafından herhangi bir zarara uğratılamayacağına dair geri dönüşü olmayan yeminler verilmesini temin etmişti. Çelimsiz çocuk böylesi bir yeminin nasıl verilmiş olabileceğini gözünün önünde canlandırmaya çalıştı. Kitapta Frigg, başının üzerinde devamlı taçla dolaşan, upuzun sarı saçları rüzgârda dalgalanan, uzun boylu, görkemli ve oturaklı bir görünüşe ve otoriter bir havaya sahip bir tanrıça olarak resmediliyordu. Zincirden örülmüş daracık bir zırh ve ona yakışacak bir etek giyiyor, ayağına ise kılığının geri kalanına pek de uymayan, antik Yunanlılara has ince köseleden örülme sandaletler geçiriyordu. Kâh savaş arabasıyla yola koyuluyor, kâh yayan hareket ediyordu. Çelimsiz çocuğun okuduğu tariften yola çıkarak zihninde canlandırdığı görsel imge, böyle yansıtıyordu Frigg'i.

Onu bir yandan Ymir'in beyni olan bulutlara ve havada zikzaklar çizen şimşeklere, taş büyüklüğünde yağan dolu tanelerine, kar fırtınalarına ve sellere seslenip oğluna zarar vermemeleri için onlara yakararak savaş arabasının içinde gökyüzünü yararcasına ilerlerken gören küçük kız, bu doğa faktörlerinin onun yolu üzerinden çekilmek üzere çevreyi sallantılar ve yangınlar içinde bırakan eylemlerine bir an için ara verdiğini hayal etti. Gelgelelim bu tanrıçayı yürürken de görüyordu çelimsiz kız. Genellikle yalçın dağların zirvesindeki sarp kayalıkların çevresinden döne döne aşağı

inen dik yamaçlarda seyahat ederdi ki bu mekânlar, Alman kitabında insanoğlunun tanrıları ve Hrimthurs denen taştan devleri ilk kez yarattığı o kadim ve korku dolu taş devrini çağrıştıran arazi parçalarıydı. Altın rengi ışıltılar saçan tanrıça, kabına sığmayan bütün bu tabiat unsurlarının karşısına geçip onlara korkusuzca seslendi ve oğluna zarar vermemeleri konusunda yalvardı. Ve bir defa daha, bu sözleri kısa süren bir sessizlik ve onay arz eden bir hareketsizlik izledi. Bunun üzerine tanrıça büyük bir hızla dağların derinliklerine, ejderhalar ile dev solucanların Dişbudak Ağacı'nın köklerini kemirdiği karanlık yeraltı mağaralarına yöneldi ve oradaki hayvanlarla, sırf hayvanlarla da değil, mağaraların ışıltılı duvarlarıyla, değirmentaşı yapmakta kullanılan tane tane taş parçacıkları ve volkanik bazalt kayalarıyla, taşların içine karmakarışık şekilde geçmiş demir, kalay, kurşun, altın ve gümüş damarlarıyla konuştu. Dibinde kızıl lavların kaynaştığı dehlizlerle ve bu lav denizinde buharlar çıkararak sürüklenen süngertaşlarıyla konuştu... Ve safirler, elmaslar, opaller, zümrütler, yakutlarla. Düş gücünün ona bahşettiği heyecan ve coşkunluk içinde, tüm bu cansız nesnelerin fısıltılı seslerle, gıcırtılar ve hışırtılar eşliğinde tanrıçaya karşılık verdiğini ve ona talep ettiği yeminde bulunduğunu canlandırdı çelimsiz çocuk. Adı geçen tüm unsurlar *tek bir* dünyanın birer parçısıydı ve o dünyanın Güzel Baldur'a zarar vermemesi böylece teminat altına alınmış oluyordu.

Çelimsiz çocuk dünya üzerindeki hayvanları bazen tıpkı Nuh'un Gemisi'ne biner veya yaradılışın ilk evrelerinde olduğu gibi uzun sıralar halinde beklerken çiziyordu zihninde. Bunlar arasında ilk dikkat çekenler, hırıltıyla gerilmiş dudakları ve dehşet salıcı biçimde parıldayan köpek dişleri ile birbirinden gösterişli postlara sahip yırtıcı hayvanlardı. Kara panterler, benekli leoparlar, çizgili sırtlanlar, heybetle şişinen aslanlar, delici bakışlar savuran çakmak çakmak gözleriyle kaplanlar, metleyerek yürüyen çakallar ve tabii kurtlar; her daim bir avın izini süren, hayalde canlandırılan düşmanın müttefiği, boz tüylü kurtlar. Hepsi söz verdi ve onlarla birlikte Bandar Halkı[6] (yani "uluyan maymunlar"), beklenmedik derecede ölümcül dişlere sahip ördek gagalı ornitorenk, art niyetlerini maskeleyen dostane suratlarıyla gerek buzullarda gerekse cengelde yaşayan tüm ayı türlerinin yanı sıra sansar, gelincik, porsuk, dağgelinciği, kır faresi gibi çalılık alanları mesken tutmuş yırtıcılar da söz verdi. Frigg'e yemin ettiğine değinilen hayvanların, ormanlık arazinin ortasındaki açıklıkta kendilerine seslenen ilahi öğreticiye kulak verirken resmedilen o tavşancıklar ve sevimli

sincaplarla benzeşen pek bir yanı yoktu. Dişleri ve pençeleri kana bulanmış, kimi zaman avcı kimi zamansa av rolü üstlenen ve aynı anda her ikisi de olabilen amansız katillerdi bunlar, ama durup dinlemiş ve kendilerinden talep edilen sözü vermişlerdi; bunun üzerine rahat bir nefes alan tanrıça, yoluna kaldığı yerden devam etti. Söz verenler arasında kuşlar ve bazı diğer uçan yaratıklar da vardı: Kartallar, şahinler, kel çaylaklar, alakargalar ve saksağanlar... Bir de kan emmek için her daim hazır bekleyen küçücük ağızlarıyla mağara tavanlarında kıvrılmış birer deri parçası misali asılı duran yarasalar.

Yılanları hayal etmek ise çelimsiz çocuğun saatlerce korkudan titremesine neden oluyordu. Bir keresinde kafası elmas biçimindeki bir engereğin o fırıl fırıl hareketlerini izleme olanağı bulmasının da bunda payı vardı. Engerek ve kobra, ısıran cins yılanlar ve tüküren cins yılanlar, çıngıraklı yılan ve avını sıkarak öldürmeyi tercih eden büyük cengel yılanları boa ile anakonda... Ağızlarını açıp dişlerini gösterişlerini ve tıslama şeklindeki sesleriyle tanrıçaya söz verişlerini gözünün önüne getirebiliyordu. Bir de suyun içinde kıvrıldıkça pırıltılı yansımalara sebep olarak kayarcasına ilerleyen deniz yılanları ve Nil timsahı ile aligator gibi suda yaşayan diğer yırtıcılar vardı tabii. Balıkları ve diğer deniz canlılarını da es geçmemeli: Kendine has şekliyle tüm diğerlerinden kolaylıkla ayırt edilebilen köpekbalığı ve o sinsi tebessümünü suratından hiç eksik etmeyen katil balina, dev mürekkepbalıkları ve gözle görülmeyen iğneleriyle avlarını sokan medüzler, sığlıkları doldurup taşıran torik ve morina balıkları. Frigg’e yemin edenlerin oluşturduğu sıra dünyanın sonuna dek uzanıyordu sanki; istiridyeler ve kulağakaçanlar, ormanlarda ve de mercan resiflerinde rastlanan dağlaleleri ve hatta çimenler... Hem de yüzlerce çimen çeşidinin hepsi gibi, başka bir şeye zarar verebilmesi ihtimal dahilinde görülmeyen şeyler de yemin edenler arasındaydı. Frigg’in talebini yerine getirenler arasında, siyaha çalan mor rengiyle tanınan ölümcül yaban yasemini, aşağı doğru sarkan çiçeklerinin çarpıcı sarısıyla göz alan sarısalkım, cırtlak rengiyle ön plana çıkan “ölümcül-kafa” lakaplı mantar, at mantarı ve zehirli sinek mantarı gibi, zararsız ve baştan çıkarıcı bir görünüme sahip olup da aslında soğukkanlı birer katilden farksız kimi bitkiler de yer alıyordu.

Yapmış olduğu sıralamada ağaçlar ile hayvanlar arasında salgın hastalıklara da yer vermişti Snorri. Peki nasıl olur da bir salgın hastalığın herhangi bir kimseye zarar vermeyeceğine dair yemin etmesi sağlanabilir? Çelimsiz çocuk o dönemde astım hastalığından dolayı çok ıstırap

çekiyordu. Söz konusu rahatsızlıktan ötürü zamanının çoğunu yatağında geçiriyor, bu sayede ansiklopedileri ile *Asgard ve Tanrılar* adlı kitabını okumaya daha fazla zaman ayırabiliyordu. Vücudunun içinde yaşamakta olan astım illetini bünyesine aykırı bir yaratık olarak hayal ediyordu ve bunda pek de haksız sayılmazdı. Beyazın çürük izlenimi uyandıran bir tonuna sahip bu yaratık, asalaklıkla varlığını sürdüren vücudunu kızın ümitsizlik içinde kıvranan akciğerlerine ve bir çıkrık makinesine taklılıymışçasına dönen başına yayıyor, avını sıkarak öldüren boa yılanının kıvrımları misali boğum boğum olan bu haliyle, taş duvarların içine işleme mücadelesi veren kökleri ve incir ağacının o kendine has karmakarışık yapısını andırıyordu. Bu belanın hiddetini yatıştırıp ona barınacak yer ayarlayabilmek için nasıl oturması, nasıl uzanması ve göğüs kafesini nasıl bir şekle sokması gerektiğini öğrenmek durumunda kalmıştı. Frigg'in telaşla bu hastalığa dil döktüğünü –oğluna zarar vermemesi için ona yalvardığını– ve bu sözler karşısında hastalığın ona yemin etmek üzere bir an duraksayıp kurbanı üzerindeki kıskacını gevşettiğini canlandırdı zihninde. Kurbanın yüzünü ateşler içinde bırakan o açgözlü kızamık ve çiçek hastalıklarının bile tanrıçanın çağrısına uyup söz verdiğini hayal etti. Kızamık tenin altına yerleşir ve orada kavrulmaya başlar. Suçiçeği hastalığı ise kendini sivilceler halinde dışa vurarak bedenden bir nevi fışkırır. Yine de, Frigg'e söz vermekten hiçbiri geri kalmadı. Onun oğluna zarar vermeyeceklerdi.

Bu karşılıklı anlaşma, her şeyi ortak bir tabanda bir araya getirmişti adeta. Dünyanın yüzeyi, nakışlarla süslenmiş devasa bir kumaştan veya iç içe geçmiş karmakarışık ipliklerin ortaya koyduğu harikulade motiflerinden dolayı paha biçilmez kabul edilen bir duvar halısından farksızdı artık. İzleyen İlkbahar ve Yaz sezonları boyunca çayırlardan yürüyüp geçerek okulun yolunu tuttu çelimsiz kız. Buğday tarlalarının etrafı, aralarında kan kırmızısı gelincikler, mavi kantaronlar, büyük beyaz öküzgözleri, düğünçiçekleri, çuhaçiçekleri, hindibalar ve papatya türevleri de bulunan sayısız çiçekten kurulu doğal sınırlarla çevriliydi adeta. Geniş yapraklı sütleğen, kırmızı renkli yalancı kenevir otu, çobançantası, çobantarağı ve küme küme maydanoz da bunlara eşlik ediyordu. Çayırı kaplayan uzun çimenlerin içinde ise orkideler ve çobandeğneği otları göze çarpıyordu.

Toprağın altında ise hummalı bir faaliyet vardı: Solucanlar durmaksızın kımıldanıyor, kırkayaklar oradan oraya koşturuyor, kuyrukları zembereğe benzeyen kanatsız böcekler büyüyüp gelişiyor, her türden kınkanatlı böcek

kendisine oyuklar kazıp yumurtalarını bırakıyordu. Kurtçuklar ve tırtıllar devamlı bir dönüşüm içindeydi; bunların bazısı tüyleri yeni yeni çıkmaya başlamış yavru kuşlara ve hasat zamanı ortalıkta cirit atan farelere yem olurken, bazı diğerleri mucizevi bir değişim geçirip kimi zaman beyaz ve altın renklerde, kimi zaman koyu kahverengili morlu, bazen parlak mavi bazense soluk mavi, kimi zaman nane yeşili renginde, kimi zamansa siyah kadifeden bir örtünün üzerine serpilmiş çizgiler, fırfırlar ve gözü andıran beneklerle süslü kelebekler halini alıyordu. Yukarıda, mısır tarlasının üstünde, bir yandan neşeli cıvıltılar döktüren tarla kuşları havada helezonvari şekiller çizerek bir yükselip bir alçalıyordu. Ara sıra bir yağmurkuşunun piivit piivit şeklinde çığırarak yuvarlanıp yere indiği duyuluyordu. Kuşlar ve ayrıca bitkiler üzerine yazılmış kitaplara sahip bulunan çelimsiz çocuk, sayfaları çevirdikçe karşısına çıkan birbirinden farklı türler hakkında not tutuyor, böylelikle dağserçesinden şakrak kuşuna, ardıçkuşundan kızkuşuna, ispinozdan çalıkuşuna dek pek çok kuş cinsi hakkında detaylı bilgi ediniyordu. Doğruya doğru, bu kuşların hepsi ya başkalarını yiyor ya da başkalarına yem oluyordu; dünya döndükçe türleri zayıflayıp yok olmanın eşiğine geliyor, neden sonra, nasıl ki verilmiş onca söze ve edilmiş onca yemine rağmen Baldur'un alnında ölmek yazılıysa, bu kuşlar da talihin bir cilvesi sonucu gündönümüyle birlikte yeniden çoğalıyordu. Ve küçük kız şimdi daha iyi anlıyordu ki, eğer babası bugüne dek gelmediyse, bundan sonra gelmesini beklemek de boşunaydı.

Frigg'in oğluna zarar vermemeleri konusunda insanlara da ricada bulunduğuna dair herhangi bir ifadeye rastlanmıyor. Belki de insanoğlu tanrılarla ilgili konularda her daim çaresiz ve aciz kaldığından, böyle bir rica yersiz kaçardı. Bu metnin kurgusu düzenlenirken insanların hesaba katılmaması veya Frigg onlara yakardıysa bile bu olaya başka bir metinde yer verilmiş olması da mümkündü elbet. Belli ki bu duvar halısını süsleyen kabartmalar ve motifler hiç de öyle en ışıltılısından seçilmemişti.

Çelimsiz çocuk, Frigg'e verilmiş olan sözlerin amacına ulaşamayacağını biliyordu. Bir yerlerde gözden kaçırılmış, unutulmuş bir şey kalmıştı mutlaka. Bu tür hikâyelerde önüne geçilemeyecek unsurlar vardır. Her öykünün belli bir evresinde, bunu takip edecek sonuç nasıl olursa olsun, bir şeyler ters gider ve işler sarpa sarar. Hataya yer bırakmayan, dört dörtlük, kusursuz önlemler almak tanrılar için bile son derece güç bir iştir. Konunun şurasında veya burasında doldurulamamış bir boşluk, öngörülen ile gerçekleşen arasında ortaya çıkmış bir aralık, kaçmış

bir örgü, anlık bir bezginlikten ya da dikkatsizlikten kaynaklanmış bir ihmal belirmesi neredeyse kaçınılmazdır. Tanrıça her şeyden, ama her şeyden oğluna zarar vermeme konusunda teminat aldığı kanısındaydı. Ancak öykünün gidişatına bakıldığında oğlunun er ya da geç zarar göreceği rahatlıkla anlaşılıyor.

Tanrılar toprağın, havanın, ateşin, suyun ve bu doğal elementlerin içinde veya üzerinde yaşayan tüm canlıların oluşturduğu o muazzam ve uyumlu yapıyı coşkunlukla kutluyordu. Bunu da tam kendilerinden bekleneceği gibi kavga ederek ve bağrışıp çağrışarak yapıyorlardı. Tüm diğer katılımcıların silahsız bir kurbanın üzerine çullanmasıyla hayata geçirilen ve aslen meydan kavgasını andıran bir çeşit oyun oynuyorlardı kendi aralarında; ne var ki, bu seferki oyunda kurban seçilen tanrı, olacaklardan habersiz şekilde ve kimse tarafından incitilemeyecegi inancından kaynaklanan bir vakarla bir kenarda sakince dikilmekte olan yakışıklı Baldur'un ta kendisiydi. İşe onun üzerine bir şeyler atmakla başladılar; ellerine ne geçse ona doğru savurdular. Baldur'un üzerine değnekler, sopalar, taşlar, çakmaktaşından yontulmuş balta başları, bıçaklar, hançerler, kılıçlar, mızraklar ve hatta sonlara doğru Thor'un kendi çekici bile yağarken, tüm bu nesnelerin zararsız birer bumerang gibi havada zarif daireler çizip gerisingeri atan kişinin eline dönüşünü zevkle izliyorlardı. Attıkları kendilerine geri döndükçe giderek daha sık ve hızlı bir şekilde daha da fazlasını attılar. Onlar açısından gayet eğlenceli bir oyundu bu. Öyle ki, bunun için o ana dek icat edilmiş en güzel oyun bile denebilirdi. Tanrılar haince sırıtıp kahkahalar atarak onun üstüne birbiri ardına nesneler savurmaya devam etti.

Yaşlı bir kadın, sarayı Fensalir'de vakit geçirmekte olan Frigg'in ziyaretine geldi. Başlangıçta Frigg bu esrarengiz kadının kim olduğunu ya da nereden geldiğini pek de merak ediyor gibi değildi doğrusu. Bu da tüm şu bildik yaşlı kadınlar gibi biriydi işte; dahası, yaşlı kadın denince akla ne geliyorsa onda vücut bulmuştu sanki. Yüzü ile boynunu çepeçevre sarmış olan kırışıklara ve koyu renk elbisesinin üzerine geçirmiş olduğu uzun pelerinin karmakarışık kıvrımlarına dikkatle bakıldığında, bu kadının temsil ettiği cinsiyet ve yaş için kusursuz bir örnek ortaya koyduğu görülüyordu. Gözünü karşısındakine –varsın bu kişi Aselerin kraliçesi olsun– diktiğinde, bu yaşlı kadının buz gibi gri bakışları altında göz kaçırmadan durabilmek

pek mümkün olmasa da, onunla konuşmak gerektiği hissediliyor, karşısındaki kişide bu hissi uyandırdığını fark etmek ise, sırf bu konuşma ihtiyacı onu ayakta tutuyormuşçasına, yaşlı kadının gözlerinin hevesle parlamasına yol açıyordu. Tahmin edeceğiniz üzere, kimlik değiştirme yeteneğini tüm albenisiyle sergilemekte olan şekil değiştirici Loki'den başkası değildi bu kadın. Onun beklentisini yerine getiren Frigg, tanrıların onca gürültü koparıp avazları çıktığı kadar bağırarak Asgard'ın çayırlarında ne yaptığını sordu.

Bu soru üzerine yaşlı kadın, ellerine geçen her şeyi Baldur'un tepesine yağdırdıklarını fakat hiçbir şeyin ona zarar veremediğini açıkladı tanrıçaya. Sonra da mütevazı bir tavır takınarak ancak büyük kudrete sahip birinin herkesi ve her şeyi böyle yapmaya ikna ederek bu sayede Baldur'u her tür zarardan koruyacak tılsımı harekete geçirmiş olabileceği yönündeki tahminini dile getirdi.

Bunun üzerine, tam da öykünün gerektirdiği gibi kendisini böyle yapmaya mecbur hissettiğinden, oğluna zarar verilmemesi hususunda her şeye yakaranın ve karşılığında her şeyden teminat almayı başaranın bizzat kendisi, yani Baldur'un öz annesi olduğu gerçeğini itiraf etti ona Frigg.

"Her şey mi?"diye sordu yaşlı kadın.

"Şey, aslına bakılacak olursa, Valhall'ın batısındaki bir ağacın üzerinde körpe bir filiz fark etmiştim. Ökseotu adı verilen bir bitki. Gözüme iliştiğinde yanından geçmiş de gidiyordum bile, üstelik onu canlı diye nitelemek bile zordu; talep ettiğim yemini bana sunamayacak kadar güçten yoksun ve yeniyetme bir hali vardı."

Yine de, o filizi es geçmiş olmanın tanrıçanın bilinçaltına bir huzursuzluk tohumu ektiğini kavradı çelimsiz çocuk; onun böylesine önemsiz ve kaydadeğer olmaktan uzak bir bitkiyi üzerinden bunca zaman geçmişken bile hatırlıyor olması başka nasıl yorumlanabilirdi ki?

Frigg tam cümlesini bitirmişti ki yaşlı kadın bir anda ortadan kayboldu. Belki de asla var olmamıştı bile. Frigg'in giriştiği zahmetli iş onu hayli yıpratmıştı. Bir yandan yorgunluktan ağırlaşan gözkapaklarına hakim olmaya çabalayarak, tanrıların çılgın kahkahalarına ve çığlıklarına kulak kabarttı.

Doğruca bahsi geçen ökseotunun yanına gitti Loki. Uzaktan bakıldığında göze çıtkırıldım ve süklüm püklüm gözüken bu ökseotu aslında azılı bir

katilden farksızdı. Kendisini ağaçların boğumları ve dalları arasına sıkıştırıp saç kılına veya görme yetisi olmayan kancalı kurtçuklara benzeyen narin filizlerini ağaç yapraklarının emip havaya geri püskürttüğü kolon kolon su buharına doğru uzatıyordu. Dalı ya da bildiğimiz anlamda yaprağı yoktu ökseotunun: Uçları anahtarı andıran tuhaf çıkıntılara ve kışın çıplak ağaç dallarının sayısız ökseotu topağıyla bezendiğini her görüşünde çelimsiz çocuğun kurbağa yumurtasına benzettiği şeffaf bir dokunun altından seçilebilen siyah tohumlar ile rengi beyaza çalan yapış yapış meyvelere sahip filizlerin düğüm düğüm olmasıyla arapsaçına dönmüş, adeta balmumuyla çevrili bir gövdesi vardı. Her sene kış kapıya dayandığında ökseotunun incecik dalları kandil tutamaçlarına iğnelenir veya kapı eşiklerinin üzerine takılır, hiç solmayan yeşili ve sıkı sıkıya birbirine bağlıymış izlenimi uyandıran minik yapraklarından hareketle istikrarı ve daimi bir canlılığı simgelediklerinden, onların altında birbirini öpmenin izleyen mevsim süresince birliktelik ve sağlık getireceğine inanılırdı. Bazen dalları arasına dolanıp iç içe geçtiği çobanpüskülü ile kıyaslandığında, ökseotunun hayaletimsi ve hatta varlıkla yokluk arası bir görünüme sahip olduğu söylenebilirdi. İğne gibi batan dikenlere ve göz alıcı parlaklıkta kırmızı meyvelere sahip olan çobanpüskülü, capcanlı bir bitkiydi. Bunun tam aksine, ökseotu ise, solup ölmeye yüz tutmuş yapraklarınkini andıran sarımtırak bir renk taşıyan yumuşak ve gevşek bir bitkiydi. Çelimsiz çocuk bu bitkiyi Tabiat Bilimleri dersinde anlatılanlardan hatırlıyordu. Hatta onu yememeleri için aldıkları uyarı bile aklındaydı: Bu bitkinin zehirli olduğu, gelgelelim onunla beslenen bazı kuşların gagalarındaki bulaşığı ağaç kabuklarına sürtüp temizlerken etrafa saçtığı ve üzerine özüt bulaşmış tohumları yemekten kaçındığı öğretilmişti çocuklara.

Herhangi bir ağacın üzerini bir kaban gibi kaplar ve ağaç gövdesinin içindeki öz suyu geride gri ve altın renkli yaprakların zorlukla tutunabileceği bir iskelet bırakana dek emerdi.

Bu bitkinin geçmiş çağların şaman toplumlarının druidleri açısından paha biçilmez değerde olduğunu duymuşsa da, onu ne gibi esrarengiz faaliyetlerde kullandıklarına ilişkin bir tahmini yoktu çocuğun. İşin içinde druidler olduğuna göre, bu bitkinin kurban ayinlerinde, hatta insan kurban etme törenlerinde rol üstlenmiş olması kuvvetle muhtemeldi.

Aradığı ökseotunu bulan Loki, onu tutunma noktası olarak kullanmakta olduğu dişbudak ağacından koparıp almakta tereddüt etmedi. Kendisini gasp eden hünerli parmaklar arasında bir an kıvrandı bitki. Bunun üzerine,

onu okşamaya başladı Loki. Bu hareket bitkinin içinden “cadı süpürgesi” adı verilen, sağlıksız görünümlü incecik tüy yumaklarının fışkırıp etrafa dağılmasına yol açmış, bitki demetini hiç durmadan okşamayı sürdüren Loki çarpıcı sözler eşliğinde onu çekiştirip düzleştirmeye başlayınca avucundaki şey çok geçmeden bir çalı kümesi olmaktan çıkıp halen bitkinin o yuvarlak meyvesi gibi az da olsa ışıltı saçan ve kabuk renginden ziyade yılan derisi veya köpekbalığı derisi rengini taşıyan gri tonlarda düz bir çubuk haline gelmişti; elindeki çubuk ucuna çakmaktaşından yontulma sivri bir baş yerleştirilmiş bir ok kadar keskin bir kargı halini alıncaya dek becerikli ellerinde onu döndürmeyi ve biçimlendirmeyi sürdürdü Loki.

Bir kez daha o alışıldık, göz alıcı görünümüne bürünmüş olan Loki, Baldur’un çevresini sarmış bağrışıp çağrışmakta olan haşarı tanrı güruhunun arasına kimseye fark ettirmeden girdi ve kimi yeni fırlatılmış kimiyse geri dönüş yolunda ortalıkta rüzgâr gibi esmekte olan mızraklardan ve tüm diğer silahlardan kendisini sakınarak sessizce ilerledi. Bir yandansa ökseotundan yaptığı kargıyı elinde evirip çevirmekle ve ona şeklini bozmadan korumasını tembihlemekle meşguldü. Aradığı kişiyi bulması çok zaman almamıştı; kapüşonunu başına indirmiş, kalabalığın bir ucunda diğer tanrılardan kopuk şekilde dikilmekte olan esrarengiz birinin yanına varınca durdu. Altın saçlı Baldur ne kadar açık renk tenli ve sarışınsa kendisi de bir o kadar esmer ve kara saçlı olan, Frigg’in diğer oğlu Hödur’du bu. Ana rahminden ikinci çıkan o olmuş, tıpkı gözleri yumuk halde doğan bir kedi yavrusu gibi, adeta örülmüş gibi sımsıkı kapalı gözlerle dünyaya gelmişti. Gözleri hiç açılmadı. Baldur ne kadar gün gibi aydınlıksa o da bir o kadar karanlıktı, Baldur’la simgeleşen gün ışığını dengelemek üzere gece rolü üstlenmişti sanki. İki kardeşin birbirine ihtiyacı vardı. Gözleri asla görmediğinden Asgard’da hareket etmek için farklı yöntemler geliştirmişti Hödur; bir eliyle kaya duvarlarını veya sütunları yoklar, attığı adımları sayar, ara ara durup gölgeler içindeki başını bir yana yatırarak çevreye bir süre kulak kabarttıktan sonra yürümeye kaldığı yerden devam ederdi. Baldur ona körlüğün nasıl bir his olduğunu sorduğu zamanlar, ona görme duyusunu hayatı boyunca bir kez olsun tatmadığına göre bu soruyu yanıtlamasını nasıl beklediğini sorarak karşılık verirdi. Yanı başına gelip duran Loki, başını hafifçe yana eğmiş vaziyette bir parçası olmayı reddedip uzaktan takip ettiği bu uğultu ve gürültü sağanağına kulak vererek sakince dikilen figürü yakından inceledi. Bu körün kafatasının içi neyle doluydu kim bilir? Zifiri karanlığın hüküm sürdüğü mağaralar veya boz renkli bulut

yığınları mı vardı orada, yoksa parıltılar saçarak çakmaya hazır şimşekler mi hapsedilmişti içeriye? Her zaman her şeyi bilme itkisiyle hareket eden Loki, bunu karşısındaki esrarengiz figüre bizzat sorabilirdi pekâlâ fakat o an aklında çok daha fesat başka fikirler yatıyordu. Tasarladığı gibi eyleme geçmesi kendi açısından da iyiydi, çünkü aklını kurcalayan fikirleri ancak kendisi hayata geçirip böylelikle ruhunu ferahlatabilirdi.

"Sen niçin oyunlara katılmıyorsun?" diye sordu Hödur'a usulca. "Üzerine çarpıp geri sekmekten ve yere düşmekten öte bir etki yaratamayan birbirinden keskin taşların ve sivri uçlu okların sağanağı altında yüzünde hafif bir tebessümle istifini bozmaksızın sakince dikilen Baldur'un bu halini izlemek sıkça ele geçen bir şans olmasa gerek. Bu oyunda sen de kendi payına düşeni yapmaya ne dersin?"

"Benim silahım yok," dedi Hödur. "Ayrıca gayet iyi biliyorsun ki, körlüğüm düzgünce hedef almama engel olur."

"Yanımda eşsiz nitelikte, pürüzsüz bir kargı var," dedi Loki, dudaklarında sinsi bir gülümsemeyle. "Atışını yapacağın sıra daha düzgün nişan almana yardımcı olmak için elimi seninkinin üstüne de koyabilirim hem. İşte o zaman, sen de bu oyunda üzerine düşen rolü hayata geçirmiş olursun."

Bu sözlerin ardından âmâ tanrıyı bir elinden tutup diğerlerinin arasından rahatça geçebilmesi için ona yürüyüş yolu açarak, Hödur'u kalabalığın en ön kısmına getirdi. Vakit kaybetmeksizin kargıyı onun eline tutuşturup kendi çevik parmaklarını esmer tanrınınkilerin üzerine kapadı.

"Baldur şu tarafta," diye belirtti Loki, vurgulamak istediği yöne doğru kargıyı hafifçe sallayarak. "Göğsüne zırh giymemiş ve devamlı gülümsüyor, senin atışını yapmanı bekler bir hali var."

Ardından, diğerinin kolunu omuz yüksekliğine kaldırdı ve uygun konuma geldiğine kanaat getirince o ana dek sımsıkı kavramış olduğu eli bıraktı. "Tamamdır. Fırlatmaya hazırsın artık."

Kapüşonunun o kara saçlı esmer başını açıkta bırakacak şekilde kayıp düşmesine aldırmayan Hödur, kolunu belli bir mesafeye dek geriye atıp güç aldıktan sonra, şiddetle savurdu kargıyı.

Ökseotundan yapılma kargı Baldur'un göğsüne saplanıp sırtından dışarı çıkmıştı.

Olduğu yerde yığılıp kaldı Baldur. Yarasından kanlar fışkırırken, uzandığı yerde nefesi tıkanmışçasına sesler çıkarıyordu.

Ortama aniden çöken sessizliğin içinde, ellerini vücudunun etrafında telaşla gezdirerek Loki'yi aradı Hödur. Bir saniye için, kulağının yanında bir tatarcık sineğinin vızıltısını duyar gibi oldu. Şekil değiştirici Loki ardında hiç iz bırakmadan kaybolup gitmişti bile.

Tanrıların büründüğü keder, eşi benzeri görülmemiş ölçüde derin ve de dehşetengizdi. Bu vahim olayın doğurduğu kayıp, kelimenin tam anlamıyla yıkmıştı onları. Konuşmaya zaman bırakmayacak kadar yoğun ve şiddetliydi ağlayışları. İçlerinde en çok sarsılmışa benzeyeni ise Odin'di: Normal şartlarda tanrıları öldürmek mümkün değildi, gelgelelim tanrıların en şefkatli ve nazik olanı bile, hem de bir oyun esnasında öldürülebildiyse, ufukta çok daha beteri görünüyor demekti. Yerde uzanan cesedin yanına toplanan tanrılar ona dokunmaya veya onu yerinden oynatmaya bir türlü cesaret edemeyerek, ne yapacağını bilmez şekilde uzunca süre bekleşti. Baldur'un yere dağılmış olan sarı saçları hafif bir rüzgârın etkisiyle dalgalanıyordu. Esmer Hödur ise çevresindekilerin hıçkırıklarına kulak kesilerek öylece kalakalmıştı. Çelimsiz çocuk bir an gözlerini kapayıp onun zihninden neler geçtiğini tahmin etmeye çalıştıysa da bunda başarılı olamadı.

Frigg bir anne olduğu kadar ilahi kudrete sahip bir tanrıçaydı da. Oğlunu incinemez kılmak için irade gücünü ortaya koymuştu; bundan dolayıdır ki, oğlunun akıbeti aynı zamanda bu tanrıçanın güçleriyle de alay eder nitelik taşıyordu. Kapıldığı kederin ve öfkenin de tesiriyle alaya alınmayı, yenilgiye uğratılmayı hazmedemiyor, olayın bu şekilde sonlanmasını kabule yanaşmıyordu. Madem oğlu yeraltı dünyasına gitmişti, onu geri getirmek için yalvarılıp pazarlık edilecek güçler de vardı elbet orada. O duygudan yoksun Hel'in bile başka hiçbir annenin oğluna duymayacağı ölçüde şiddetli olan bu kederin yarattığı öfke karşısında harekete geçeceğine emindi Frigg. Böyle bir şeyin onun başına gelmesi, hele de oğlu gibi temiz birinin kurban seçilmesi, kabul edilebilir şey değildi. Hikâye o ana dek belli bir istikamette gelişmiş görünse de, ne yapıp edip gidişatı tersine çevirecek ve olayları kendi istediği şekilde sonlandıracaktı.

"Aseler içinde," diye başladı söze hıçkırıklara boğulan bir sesle, "Hel'e inip oranın hükümdarından güzel Baldur'u Asgard'a geri getirmek üzere izin isteyecek bir gönüllü bulunur mu?"

Bunun üzerine gözcü Hermodur hafifçe öne çıkıp bu görevi yerine getirmeye gönüllü olduğunu belirtti. Tam bu noktada söze giren Odin, onun atların en hızlısı ve aynı zamanda Çılgın Av Partisi'nde de başı çeken, kendi atı sekiz bacaklı Sleipnir'in sırtında bu yolculuğa çıkmasının uygun olacağını söyledi. Çok geçmeden Sleipnir oraya getirildi ve bir sıçrayışta eyere yerleşen Hermodur'un atı mahmuzlamasıyla beraber Asgard kapısından dışarı fırlayıp Ginnungagap'ın yolunu tuttular.

Olay "Orası" adı verilen kutsal mekânın sınırları içinde gerçekleştiğinden, bunu yapmayı ne kadar isteseler de, kardeşini öldürmüş olmasından dolayı Hödur'u cezalandıramıyordu tanrılar. Ne var ki, onu aralarından kovup Midgard'ın ışık yüzü görmeyen karanlık ormanlarına sürgün ettiler ve orada, yabani orman iblisleri tarafından kendisine verilmiş koca bir kılıç dışında hiçbir savunması olmadığı halde, gündüzleri saklanıp geceleri dışarı çıkarak sefil bir yaşam sürmeye başladı Hödur. Frigg'in diğer oğlunun düştüğü bu durum karşısında da kedere kapılıp kapılmadığını ve esmer oğlunun neler hissediyor olabileceğine kafa yorup yormadığını merak etti çelimsiz çocuk; onun ökseotundan yapılma kargıyı savurmaya hile yoluyla ikna edildiğini annesi öğrenmiş miydi acaba? Bazı unsurlara ışık tutup Hödur'un akıbeti gibisinden bazı diğer hususları kalın bir sis tabakası altında bırakarak, önüne geçilmez bir hızla akıp gidiyordu öykü.

Baldur'un cenazesi kitapta anlatılan tüm öyküler içinde okuru en çok sarsacak türden görkemli manzaralara sahne olmuştu. Gösterişli elbiselere bürünmüş olan cansız bedeni sahile taşındı ve sağlığında devamlı olarak bindiği, pruvasında kıvrılarak yükselen bir ejderha şekli, uzun ince gövdesinde ise zift gibi kara döşeme tahtaları olan Hringhorni adındaki büyük gemiye yüklendi. Hareketli bir mesnet üzerine yerleştirilen gemi bu sayede kıyıya çıkarılmış, Valhalla'dan gelme altın yığınları, geniş ağızlı kupalar, ibrikler, kalkanlar, zırhlı yelekler, başı baltalı uzun kargılar, değerli taşlarla süslenmiş ve ipek kumaşlar ile nadir bulunan kürklere sarılmış birbirinden kıymetli daha nice eşya ile donatılmıştı. Çeşitli yiyecekler de getirilmişti gemiye; içlerinde ilk göze çarpanı, altın yabandomuzunun eti ve ağzı kapatılmış kazanlar dolusu şaraptı. İsminin sözcük karşılığı "damlatıcı" olup kola geçirilen dev bir yüzüğü andıran ve her dokuzuncu gece sekiz yeni kol halkası damlatan Draupnir adlı kolçağı getirmişti Odin beraberinde. Ölü oğlunun kireç gibi beyaz suratına doğru eğilen Odin onun kulağına bir şeyler fısıldadı. Ne söylediği asla bilinemeyecekti.

Baldur'un karısı Nanna eşinin cansız bedenini geminin içinde uzanır vaziyette görünce derin bir iç geçirip olduğu yere yığıldı. Onun bayıldığını zanneden diğerleri telaş içinde kadının yanına koşup onu kendine getirmeye çalıştıysa da, Nanna'nın ölmüş olduğunu anlamakta gecikmediler. Bunun üzerine o da en göz alıcı elbiseleri içine sokulup geminin güvertesindeki eşya yığınının üzerinde yakılmayı bekleyen kocasının yanındaki yerini aldı.

Gemi son derece ağırlaşmıştı. Bunda Baldur'un atının –ki oldukça iri bir hayvandı– sırtına pırıl pırıl bir zırh ve koşum takımı geçirilmiş halde gemiye çıkarılmış oluşunun da etkisi vardı. Tanrıların niyeti odun yığınını tutuşturup gemiyi ateşe vermek, sonrasında da onu taşımakta olan mesnetin üzerinde kaydırarak gerisingeri denize bırakmaktı. Fakat gemi fazla ağırdı. Hiç kimse onu yerinden kımıldatamıyordu.

Matemli bir havayla alevlerin yükselmesini bekleyen topluluğun içinde pek çok farklı karaktere rastlanıyordu: Odin ve Frigg ile onlardan bir an olsun ayrılmayan kuzgunları Hugin ve Munin'in yanı sıra ölüp giden güzelim tanrıyı kurtarmaya güç yetirememiş olmalarına hayıflanan valkürler; buz devleri ve dağlarda yaşayan devler, açık tenli Elfler, Karanlık Elfler ve tüyler ürpertici iniltiler koyvererek rüzgârla birlikte adeta koşturan Dise adlı ruhlar. O esnada, buz devlerinden biri Jotunheim'de dağları kökünden söküp yerlerini değiştirme kabiliyeti olan bir kadının varlığından söz açtı. Bunu duyan Odin'in ufak bir baş hareketiyle komut vermesiyle, fırtına devlerinden biri Jotunheim'e doğru kanat açtı. Dağları yerinden oynatan kadının ismi Hyrokkin'di. Çağrıya uyup cenaze töreninin düzenlendiği yere geldiğinde, fırtınanın kanatlarına tutunarak değil, devasa büyüklükte bir kurdun sırtına binmiş halde yol aldığı anlaşıldı. Kurdu kontrol etmek için asıldığı dizginler, engerek cinsinden canlı yılanlardan oluşuyordu. Gerek kendilerine dehşet salan kurda gerekse Dünya-Ağaç'ın köklerini zapt eden yılana karşı duydukları korku ve nefret bilinçaltlarına silinmemecesine işlemiş olan tanrılar ve insanlar, bu yaratıkların temsil ettiği her iki türe mensup tüm hayvanları avlamayı amaç edinmiş, onların saklandığı inleri ve kovukları yok ederek nesillerini tüketmeyi hedeflemişti. Onlar enikleri katledip dişileri mızraklayarak ormanın derinliklerinde kıstırdıkları tüm bozkurtları imha ettikçe, Fenris'in soyundan gelip de Demir Orman da yaşamakta olan kurtlar giderek daha vahşi ve korku verici bir tabiata bürünüyordu. Avcı güruhu yılanların başını ezip yumurtalarının üzerinde tepindikçe, Jörmungandr'ın soyundan gelenler de bizzat Midgard yılanı gibi, tepkisini öncekinden daha amansız zehirler edinmek ve daha

büyük kurnazlık isteyen planlar kurabilmek şeklinde ortaya koyuyordu. Hyrokkin'in bindiği kurt, bir bizonunkiler kadar sağlam kaslara sahip, suratında her zaman sırıtışı andıran bir ifadeyle dolaşan, iri olduğu kadar iğrenç görünümlü ve pis kokulu, iblisten bozma bir yaratıktı. Üzengi işlevi gören zehirli yılanlar ise öfkeyle kıvranıyor ve dişlerini göstererek tıslıyordu. Kadın eyerden inince göğsünün derinliklerinden korkunç bir hırıltı çıkararak olduğu yerde ani dönüşler yapmaya başlamıştı kurt. Odin kurdun bu hali karşısında Valhalla'dan gelmiş dört vahşi savaşçıya onu dizginleyip sakinleştirmeleri emrini vermek zorunda kalmış, ne var ki, savaş alanında gözü dönmüş bir şekilde çevresini tahrip etmesiyle tanınan bu savaşçılar dahi kurdu ancak keskin dişli yılanları kafalarını çatal ağızlı ağaç dallarıyla kıstırıp etkisiz hale getirdikten sonra zapturapt altına alabilmişti. Onca gırıltının ve tıslamanın ortasında iri yarı kadın emin adımlarla, telaşsızca yürüdü kendisini bekleyenlere doğru. Tıpkı avcı tanrı Tyr gibi o da sırtında bir kurt postu taşıdığından, canavarın cansız başı her adımda kadının tombul suratının hemen üstünde bir o yana bir bu yana seğiriyordu. Dudaklarında donuk bir gülümsemeyle kara geminin pupasına bir elini dayayıp onu itmesiyle beraber, koca gemi altındaki mesnetin tahtaları arasından alevler fışkırmasına sebep olacak kadar büyük bir hız ve şiddetle kayıp denizin karanlık sularıyla kucaklaştı. Tam o sırada kadın bir kahkaha koyverdi ve bu kahkaha, gemiyi denize indirmeye yönelik önceki denemeler sırasında tüm gücünü ortaya koymasına rağmen onu yerinden bir gıdım oynatamamış olan Thor'un sinirine dokundu. O tam çekicini havaya kaldırıp un ufak etmek için kadının başına indirmeye, buna karşılık Hyrokkin de kendisini koruma içgüdüsüyle sımsıkı yumruğunu çekicin yoluna koyup onu engellemeye hazırlanırken, oraya toplanmış olan diğer tanrıların devam etmekte olan cenaze töreninin metanetinin bozulmaması yönünde ricada bulunması, ikilinin hırlaşmaktan vazgeçmesine neden olmuştu. Sonrasında, çekici Miölnir'i havaya kaldıran Thor, gemiyi ve üzerindeki yükü ateşe verip yakmak üzere fırtınaya ve yıldırımlara komut verdi. Hemen ardından, masmavi alevler gemiyi pruvadan kıça dek baştan başa yalayıp balmumundan yapılmış gibi hareketsiz duran suratlarıyla süslü ritüel giysileri içinde uzanmakta olan iki tanrıyı, korkuyla tepinen atın yelesini ve ölüm döşeğini çevreleyen eşya yığınlarını tutuşturdu. Çok geçmeden kızıl-altın karışımı bir renk cümbüşüne bürünen alevler, gürlemeyi andıran çatırtılar eşliğinde göğe doğru yükseldi. Gemi üzerindeki korkutucu yükle suyun üstünde yavaşça ilerleyip uzaklaşıyordu. Ardında

bıraktığı köpüklü iz bile kan kırmızısına bulanmıştı sanki, gökyüzü ile denizin kesiştiği ufuk çizgisi ise bu görkemli ateş yumağı dışında hiçbir şeyce aydınlatılmayan, siyahın siyahla buluştuğu bir hattan ibaretti. Sonra birden, çekicini havaya kaldırmış vaziyette öylece dikilmekte olan Thor'un bacaklarının arasından bir Cüce geçti koşarak. Ona bir tekme savuran Thor, Cüceyi geminin alev alev yanan güvertesine fırlattı. Cücenin ismi Lit'ti. Onun hakkında bilinen tek şey, adının Lit olduğu ve Thor'un savurduğu tekmeyle havalanıp ateşin içine düşerek canlı canlı kavrulduğudur.

Yanan gemiden kesif bir koku yükseliyordu şimdi, yanan cisimlerin kokusuydu bu: Tanrıların, atın ve Cücenin kavrulan etlerinin birbirine karışan kokusu, şifalı otların o tatlı kokusu ile kendine has bir esansa sahip odunların kokusu, kaynayan şarap ile eriyen altının kokusu ve nihayet, buharlaşan deniz suyunun kokusu. Her şeyin sonu değildi tabii bu olay, yine de bir şeyin sonu ve başka bir sonun da başlangıcı olduğu şüphe götürmez.

Her ne kadar Thor onun varlığına oracıkta son vermeyi arzuladıysa da, kurdunun sırtına atlayan Hyrokkin'in oradan uzaklaşmasına izin verildi. Elfler ve Cüceler, savaşçılar ve valkürler, hep birden acılı gözyaşları döktüler. Frigg'in gözünden ise tek damla yaş akmadı. Onun iradesi bütünüyle bu ölümü tersine çevirmeye ve kaybettiği oğlunu ölüler diyarından geri getirmeye odaklanmıştı artık.

Hel

Sekiz bacaklı atın sırtında tam dokuz gün dokuz gece ölüler diyarını kat eden Hermodur, ışık yüzü görmeyen vadiler ve küllenmiş patikalar boyunca ilerleyip ister katı cisimler olsun isterse gölgeler, grinin üstünde griden başka herhangi bir renk taşıyan hiçbir şeye rastlanmayan ve havada atının o tekdüze nal sesleri dışında hiçbir şeyin tınısı yankılanmayan bir araziyi geride bıraktı. Dokuzuncu günün sonuna gelindiğinde, Hel'in evini çevreleyen ve üzerinden ancak altın bir köprü yoluyla geçiş sağlanabilen Giöll isimli nehrin kıyısına vardı. Köprünün girişi Mödgud adında bir dişi dev tarafından tutulmuştu. Hermodur'u durduran dev, oraya ne sebeple geldiğini sordu ona. Tek bir atın sırtında yolculuk ettiği halde, o zamana dek köprüyü at sırtında geçmiş tüm ölülerin sebep olduğundan daha fazla patırtı kopardığını vurgulamayı da ihmal etmedi. Dediğine göre, Hermodur'un renginde de bir tuhaflık vardı üstelik. Karşıya geçebilmek için fazla kanlı canlıydı.

Açıksözlü davranan Hermodur ölen kardeşi Baldur'un peşinden oralara geldiğini söyledi deve. Bunun üzerine Mödgud, Baldur'un kısa süre önce atının sırtında köprünün diğer yanına geçtiğini belirtti. Ve sonra, ya bu yabancıda kendisini tedirgin eden bir şeylerin varlığını hissedip diretmekten vazgeçerek, ya da sırf içinde ona karşı merhamet uyandığı için, Hermodur'un köprüyü geçmesine ve Hel'in öte yandaki karanlığı içine dalarak gözden yitip gitmesine izin verdi.

* * *

Hel'in sarayı devasa büyüklükte demir bir çitle çevrelenmişti. Bu duvarın hizasında uzunca süre at koşturduğu halde herhangi bir kapıya rastlamadı Hermodur; onun yerine, korkunç köpek dişlerini açıkta bırakacak şekilde aralanmış ağzından dışarı kan damlayan ve gerek kabarttığı tüyleri gerekse çıkardığı o derinden gelen devamlı hırıltı ile karşısındaki açısından tehdit

arz eden canavardan bozma bir köpeğin, veya daha yerinde bir tabirle, şekli bozulmuş bir kurdun girişini tuttuğu bir mağara ağzına ulaştı. Garm derlerdi bu kurda. Bir yandan gırlayarak delici bakışlarını bir an olsun üzerinden ayırmaksızın kendisini süzmekte olan bu iblisi sakince inceledi Hermodur. Kurda oraya dövüşmek için gelmediği mesajını vermek ister gibiydi. Odin'in kendisine vermiş olduğu atın başını öte yana çevirip biraz geriledi ve atın kulağına doğru eğilip sessizce bir şeyler söyledi. Sonra birden, Hermodur'un ayağıyla dürterek verdiği komut üzerine Sleipnir dörtnala koşmaya başladı; göz açıp kapayıncaya kadar demir çitin üzerinden atlamış ve diğer yana, Hel'in hükümdarlığını yaptığı şehrin iç kısmına hiç sendelemeden ayak basmışlardı bile. Hemen akabinde, ejderha Nidhøggr'un ölmüş kötü adamları yiyerek kendisine ziyafet çektiği Hvergelmir adlı kazandan yükselen gıcırtı ve kaynama sesleri geldi kulaklarına. Ne var ki, anlık bir duraksamadan sonra yoluna devam etmeyi seçti Hermodur. Geçtiği patika üzerinde dikilen sayısız ölü, içinde dolaşan sıcacık kanın etkisiyle al al olmuş yanaklarına ve göğsü ile boğazını hareket halinde tutan o kuvvetli nefesine hayret edercesine, sessizce izliyordu bu canlının geçişini. Kül rengine çalan grilikteki tenleri, onların ölü olduğu gerçeğini perçinliyordu. İki tür ifade okunabiliyordu yüzlerinde... Biri çaresiz bir öfkeyi, diğeriyse ılımlı bir kayıtsızlığı ortaya seriyordu bu ifadelerin. Donuk gözlerinde hiçbir hayat ışığı seçilemiyordu. Yanlarından geçip gitmekte olan yabancıya tepkisiz suratlarla bakıyorlardı sadece.

Nihayet Hel'in sarayına geldi Hermodur. Atından indiyse bile, kaybetmeyi göze alamayacağı Sleipnir'i orada bırakmaktansa yularından tutup peşi sıra götürmeyi tercih ederek girdi saraydan içeri. Burası duvarları altın ve gümüş kumaşlarla kaplanmış, her yanından zenginlik fışkıran bir salon olsa da, ilk anda gözleri kamaştıran tüm bu şaşaaya rağmen cansız, puslu ve genel anlamda gri bir hava hakimdi ortama. Üstelik bu kocaman salonun mimari şekli bütünlük göstermiyordu da. Öyle ki, Hermodur giderek alçalıp üzerine kapanan dar bir tünelde olduğunu sandı bir an: Göz alabildiğine uzanıp giden devasa bir mağaranın içindeydi sanki.

Hel oradaydı, teninin yarısı cansız bir siyaha, diğer yarısı ise kurşuni bir beyaza bulanmış halde, karamsar ve haşin bir edayla oturuyordu tahtında. Başında taşıdığı o ışıltılar saçan elmas süslü altın taç, bir an sonra tek hamleyle söndürülen bir ateş yumağı misali gözden kayboluverdi. Baldur ise yanında tıpkı kendisi gibi görkemli bir tahta kurulmuş eşi, önünde ise çevreye donuk bir parıltı yayan henüz dokunulmamış meyvelerle dolu

şatafatlı bir sofra olduğu halde, Hel'in omuz başında yerini almıştı. Her zaman ışıl ışıl görülmeye alışılan yüzü, solgun ve kireç gibi beyazdı artık. İçi bal likörüyle dolu geniş ağızlı kupası, sofranın bir köşesinde el değmemiş halde bekliyordu.

Eğilip Hel'in kraliçesini selamlayan Hermodur, Baldur'u Asgard'a geri götürmek üzere kendisinden izin istemek için geldiğini açıkladı ona. Tanrılar ile insanların ve de tüm diğer yaratıkların çaresizlik içinde kalıp büyük bir kedere boğulduğunu, genç tanrının kaybettikleri yaşama sevincini ve canlılığı onlara yeniden kazandırmak ve içlerindeki umudu yeşertmek için aralarına dönmesi gerektiğine inandıklarını belirtti. "Hepsinden önemlisi," diye belirtti Hermodur, "tanrıça Frigg, Baldur'un dönüşüne izin vermeniz için size yalvarmamı istedi, çünkü oğlundan mahrum bir yaşam sürme fikrine katlanamıyor." Bu son ifadeye, tarih boyunca tüm annelerin oğullarından ayrı bir yaşam sürmeye er geç alıştığı karşılığını verdi Hel. Gün geçmiyordu ki gencecik delikanlılar hayata gözlerini yumsun ve onun krallığına uzanan altın köprüyü geçmek durumunda kalsındı. Her gün savaş alanında oyun icabı ölmek ve sonrasında yeniden yaşama dönüp aynı akşam ziyafet sofrası başında eğlenmek ancak Asgard'da mümkün olabilirdi. Oysa acı gerçeklerin hüküm sürdüğü bu dünyada, gölgeler içindeki Hel diyarında, ölümün hiç de şakaya alınır yanı yoktu.

"Fakat bu ölüm dünyanın ışığını söndürdü," diye atıldı bu defa Hermodur.

"Olabilir," diye kesip attı Hel. "Söndüyse sönmüştür."

Baldur ise bu konuşma boyunca suratında ilgisiz bir ifadeyle çıt çıkarmaksızın oturmayı sürdürmüştü. Bir ara Nanna başını onun omzuna yasladıysa da, karısını kucaklamaya yeltenmedi bile.

"Şimdi söyleyeceklerimi Frigg'e ilet," diye söze girdi yeniden, Loki'nin Asgard'dan kovulmuş olan çocuğu Hel. "Frigg'e de ki, ancak ve ancak her varlık, havada, karada, okyanusun bağrında ve toprağın derinliklerinde yaşamını sürdüren her yaratık onun ardından özgür bir iradeyle ağladığı takdirde, Baldur'un dönmesine izin veririm. Herkesin sevgisini ve sadakatini temin ettiğini sanarak oğlunu koruyamayan annesi, herkesi yasa boğarak bunu başarabilecek mi bakalım. Eğer herhangi bir yerde yaş damlamayan tek çift göz dahi kalsa, Baldur buradan ayrılamaz. Gördüğün gibi, ölülerin arasında saygın bir konum bahşedildi ona, üstelik benim sofamın da onur konuğu."

Hermodur bu mesajı beraberinde geri taşımak zorunda olduğunun farkındaydı. Bundan sonraki süreçte hikâyenin nasıl bir seyir izleyeceğini de tahmin ediyordu. Yine de, diye düşündü, olasılıkları zihninde tartarken, Frigg'in o sarsılmaz iradesi, oğluna duyduğu sevginin derinliği ve sesinin duyanlar üzerinde yarattığı etki, öykünün akışını değiştirmeye ve Baldur'un özgürlüğüne kavuşup o güne dek kimsenin başaramadığını başararak Hel'e giden köprüyü aksi istikamette geçmesini sağlamaya yeterdi belki de. Aklından bu düşünceleri geçiren Hermodur tam başını itaatkâr bir tavırla eğmişti ki, Odin'in cenaze töreni sırasında cesedinin yanına bırakmış olduğu Draupnir adlı büyülü yüzüğü bir yandan ona uzatan Baldur'un solgun dudakları ilk kez olmak üzere aralandı: "Hermodur bunu Odin'e geri götürmeli," dedi Baldur, nazik ve sakin bir sesle. "Hel'de yeterince altın ve gümüş var. Bu yüzüğün yokluğu ile hâzinemiz kayba uğramış sayılmaz."

Bunun üzerine, Aseler Midgard'da varlığını sürdüren ister canlı ister cansız, ister sıcakkanlı ister soğukkanlı, ister hareketli ister taş kadar sabit tüm varlıklara dökecekleri samimi gözyaşları ile Baldur'u Hel'in hükmü altından çekip çıkaracakları haberini vermek üzere genç tanrıları ve bilge kuşları, atlıları ve koşucuları dört bir yana saldı. Esmer Hödur ormanın derinliklerindeki sığınağında matem tutup ağladı. Olan biten karşısında o zamana dek duyarsız kalmış olan davarlar ve koyunlar böğürmeye ve sitem içinde burunlarından soluyup gözyaşı dökmeye başladı. Uğultularıyla ortalığı yaygaraya veren maymunlar ve gürleyerek yeri göğü inleten ayılar, gözlerinden yaş silkeler hale gelmişti şimdi; engerekler ve çıngıraklı yılanlar uzun tıslamalar koyvererek oldukları yerde hareketsiz kalıyor, gözlerinden sel gibi yaşlar boşalıyordu. Sarkıtlar su damlatıyor, dikitler su sızdırıyordu; kaynar buhar tabakasının arasında sıcak yaşlar püskürtüyordu gayzerler; dev kaya blokları ve çıkıntı halinde uzanan taş kütleleri, tıpkı soğuk iklimden kopup sıcak mevsime kavuştukları zamanlarda olduğu gibi adeta terliyor, yüzeyleri su zerreleriyle bezeniyordu. Sayısız yapraktan damlayan suyun yoğunluğu sebebiyle, ormanlar ve çayırlar çiylenmiş, arazinin üstüne bir buhar tabakası çökmüştü; elmaların, üzümlerin, narların, kurt üzümlerinin ve böğürtlenlerin yüzeyi su sızdırmaktan kaygan bir hal almıştı. Gökyüzünün kendisi bile gözyaşlarının buharlaşıp yükselmesiyle oluşan kalın bulut yığınlarıyla dolmuş ve yağmur halinde ağlamıştı. Yakından tanıdığımız o devasa tuzlu su yüzeyinin altında ise, varek ormanının bütün sakinleri Rándrasill'in üzerine kümelenmiş ve ağlayarak

denizin tuzuna tuz katmıştı; dikenli birer tacı andıran denizyıldızları ve mor ahtapotlar, susamurları ve sümüklüböcekler, şeytanminareleri ve daha pek çok farklı deniz salyangozu çeşidi, okyanusun tuz yoğunluğunu artıran nice yaratığa verilebilecek birkaç örnekti sadece. Balıkların gözkapağından yoksun gözleri ile balinaların hüngürdercesine ağlayan gözleri suya su katıyor ve böylelikle deniz seviyesinin yükselmesine yol açıyordu. O zamana dek dinginliğini korumuş olan pek çok gölet ile taşkın pınarlar ve atların su içmesi için yapılmış, içinde kırmızı renkli kılkurtlarının yüzdüğü taş yalaklar da yitip giden ve hayatlarını karanlığa mahkûm eden ışıltının ardından gözyaşı döktü. Yggdrasil'in gövdesinin içindeki kanallar boyunca giderek yükselen su, kendi yapraklarından damlalar halinde dökülerek dev ağacın nemli kabuğunu ve de onu çevreleyen zemini sırılsıklam bırakıyordu. Tanrılarsa altından yapılma saraylarında ağlıyordu ve nihayet, çektiği büyük ıstırabın etkisiyle o ana kadar taş gibi sert ve duygusuz bir görüntü sergilemeyi bilmiş olan Frigg de gözyaşlarını daha fazla tutamayarak onlara katıldı. Suratını peçe misali örten gözyaşlarının ortaya koyduğu görüntü, bendinden taşmış bir nehrin etrafını saran çimen tabakasını düz bir kâğıt gibi kaplayışını andırıyordu. Kara, deniz ve hava kendi aralarında karar birliğine varmış gibi, yekvücut olmuş ağlıyordu.

Bir istisnayla. Bu defaki istisna ökseotu değildi. Tanrıların harekete geçirdiği habercilerin ihmali sonucu unutulmuş bir kimse ya da bir şey de değildi. Göz gözü görmeyen bir çölün ortasındaki karanlık, kupkuru ve kayalık bir delikte tesadüfen karşılaşılmış biri veya bir şeydi bu istisna. O yöreye gönderilen haberci terleyen kaya yüzeylerinin arasından büyük bir gayretle sıyrılıp geçerek oyuğun derinliklerine adım atıp en ufak bir ışık huzmesinin sızamadığı tünelleri –ki bunlar o aşamada bile halen ıslaktı– geride bırakarak en sonunda havası nemli olmamakla beraber son derece basık ve bir köşesinde sindiği yerde devamlı sallanmakta olan birinin durduğu karanlık bir deliğe ulaştı. Peki, kimdi acaba bu haberci? Frigg'in yakın çevresinden biri olduğu şüphe götürmeyen bu ulak, tanrıçanın buyruğuna uyup atının sırtında bir baştan öbür başa dünyayı kat eden nedimesi Gna'ydı belki de. Kara delikteki şeyin üzerindeki giysiler dalgalanıp hışırdadıkça kuru yaprakların tutuşmasını çağrıştıran bir ses duyuluyordu. Kuru bir mekânda rastlanabilecek bir kemik ne kadar kuruysa, bu şeyin üstü başı da o derece kuruydu; yüzü ise içe göçük göz çukurları ve siyah dişlerle dolu dudaksız bir ağza ev sahipliği yapan, en az sırtındaki giysi kadar karanlık, kurukafa görünümlü bir surattı. İlk bakışta

bunun dişi bir dağ devi olduğu kanısına vardı Gna. Ona doğru –pek tabii ki usulca ve temkini elden bırakmaksızın– birkaç adım atan haberci, Baldur'un yaşayanların dünyasına dönmesi ve bu sayede ışığını da beraberinde geri getirmesini sağlamak amacıyla dünya üzerindeki tüm diğer varlıklar gibi ondan da ağlamasının beklendiği mesajını iletmek için onun inine girme cüreti gösterdiğini açıkladı karşısındaki kimliği belirsiz şeye. "Söylesene bana," dedi sonra, "kimsin sen, yaşlı ana?"

"Thöck," diye cevapladı bu soruyu, karanlıklara gömülmüş kemiklerin arasından çıkan tok bir ses.

Zorlukla çıkarıldığı belli olan bir sesle, şöyle devam etti konuşmasına mağaranın sahibi:

"Thöck'ten kuru gözlerle ağlaması bekleniyor
Baldur'un akıbetini geriye döndürebilmek için.
Oysa benim ona ne yaşamda ne de
ölümde ihtiyacım var.
Öyleyse bırakalım Hel kendine ait olanı alıkoysun."

Bu karşılaşmanın ardından, kendisini yeniden dağların arasındaki patikalarda iz sürerken buldu Gna. Yolu üstünde su damlatmayan veya gözyaşı akıtmayan tek bir kimse ya da tek bir şey yoktu. Keyifsiz bir suratla nihayet yolculuğunun başladığı yere geri döndüğünde, kendini Thöck şeklinde tanıtan bir şeyin ağlamayı reddettiği haberini verdi Frigg'e.

"Thöck," dedi Frigg, "karanlık demektir, zifiri karanlık. Sözünü ettiğin kuru dişi devin gerçekten de bir dev olduğuna inanmıyorum, tıpkı ökseotundan yapılma o uğursuz okla oğlum Hödur'a sinsice yaklaşıp onun aklını çelen yaşlı kadının aslında yaşlı bir kadın olduğuna inanmadığım gibi."

Dünyanın baharı bir daha gelmemecesine silinip gitmişti sanki. Gökyüzünde bir gökkuşağı vardı ama hatları muğlak, renkleri havada hiç yükselmeyecekmiş gibi asılı duran yoğun bir bulut kütlesi içine telaşla serpiştirilmiş bölük pörçük yamaları andıran, bütün bir görüntü sergilemekten uzak bir gökkuşağıydı bu. Okyanusa karışan onca gözyaşı nedeniyle sahil şeridini döven gelgitlerin düzeni şaşmış, suyun ne zaman yükselip ne zaman çekileceği önceden kestirilemez olmuştu. Karaya tutunan bitkiler öylesine ıslanmıştı ki, kolay kolay kuruyacağa benzemeyen

gövdeleri bükülüp acınası bir hal almıştı. Yggdrasil’in pek çok noktasında küflenme ve çürüme lekeleri göze çarpıyordu. Rándrasill’in ise kimi yeri, üzerindeki çiy birikintilerini yalayan törpü gibi diller nedeniyle kelimenin tam anlamıyla kazınıp çırılçıplak bırakılmıştı. Her şeyin üzerine müthiş bir ağırlık ve uyuşukluk çökmüş gibiydi.

Tanrılar Thöck adı verilen yaratığın bir kez daha kılık değiştirip gerçek kimliğini gizleme yoluna giden Loki’nin ta kendisi olduğu sonucuna varmıştı. Malum davranışı –ökseotuyla yaptıkları– sonucu sebep olduğu şeylerin yanı sıra, Baldur’un gördüğü kâbuslar ve aşırı yağış, beklenmedik ölçüde yakıcı ısı dalgaları, güneşin yüzünü göstermeyişi yüzünden karanlığa mahkûm şekilde geçirilen günler ile rüzgârın aşırı şiddette esişi gibisinden aksi huylu düzensizlikler misali, meydana gelmesinde hiçbir payının bulunmadığı, iklim şartlarında gözlenen bazı diğer olay ve durumlardan ötürü Loki’yi suçluyorlardı. O artık düşmanlarıydı ve üstelik *yegâne ve en büyük* düşmanlarıydı. İntikam alacaklardı. Ne de olsa, intikam almakta üstlerine yoktu.

Loki’nin Evi

İlkin derin bir havzaya dökülen ve sonrasında çılgın bir akıntı eşliğinde yoluna bayır aşağı devam eden Franang adlı coşkun bir şelaleye tepeden bakan hayli yüksek bir uçurumun üzerine kartal yuvası misali kondurulmuş bir yerdi Loki’nin evi. Oldukça sade bir mekândı burası: Her biri bir yöne açılan dört büyük kapıya sahip tek bir odadan ibaret bir ev. Bazen bir şahin kılığına girip evin çatısının saçağına konar ve önünde sonunda çıkageleceğine emin olduğu takipçileri kollamak üzere keskin bakışlarını çevre arazide gezdirirdi. Evde pek fazla eşya olduğu söylenemezdi; orta yerde, bacanın tam altına denk gelen bir noktada yer alan büyük ocak ve hilebaz Loki’nin tasarıları doğrultusunda üzerinde çalışmalar yaptığı malzemeleri serdiği masalardan başka kayda değer bir cisim yoktu odada. Odin tehlikelere atılma, acılara katlanma ve hatta tek gözünden olma pahasına edinmişti sahip olduğu bilgileri. Odin’in bilgisi, varlıkları bir arada tutan güçlerin ve o güçleri okuyup kontrol etmeyi sağlayan sihirli işaretlerin bilgisiyle özdeşti. Bağlayıcılık doğuran anlaşmalar, onun dev Dişbudak Ağacı’nın kendi gövdesinden yontulmuş mızrağının üzerine işlenmişti. Bu mızrak hem barışın devamını temin ediyor, hem de, daha önce de gördüğümüz üzere kendileri de insanlar tarafından bağlayıcılık ve kısıtlayıcılık tümceleriyle nitelenmiş olan tanrıların hükümranlığını baki kılıyordu. Tanrıların ve insanların oluşturduğu toplulukları da içeren her tür nesneyi ve yaratığı kontrol altında tutmaya yarayan bir bilgi türü olan büyü de Odin’in kullanımındaydı. Kendisinden hoşnut olmayanlara uzaktan ölüm yağdırırdı Odin. Aselerin ve Einherjar’ın çıkarını gözetmek için Nornlara, ölülere ve yerin altında gizli olan güçlere danışırdı. İntikamı korkunç olur, ona adak sunmak için yapılan kurban etme törenleri ise dehşetengiz manzaralara sahne olurdu. Suçlu görülenler ile düşmanların göğüs kafesi deşilerek akciğerleri kan revan içinde dışarı çıkarılır, oluşan boşluktan aşağı

oluk oluk kan akarken göğüslerinin kanat misali iki yana açılmış bu haliyle “kan-kartalı” diye anılmalarına neden olacak bir görüntü ortaya koyarlardı. Hiçbir yaratık Odin’in tek gözünün bakışına direnemezdi. Herkes ve her şey onun bakışı karşısında gözünü kaçırır, başını eğerdi.

Loki ise varlıklar ve olaylarla, dünya üzerinde var oldukları şekliyle ve taşıdıkları özelliklerle, sırf ilgisini çektikleri için ilgilenirdi. Onun cana yakın ve nazik olduğunu söylemek güçtü, özellikle de efsane ve söylencelerde tarif edildiği hale bakılacak olursa. Halk hikâyelerinde, genellikle iyi huylu olup şöminelere ve ocaklara ateş getiren bir alev iblisi olarak yansıtıldığına tanık olunur. Asgard dünyasında ise yüzünden hiç eksik olmayan o muzip gülümsemeyle yoluna çıkan her şeyi kasıp kavuran pervasız bir orman yangını olarak betimlenir.

Şahin kılığına girdiğinde küçük canlıları avlar ve evine getirdiği bu hayvanların beyni ile akciğerlerini masasının üstüne saçıp süngerimsi hava hücreleri, dallanıp budaklanmış damarlar ve daracık kesiklerden oluşan bu karmakarışık et ve kan yumağı içinde ne gibi şekiller saklı olduğunu görme umuduyla onları incelerdi. Üzerinde çalışması ona en çok zevk veren şeylerin başında beyin geliyordu. Birbirine sarılı vaziyette kıvrılarak uzayan içi beyaz, dışı gri renkteki yumruları ve beyin lopları arasında yer alan çatlakları izlemekten hoşlanıyordu. Kurban edilmiş her insan bilinmeyenin keşfine doğru atılmış bir adım, basite indirgenmiş bir ağaçtı onun gözünde. Her ne kadar akciğer veya beyin karmaşanın aşırı uçtaki örnekleri olsa da, bu korkunç dağınıklık içinde farklı bir tür düzenin izlerine rastlamak da her şeye rağmen mümkündü.

İlk bakışta belirgin bir şekle sahip değilmiş gibi görünen başka şeyler de vardı toplayıp evine getirdikleri arasında. Kanca şeklindeki filizleri kökünden dışarı düzen içinde uzanan bir kanat tüyü, bunların başında geliyordu. Ama asıl merak uyandırıcı olan tüy, ördek ve kuğu gibi kuş türlerine has, kimi zaman keçeleşmiş kimi zamansa havada süzülen demetler halindeki, o şişik liflerinin içinde devamlı olarak tekrarlanan bir ritim okunabilen, yukarıdan aşağı uzanır cinsten tüylerdi.

İncelemeye en çok zaman ayırdığı şeyler ise, ateş ve suydu. Kendisiyle simgeleşmiş olan asıl element ateş olmakla birlikte, büyük bir somon balığına dönüşüp şelalenin çalkantısı içinde hızlı kavisler çizerek yüzeye çarpması, derin göletin girdapları içinden geçmesi ve büyük bir kaya tarafından ikiye ayrılan fakat hemen sonra su kabarcıkları ve anaforlar

eşliğinde yeniden birleşen coşkun bir nehrin akıntısına kapılması pek öyle nadiren rastlanan durumlar değildi.

Duman sütunlarına veya kızıl, sarı, mavi-yeşil ışıltılar saçarak asla yerinde durmaksızın seken fakat bu esnada şeklinin bütünlüğünü bir an olsun kaybetmeyen alev yumaklarına bakarak geleceği okuyabilirsiniz. Pürüzsüz ve seri bir hat halinde göğe yükselen duman sütununun göz açıp kapayıncaya kadar giderek daha şiddetli girdaplar meydana getirerek uğuldayan çalkantılı bir kütleye dönüşmesinin sebebi ne olabilirdi? Peki ya nehrin ortasındaki kayaya varıncaya kadarki süreçte içindeki kabarcıkların o narin çizgilerini görmesine izin verecek ya da pembemsi ve gümüşi pırıltılar saçan pullarını yalayıp geçerken bir gıdıklanma hissi yaratacak ölçüde durağan ve berrak bir akıntı sergileyen su kayayla karşılaşınca neden bir anda dört bir yana dağılıyor ve yer yer tekrardan bir araya gelip ani anaforlar oluştururken etrafa köpükler sıçratıp fırıl fırıl dönüyordu? Buradan hareketle, suyun da tıpkı duman gibi giderek çılgınlaştığı ve dumanla pek çok yönden benzeştiği anlaşılıyordu. Bu durumdan kendi yararına bazı çıkarsamalarda bulunmak istiyordu Loki... Ateş ile suya hükmetmekten ziyade onların haritasını çıkarmaktı hedefi. Söz konusu süreç fazlaca kafa yormasına yol açmakla beraber bariz bir memnuniyet de veriyordu ona. Kargaşa oldum olası hoşuna giderdi. Varlıkların ve olayların gittikçe daha kabına sığmaz, vahşi ve zapt edilemez hale gelişi onu mest eder, çalkantıyı yadırgamak şöyle dursun, girdapların ortasında kendisini evinde hissederdi. Öyle ki, sırf keyif olsun diye çalkantıları her fırsatta tetikler, sonrasında da zamanı gelince onu daha da artırabilmek için bu kargaşanın özelliklerini incelemeye alır, onun huyunu suyunu öğrenmeye gayret ederdi. Savaş meydanlarındaki alevlerden yükselen kesif duman bulutları içindeydi Loki. Bendine sığmayıp taşan ırmakların öfkesinde ve sular yükseldiği dönemlerde önündeki setleri bir hışım yıkıp gemileri ve evleri alaşağı eden sel sularında gizliydi o.

Aynı anda hem gözü kara hem kurnaz olmayı biliyordu. Tanrıların baskın yapması ihtimaline karşı, devamlı geçtiği suyolları üzerinde sığınak niyetine kullanılabilecek kuytu yerler arayışına çıkıyor, kocaman balıkların pırıl pırıl pullarla kaplı gövdeleriyle hareketsiz kaldıkları sürece arka plandan ayırt edilemeyeceği çakıllık bölgeleri, denizin daha derin kesimlerine erişmek üzere izleyebileceği kanalları ve yeni katılan suyun yarattığı o daire şeklinde yayılan su dalgalarının görüşü perdelediği çalkantılı havuzları aklının bir köşesine yazıyordu.

Erken davranıp onların planlarını sekteye uğratmak için, tanrılar gibi düşünmeye alıştırmıştı kendini. Eğer o bir tanrı olsa ve son derece hızlı hareket eden balık şekilli bir düşmanla karşı karşıya bulunduğunu bilse, hasmını tuzağa düşürmek için nasıl bir yol izlerdi? İşe birbirine geçmiş ipliklerden oluşma uzun şeritler kullanarak havuzun ağzını bir uçtan bir uca kaplayacak ve bu sayede büyük balıkları dahi yakalayacak bir ağ örmekle başladı. Bu iş merakını uyandırmış olacak ki, kendi çabasıyla bir süre sonra yeni bazı düğüm biçimleri ile ağa kapılmış çırpınan balıkları toparlayıp çekebilmeyi kolaylaştıracak bir tür büzgü ipi keşfetti. İşte *bu* işimi görür, diye düşünüyordu ki, odasının içinde yakmış olduğu ateşin birdenbire harlandığını ve yoğun bir duman çıkarmaya başladığını fark etti... Şaşmaz ve tekdüze bir şekilde yükseldikçe yükselen bu duman bulutu, az yukarıda dağınıklaşıp baş döndürücü bir anafor halini alıyordu. Takipçilerinin onun izini nihayet bulduğuna ve bulutların üzerinde hızla ilerleyerek onun bulunduğu yöne geldiğine işaretti bu. Örmekte olduğu balık ağını aceleyle ateşin içine attı... Ocağın göbeğinde bir an için parlayan mavi alev, dişlerini geçirmek istercesine ağa doğru hamle yapmıştı adeta. O sırada Loki bir kuşa dönüştü ve şelalenin döküldüğü yere kadar uçup orada bir somon balığı şekline bürünerek aşağı doğru dökülen suyla beraber derinlere daldı.

* * *

Kimi uçan atının üzerinde, kimiyse keçiler tarafından ve hatta kediler tarafından çekilen savaş arabalarının içinde olduğu halde gökyüzünde koşturan tanrıların çıkardığı gürültü kuzey rüzgârıyla beraber ansızın geldi ve evin dört kapısından aynı anda içeri doldu. Heyecanla etraflarına bakındılar: Hilebaz Loki ortalıkta gözükmüyordu. İçlerinden biri, aradıkları kişinin kısa süre öncesine dek orada bulunduğuna dair bir iz yakaladı; ocak ve içindeki küller halen sıcaktı. Şairliğiyle tanınan zeki tanrı Kvasir o an öne çıktı ve eliyle yoklayarak ocaktaki kızgın külleri inceledi. Asıl şekillerinin gri birer hayaletini halen gözler önüne sermekle birlikte el değer değmez toza karışıp şeklini yitiren ahşap kütüklerin ve eğreltiotu püsküllerinin artığıydı bu küller. Bu yanık bitkilerin üzeri ise kare ve elmas şeklinde düzenli figürlerden meydana gelmiş örgü ve düğümlerden kurulu ince bir nesnenin kalıntısı olan bir diğer kül tabakasıyla kaplıydı. Düğümleri dikkatle gözden geçiren Kvasir diğerlerini hiçbir şeye dokunmamaları konusunda uyardı ve kısa bir araştırma neticesinde Loki'nin örgü yapımında kullandığı iplik yumağına ulaştı. Bunun balıkları

tuzağa düşürmek için tasarlanmış ustaca bir ağ düzeneğinin silueti olduğunu açıkladı sonra Kvasir, pürdikkat kendisini izlemekte olan diğer tanrılara. Düğümlerde nasıl bir sistem uygulanmış olduğunun çözümlenebilmesi durumunda benzer bir ağın pekâlâ örülebileceğini de ekledi. Bunun üzerine diz çöküp yere oturdu ve o maharetli ve çevik parmaklarını yeni bir ağ örmek üzere harekete geçirdi.

Balık ağının sil baştan örülmesi işlemi tamamlanınca tanrılar kendilerini evden dışarı attılar ve beraberlerinde yeni örülmüş ağ da olduğu halde doğruca şelalenin başına gittiler. Onların ayak sesini duyan malum balık ise çareyi solungaçlarından başka bir şeyi açıkta kalmayacak şekilde kendisini çakılların arasına gömmekte bulmuştu. Daire oluşturacak biçimde derin göletin çevresinde yerlerini alan tanrılar sonrasında ağı suya bıraktı. Su yüzeyi girdaplar ve hava kabarcıklarıyla çalkalandığından pek bir şey göremiyorlardı. Bu esnada, yüzgeçleri yardımıyla çakıltaşlarını yerinden oynatan balık kendisini gölün tabanına yarı yarıya gömmüş ve böylelikle suya bırakılan ağa takılmaktan kurtulmuştu. Bir yandansa bu kıskaçtan nasıl kurtulacağını düşünüyor ve havuzun kenarına doğru hamle yapıp kendisini bir sıçrayışta nehrin akıntısına bırakmayı kafasında kuruyordu. Fakat böylesi bir işe yeltenmesi halinde onu göreceklerine şüphe yoktu, ne de olsa keskin gözlüydü bu tanrılar. Belki de, diye geçirdi aklından, somon balıklarının yaptığını taklit etmeli ve şelaleden aşağı dökülen suya karşı, yani *yukarı* doğru bıkıp usanmadan hoplamalı ve akıntının tersine yüzerek takipçilerinin elinden kurtulmayı denemeliydi. Şüphesiz peşindeki tanrıların hepsinin toplamından bile daha zeki olduğunu ve böyle söylemekle hiç de abartmış sayılmayacağını gururla tekrar etti içinden hilebazların en ustası, çakılların arasında yelpazelenir gibi süzülmeyi sürdürürken. Oysa Kvasir, bir ucundan Thor'un diğerindense geri kalan tüm Aesir'in tutması yoluyla ağı ağırlaştırıp göletin dibinde sürükleme ve böylelikle zeminde ne var ne yoksa süpürme fikrini atmıştı ortaya. Böylece bu fikri hayata geçirmeye koyuldular ve yavaş ama kararlı bir şekilde göletin tabanını tarıyorlardı ki ağın somut bir nesneye takılıp kaldığını ve bu yüzden daha öteye çekilmesinin engellendiğini fark ettiler. Ustaca örülmüş sicimlere asılıp cismi yüzeye çıkardıklarında, öfkeli gözleri kıvılcımlar saçan gösterişli bir balığın ağın ortasında kıvrak hareketlerle çırpındığını gördüler. Ağı toplayıp onu kenara sürümeye başladıklarında gevşeyip hareketsiz kalan balık, uca gelince gerilmiş kaslarını harekete geçirerek ani bir sıçrayış yapmış ve

ancak Thor'un kocaman elini uzatıp onu kuyruğundan yakalaması sayesinde nehrin akıntısına kapılıp kurtulmaktan alıkonabilmişti. Yine de kurtulmak için çılgınca çırpınmaya devam etti balık. Thor ise sanki o güne kadar kendilerine yöneltilmiş sayısız alayın ve ortaya konmuş birbirinden muzipçe aldatmacaların intikamının alınması yolunda kritik bir görev üstlendiğinin bilincindeymiş gibi ayağını yere sağlam basıyor ve balığın elinden kayıp sıvışmasını engellemek için avına var gücüyle asılıyordu. En sonunda onu kendi ürünü olan yanmış balık ağı örnek alınarak örülmüş yeni ağa sardılar ve beraberlerinde Asgard'a götürdüler.

Tanrılar dendi mi verilmiş sözler gelir akla; nitekim Loki de tıpkı oğlu Fenris gibi verilmiş bir sözün bağlayıcılığı altındaydı. Onu bir mağaraya taşıdılar ve orada her birinin yüzeyi dümdüz olan üç büyük taşı yan yana yerleştirip yine her birinin ortasına bir delik açtılar. Onun uğradığı yenilgiye tanıklık etmeleri için ailesini de oraya getirmeyi ihmal etmemişlerdi... Vaktiyle Demir Orman'ı mesken tutmuş o sıradışı ve başıbozuk aile değildi burada bahsi geçen; sadık ve vefakâr karısı Sigyn ile oğulları Wali ve Narwi'ydi Loki'nin akıbetine tanık olmak üzere o sıra mağarada hazır bulunmaya zorlanan. Şekil değiştirici yönüyle pek çok soruna yol açmış olan Loki'nin başkalarının da nasıl şekil değiştirebildiğini izlemesi gerektiğini söylediler ve hemen akabinde Wali adlı delikanlıyı hırıldayarak çevresine tehditkâr bakışlar savuran bir kurda dönüştürmeleriyle beraber bu canavar erkek kardeşinin üzerine atılarak onu lime lime etti. Olayı sırıtarak seyreden tanrılar sonrasında kurdu öldürdü... Gungnir adı verilen büyük mızrağını saplayıp onun bağırsaklarını deşen Odin indirmişti can alıcı darbeyi. Bunun ardından, Wali'den geriye kalmış kimi insanınkini kimiyse bir kurdunkini andıran kana bulanmış iç organları ve tendonları kahkahalar eşliğinde ellerine alan tanrılar bunları birisi omuzlarının altından, bir diğeri belinin altından, sonuncusuysa dizlerinin altından olmak üzere birer bağ gibi kullanarak Loki'yi mağaranın ortasına önceden kurmuş oldukları üç koca taşın arasına sımsıkı kenetlediler.

Hâlâ bir sineğe ya da kulağakaçana dönüşerek bu amansız kıskaçtan sıyrılıp kurtulabileceği ve özgürlüğüne kavuşabileceği ümidi beslediğinden olsa gerek uslanmazca debelenmeyi sürdüren Loki'nin vücudunun pek çok yerinde açılmış yaralardan ve sıyrıklardan kanlar akıyordu. Gel gör ki tanrılar Loki'nin bedenini sarmalamakta kullandıkları et parçalarının

üzerine sihirli şarkılar yoluyla bir tılsım işleyerek bu organları onu sımsıkı kavrayan birer demir parçasına çevirdi.

O sırada, yüzünde neşeli ve alaycı bir ifadeyle öne çıkan fırtına tanrıçası Skadi beraberinde getirdiği dört bir yana zehir tüküren kocaman yılanı zehirli salyası her daim onun üzerine düşebilsin diye mağara tavanının Loki'nin yüzünün hemen üstüne denk gelen noktasına yerleştirilmiş bir kafese kapadı.

Ragnarök gelip çatana dek orada öylece kalacağını bildirdi ona, durumdan tatmin olmuş gibi gözüken tanrılar.

Elinde büyük bir çanakla ona doğru yaklaşan karısı ise yukarıdan damlamakta olan zehri bu çanağın içine toplamaya çalışıyordu. Söylenen o ki, kadın ne zaman çanağı boşaltmak için onu eşinin başı üzerinden çekse, eli kolu bağlı olan mahkûm yüzüne damlayan zehrin etkisiyle acı içinde kıvranıyor ve insanların deprem şeklinde hissettiği tabiat olayı da aslında böyle vuku buluyordu.

Tanrılarsa ikilinin bu hali karşısında katıla katıla gülmekle yetindi.

Ama Ragnarök'un çok yakında patlak vereceğini biliyor olmalılar, diye düşündü çelimsiz çocuk. Kurt Fenris bağlanıp tutsak alınmış, dünyanın etrafını denizin altından saran Jörmungander ise kendisi bir bağ haline getirilmişti. Hel'e gelince, aşılmaz çitlerle çevrili krallığından dışarı adım atmıyordu o. Kurtlar ve yılanlar her ne kadar zihinleri işgal etse de, dizginlenebiliyordu. Nasıl ki dev yılan dünyanın çevresini denizin altından dolanıyorsa, gökyüzündeki kurtlar da onları asla yakalayamamalarına rağmen bir an olsun pes etmeksizin Gündüz ve Gece'nin, yani Güneş ile Ay'ın ardı sıra koşarak dünyanın etrafını bulutların üzerinden dolanıyordu.

Asgard ve Tanrılar adlı kitapta iki olay arasında herhangi bir anlam taşıyan hiçbir hadise kaydedilmediği gözlense de, Loki'nin bağlanıp tutsak edilişinin Ragnarök'un başlamasına tepkisel bağlamda gerekçe teşkil etliği varsayılıyordu. Kitapta "Ragnarök Regin'in,[7] bir başka deyişle tanrıların karanlığa gömülmesi anlamına gelir ki 'Tanrıların Alacakaranlığı' ibaresinin kaynağı da budur; gelgelelim bazıları *Rök* hecesinin tanrılara atfedilen bir Hüküm veya Yargı anlamı taşıdığını iddia eder," şeklinde bir açıklamaya yer verilmekteydi. Burada kullanılan Alacakaranlık kelimesi dilbilimsel açıdan uygunsuz kaçsa da anlamsal bakımdan yerinde bir seçim gibi görünüyor... Özellikle de Ragnarök isminin tam karşılığının

Hesaplaşma Günü ya da Kader Günü oluşu (*ragna* kökü Regin'in –in hali olup, sözcüğe çoğul anlam kazandırmaktadır) göz önüne alınınca. Ragnarøkkr kelimesi tamı tamına tanrıların alacakaranlığı anlamına gelmekle beraber, kitapta bize bunun hatalı okumadan kaynaklanan yanlış bir yorum olduğu vurgulanmaktadır.

Ölüm, karanlığa boğulma, hesaplaşma ve tanrıların alacakaranlığı gibi olguların elindeki kitaba dahil edilmiş olması çelimsiz çocuğu şaşkınlığa sürüklemişti. Kıza göre bu kitabın okuruna verdiği haz ve onda uyandırdığı merak, kısmen her şeyin tekrar tekrar fakat her defasında farklı bir sıralama ve farklı bir anlatım tarzıyla aktarılmasında yatıyordu. Kitabın açılış kısmında her bir tanrının portresi eşliğinde sergilediği kayda değer olaylara ve akıbetine özetle değinilen bir tür kataloğa yer verilmişti. Ragnarök de şiirsel bir anlatım yoluyla kısaltılmış olarak, bu bölümün on altıncı sayfası gibi erken bir safhada okura tarif ediliyordu. Bununla beraber, kitabın sonunda farklı duygular ve yargılar ışığında sadece Völuspa, veya başka bir ifadeyle "Wöluspa, Wala'nın Kehaneti"[8] adı altında, önceki mısraların her birinin tercüme edilmesi yoluyla okur üzerinde tüyler ürpertici ve adeta büyülü bir etki doğuracak şekilde çok daha doğal ve gerçekçi bir boyutta tekrar ele alınmış, sanki Şimdi'ymiş gibi yorumlanmak üzere, geleceğe yöneltilmiş kâhince bir bakış misali, şimdiki zaman kipi kullanılarak kâğıda dökülmüştü. Öyküyü birbirinden farklı yorumlar ışığında aktaran bu anlatımlara her bakışında, dünyanın ölümün kucağına itilişine uzaktan tanıklık ediyordu çelimsiz çocuk. Baldur'un önceleri görmüş olduğu kâbusları bile Ragnarök'ün habercisi olarak addetmek mümkündü. Ölümsüz tanrının ölüleri ve dirileri yargılamak üzere geri döneceğini öngören Hıristiyanlık dinindeki her şeyin sonu anlayışı ile buradaki yaklaşım arasında derin farklılıklar göze çarpıyordu. En belirgin fark, bu kitapta bahsi geçen tanrıların bizzat yargılanıyor oluşu ve yardıma muhtaç düşüşüydü. Peki, kimdi onları yargılayan? Ragnarök'ün patlak vermesine sebep olan kimdi? Gizlendiği yerde keşfedilmeyi, tuzağa düşürülmeyi ve hareket edemeyeceği şekilde sımsıkı bağlanmayı bekleyen Loki'nin aslında uğradığı işkenceler dolayısıyla Ragnarök'ün de fitilini ateşlemiş olacağını gayet iyi bildiği vurgulanıyordu kitapta. Gerçekten de, Ragnarök gelip çatıncaya dek işkence görmeye razı olacak, öyle veya böyle, kurtulmaya yeltenmeyecekti. Ragnarök'ün ufukta belirdiğine dair hiç kimsenin kuşku besleyemeyeceğini düşündü içinden çelimsiz çocuk; ne tanrılar, ne kurtlar,

ne yılanlar ne de şekil değiştirme ustasının kendisi düşebilirdi böyle bir yanılgıya. Gelincikle burun buruna gelen tavşanlar misali adeta tuhaf bir tılsımın etkisine girip olduğu yere mıhlanmış gibi, yaklaşan tehdidi önlemek için hiçbir girişimde bulunmaksızın öylece bakakalmıştı hepsi. Hıristiyanların Tanrısı günahkârları yargılayıp cezalandırırken, “iyi yürekli” ölüleri diriltmeyi seçiyordu. Asgard’ın tanrıları ise cezalandırılmıştı çünkü onlar ve de onları bağrında besleyen dünya kötüydü. Yeterince zeki olmayıp, kötüydü sadece. Almanların düzenlediği hava baskınlarını ve çocuk parklarında bombardıman altında yaşanan dehşeti hatırladıkça, tanrıların ve hayatın üzerine kurulu olduğu temelin kötü huylu olduğuna kanaat getiriyordu çelimsiz çocuk. Kısacası, okuduğu öykü gerçek hayatta da hep geçerli olagelmişti ve tüm aktörleri bu gerçeğin oldum olası farkındaydı.

ZİNCİRE VURULMUŞ LOKI

ZAMANIN BOŞLUĞU İÇİNDE
ÇELİMSİZ BİR ÇOCUK

Çocuk yaştayken her şeyin nasıl sonlanacağını hayal etmek belki de imkânsızdır. Oysa sürüp gitmekte olan o hırçın savaşın ortasında bile, ölümden ya da her şeyin sona ermesinden ziyade, sonsuz bir can sıkıntısı, kayda değer hiçbir şey yapmamak ve günler birbiri ardına gelip geçerken hiçbir yere gidememekti çelimsiz kızı korkutan şey. Ölüm dendi mi, yolun karşısındaki evde yaşayan ve sonra şeker hastalığı dolayısıyla ölen şu oğlan çocuğu geliyordu aklına. Bu haberi aldıkları vakit okulda hiç kimse ne tepki vereceğini bilememişti. Bazıları kıkırdayarak gülmüştü hatta. Öyle ki, kahkahaların sarsıntısından, oturdukları sıraların üzerinde kıpırdanmaya, bir o yana bir bu yana kaykılmaya başlamışlardı. O ise söz konusu oğlanı ölü olarak bir türlü canlandıramıyordu zihninde; artık orada olmadığını ve bir daha geri gelmeyeceğini algılıyordu, hepsi bu. Babasının da bir daha asla eve dönmeyeceğini çoktan kabullenmişti, fakat yalnızca kendi yaşamıyla ilintili bir husustu bu, babasınınkiyle değil. Onu bir daha göremeyecekti. Özellikle asılarak idam edilme merasimlerinin düşüncesi bölüyordu uykularını geceleyin; bir insan evladının bir başka insanı kaçınılmaz olan sonun her geçen gün daha çok yaklaştığını bile bile nasıl olup da korku içinde beklemeye mahkûm edebildiğine aklı ermiyordu bir türlü.

ALEV ALEV YANAN KILICIYLA SURTUR

RAGNARÖK

Her şey çok yavaş başladı. Kısa aralıklarla yağan şiddetli tipi, sert rüzgârlar eşliğinde savruluyor, harmanlanmak üzere bekleyen yulaf ve arpa tarlalarını kaplıyordu. O kocaman kırmızı hasat dolunayının halen gökyüzünde olduğu gecelerde arazinin çukur kesimlerine buz birikiyordu. Dinmeye pek de niyeti varmış gibi gözükmeyen ve aksine şiddeti giderek artan ince, keskin rüzgârın altında devamlı aşağıda tuttukları başlarına kapüşon geçirmeye alışırlarken, su testilerinin üstü bile buzlanıyordu. Mosel şarabı,[9] namı diğer buz şarabı imal etmek için oldukça ideal bulunan donmuş üzümlerin toplanıp fıçılara doldurulduğu verimli bir hasadı daha yeni geride bırakmışlardı. Şimdiyse kış sebzeleri henüz sapından koparılmadan soluyor, olgunlaşmaya vakit bulamadan donup ölüyordu. Koruluklardaki ve ormanlardaki yapraklar her zamankinden erken dökülmüş, delici rüzgârın meydana getirdiği anaforlara kapılıp ortalıkta hiç durmadan savruluyordu. Gökyüzündeki aydınlık başlangıçta berrak ve üşütücüydü: Yerdeki kağnı izlerinin arasına kümelenmiş buz kesitleri ile kapı eşiklerinden ve çalı kümelerinin tepesinden sarkan buz saçakları çevreye soğuk bir pırıltı yayıyor, ne daralıp büzülerek ne de eriyerek, yoğunlaşmaya devam ediyordu. Fakat zamanla, kış iyiden iyiye çökmeye başlayınca, gökyüzü karardı. Demir grisi renginde, kar yüklü bulut yığınları göğü kaplarken, havanın kendisi, yoğun şekilde yağan kar ve girdaplar çizerek savrulan kesici buz parçacıkları ile dolmuştu. Toprağın yüzeyi gittikçe büzülüp kırışıklarla dolarak sertleşmiş, en sağlam küreklerce bile rahatsız edilemeyecek ölçüde derinlerine dek donmuştu. Toprağı eşeleyip patates, soğan ve havuç gibi, kökü aynı zamanda yenecek kısmını teşkil eden sebzeleri dışarı çıkarmak imkânsız hale gelmişti. Göllerin yüzeyi buz tutmuş, bu kütlenin tehditkâr elleri göllerle bağlantısı bulunan nehirlere de adeta sinsice yayılmıştı. Mevsim ilerledikçe daha derinlere kaymak zorunda

kalan balıklar, ilkin basık bir örtü gibi uzanan buz kütlelerinin altına, sonraları ise içinde zorlukla soluk alabildikleri o gevşek ve dondurucu çamur tabakasına yerleşmişti. İnsanlar ellerinde baltalarla araziye dağılıyor ve ağaç gövdelerini dövüp evlerine taşıyınca eriterek içme suyu elde etmek üzere buz katmanları kesiyordu. Bu durum önceleri onları eğlendirmiş, yeni uğraşlarına hevesle sarılmalarına yol açmıştı. Onların gözünde bu, bir tür kuvvet gösterisi, erkekliği sınamanın çetin bir yoluydu. Rüzgârın yığdığı ve ufalmak şöyle dursun, her geçen saat daha da yükselen kar kümelerinin altında kalıp can verenler haricindeki büyükbaş hayvanlar ve de koyunlar, gruplar halinde bir araya toplanıp ağıllarına sokuldu. Kümes hayvanları evlerin içine sığınırken domuzlar ısınma kaygısıyla ocaktaki ateşin başına uzanıyordu. Ayağına kar ayakkabısı geçirmiş erkekler ellerinde kayaklar, yanlarında ise kızaklar olduğu halde civar araziye dağılıp yakacak odun edinmek üzere ağaç kesmekle uğraşıyor, fırsat buldular mı yaşam koşulları zorlaştıkça daha gizli saklı hareket eder hale gelen tavşanları ve yabani tavşanları, cüssesi ufak geyikleri ve kızıl keklikleri, ayakları donarak çalıların incecik dallarına yapışıp kalmış küçük boyutlu av kuşları ile diğer orman hayvanlarını avlıyorlardı.

İlkbahar gelinceye kadar hayatta kalmak zorundaydılar. Günler nihayet uzamaya başlayıp güneş, araziyi kaplamış olan kar ve buz tabakasını eritene, sert rüzgârlar dinene ve tenlerini don ısırması tehlikesine aldırmaksızın açık havaya maruz bırakma cesareti göstermelerine kadar geçecek süreci sağ salim atlatmaları gerekiyordu.

Yılın en kısa günü gelip çattığında, insanlar yeni yılın adeta bir kurtarıcı gibi çıkagelişini arazinin ortasında yaktıkları büyük kamp ateşlerinin etrafına doluşup karın üstünde çılgınca tepinircesine dans ederek kutladılar.

Ancak beklenenin aksine, baharı müjdeler nitelikte bir yıldönümü yaşanmadı. Gökyüzü öncekine oranla daha soluk bir griye bürünmüştü, hepsi o; toprak, hava ve su halen buzlar altındaydı.

Şartlar onları yerine yenisi konulamayacak şeyleri tüketmeye zorladı. Boğazı kesilen domuzlar parçalara ayrıldı ve bunların kimisi dondurulup ilerisi için saklanırken kimisi kızartılıp sofraya kondu. Yumurtlamayan tavuklar boğazlandı ve tüyleri yolunup haşlandı; onların yerini yenileri alamıyordu çünkü piliçlerin çoğu ölmüştü bile. Ekinlerin berbat olması ve tarlaların bütünüyle donması sebebiyle koyunları –ve aynı zamanda eşekler ile atları– beslemek zorlaşmıştı... Hem de fazlasıyla. Cüretkârlık yerini sabra ve sebata bırakırken her zamankinden daha değerli hale gelen bir tas

sıcak çorbaya ölüm döşeğindekileri beslemek için heba edilemeyecek kadar fazla ihtiyaç duyulur olmuştu.

Dışarıda, bir daha asla gökyüzünden silinmeyecekmiş gibi görünen alacakaranlığın ortasında uzun uzun uluyan kurtlar etrafta sessizce geziniyordu. Son derece aç ve bir o kadar da öfkeliydiler.

Tüm bunların, Ragnarök'un habercisi olan ve onun patlak verişi öncesi aralıksız üç yıl sürmesi öngörülen Fimbulkışı gelip çattığında yaşanacakların bir benzeri olduğu düşünülüyordu. Her zamankinden daha büyük görünen güneş, kor gibi donuk ve kasvetli bir kızıla bürünmüştü şimdi. Yaydığı ışık çok zayıf olmaktan öteye gidemiyor, söz konusu ışınların yansıması o alışıldık göz kamaştırıcı sarıdan ziyade al ve kan kırmızısı tonlar taşıyordu. Tüm canlılar, berrak ve ışıl ışıl bir gökyüzünün, sıcacık bir meltemin, tomurcuklanan bitkilerin ve yemyeşil yaprakların özlemini iliklerinde ve beyinlerinin içinde duyuyordu. Kış mevsimi uzadıkça uzadı ve bir sonraki yıla sarktı... Ve ardından bir sonrakine. Denizler bile donmuştu artık: Buzdağları kıyının biraz açığında birbirine geçiyor, koyların ve körfezlerin içine dek ilerliyordu. Çok geçmeden anladılar ki, bu yaşanan, Fimbulkışı'nı andıran olağandışı bir sezon değil, onun ta kendisiydi.

Mecbur kalıp yağmacılığa başladılar. Vahşi hayvanlar gibi uluyup homurdanarak birbirlerinin çiftlik arazisi içinde ne varsa yağmalıyor, kendilerini engellemek isteyen zayıf ve acizleri, zaten dibe vurmuş olan kilerleri soymak uğruna öldürmekten çekinmiyorlardı. Elde kalan son bal likörü stoğunu içip tüketirken ve şarap keselerini sabahı görmeyecekmiş gibi tepeye dikerken, kendilerini bu fikre gerçekten inandırmışlardı sanki. Aç yaratıklar, hele de aç kalmış insanlar, önüne çıkan her şeyi yiyebilirdi. Bu adaletsiz savaştan galip ayrılanlar öldürdükleri kişilerin cesetleri arasında kutlama yapıp ziyafet çekerken, adeta belleri üstünde sürünerek sinsice yaklaşan leşçiller, yerde yatan ölülerin bedenlerini çekiştirip koparmakla meşguldü. Birbirleriyle kucaklaşıp en yakındaki ateşin başına beraberce seriliyor, karşılarına çıkan herkesle zina yapıp ellerine geçen her şeyi kirletiyorlardı. Isırarak, öpüşerek, çiğneyerek, yutarak, dövüşerek ve cebelleşerek dünyanın sonunun gelmesini bekliyorlardı, fakat bekledikleri son henüz hiç yakın değildi, hem de hiç. Ve pek tabiidir ki, en sonunda birbirlerini yer oldular.

Gökyüzünü kaplayan bulut tabakası kabardıkça kabardı. Bilinmedik birtakım şeyler –kayış gibi kanatlara sahip kadın görünümlü iblisler, yani

Diseler– iniltileri rüzgârın sesine karışarak havada süzülüyor ve sarp kayalıkların tepesine tüneyip insanın içine dehşet salan çığlıklar eşliğinde etrafı gözlüyordu. Yggdrasil'in köklerini kemiren dev solucan Nidhøggr yerin altında saklanageldiği yerden yüzeye çıktı ve buz tutmuş balçığın içinde hareketsiz yatmakta olan ölülerin bedenlerinde kalmış kanı emmeye koyuldu. Çukurorman'ın derinliklerinden, Loki'nin halen kızgın buharlar püskürtmekte olan gayzerlerin ortasında bağlı tutulduğu bölgeden ise, ağaçların arasında birer hayalet gibi bir görünüp bir kaybolan, karın üzerinde hiç ses çıkarmaksızın seri bir şekilde ilerleyen ve zihinlerde hep dişlerinden kan damlar vaziyette canlandırılan o korkunç kurtların hep bir ağızdan koyverdiği daha da gür bir uluma sesi yükseliyordu.

Dünyanın ortadan kalkmasına zemin hazırlayan Rüzgâr Zamanı, Kurt Zamanı nihayet gelip çatmıştı.

İçinden geçtikleri evre tam da buydu işte.

Asgard'da altının pırıltısı matlaşmıştı ama sihirli yabandomuzu her gece yenip bitirilmeye ve bir sonraki ziyafette tüketilmek üzere ertesi gün yeniden doğmaya devam ediyordu. Tepeden tırnağa şiddetli sarsıntılar geçiren Yggdrasil'in yaprakları dökülüp dalları kurusa da, dev ağaç halen dimdik ayaktaydı. Odin ağacın kökündeki kuyunun başına gitti ve Mimir'in kapkara dalgalarla allak bullak olan suyun altından kendisine bakan başıyla konuştu. Kimse ondan neler öğrendiğini bilemeyecekti, fakat geri döndüğünde yüzüne yerleşmiş olduğu görülen kaygılı ve duygusuz ifade, aldığı haberlerin içeriğini ortaya koyar nitelikteydi. Bunu izleyen süreçte, beklediler. Hiçbir şekilde harekete geçmiyorlar, hiçbir plan tasarlamıyorlardı; düşünme yetilerini kaybetmişlerdi belki de. Sırtındaki kurt postuna sıkı sıkıya sarınan Idun yere uzanmıştı. Gençlik bahşeden elmalar dalında kurumuş ve çoktan buruş buruş olmuştu.

Buz katmanlarının altında, toprak için için kaynaşıyordu. Güneydeki Muspelheim'de eski çağlardan kalma ateşler yeniden harlanmış, belli belirsiz şekillere sahip ateş-iblisleri, kıvılcımlar saçıp alev alev yanarak, her zaman yaptıkları gibi fesat peşinde dolaşmaya koyulmuştu. Fakat bu defa kızgın kayalar, alaz alaz yağan kül yağmurları ve ilkin altınımsı kızıl renkte

ateşler püskürtürken zamanla kızıl-siyah tonlara bürünüp donuklaşarak daha kasvetli bir görünüm edinen lav dilleri dört bir yana uzanıyordu. Fokurdayıp köpürerek yükseldikçe yükselen kızıl kubbeler, ölümcül gazlar soluyarak ormanların üzerine çöküyor ve ardında yakacak niyetine şömineye boca edilmiş odunlardan farksız bir ahşap yığını bırakarak ilerlemeyi sürdürüyordu. Loki'nin görünürde ebedi bir işkenceye maruz bırakıldığı yere Çukurorman denmesinin sebebi, onu bağlamakta kullanılan taşların kaynayan gayzerlerin arasında yer alan bir mağarada bulunuyor oluşuydu. Bir süre sonra, söz konusu gayzerler bir yandan etrafa cüruf tükürerek daha da büyük bir şiddetle gaz püskürtmeye başladı ve toprak, zincire vurulmuş vahşi bir hayvanın çırpınışlarını andırır biçimde silkinince şekil değiştiriciyi esaret altında tutan bağlar ansızın çözülüverdi. Duman, buhar ve taşları havalandırıp gerisingeri yere döken hortumların ortasında dikilip asi bir kahkaha koyverdikten sonra kargaşa içindeki arazide geniş adımlarla yürüyerek güneye yöneldi. Vaktiyle Fenris'in bağlanması olayına sahne olmuş koruluktan hızla geçtiği sırada, adımlarını attığı hat üzerinde toprak yarılıyor, eğilip bükülen ağaçlarsa oluşan boşluğa düşüyordu ve tam o esnada, kedinin yürürken çıkardığı pati sesi, kadın sakalı, balığın soluğu ve kuş salyasından meydana getirilmiş olan büyülü ip Gleipnir, buruş buruş olup çözüldü. Bunun üzerine, çenesini alabildiğine gerip uzun uzun esneyen Fenris, kan içindeki gırtlağına saplı duran kılıcı söküp attı. Tüm vücudunu sarsacak şekilde silkinirken, tutuşan bir çıra demetininkini andıran sesler çıkarıyordu tüyleri. Sonrasında baba oğul güneydeki alev diyarına doğru sıçrayarak ilerlemeye başladılar. Onlar adım attıkça, geçtikleri yol üzerindeki, kalın bir cam kütlesini andıran buz tabakasında çatlaklar meydana geliyordu. Gülüyorlardı bir yandan. Fakat gülüşmeden çok ulumayı andırıyordu kahkahaları.

Muspelheim'in sınırlarını bir bekçi kolluyordu. Surtr'dı onun ismi; Kara Yeleli diye anılırdı. Doğrudan bakılamayacak kadar parlak bir ışıltı yayarak alev alev yanan bir kılıç taşıyan bu devin etrafı kapkara bir duman kütlesince örülmüştü sanki. Ani bir karar vermişçesine davranarak ve doğruldukça göze daha da heybetli görünerek, ayağa kalktı ve kılıcını havada sallayıp haykırmasıyla birlikte Muspelheim sakinleri, silahları beyaz birer kor gibi ışıldayarak ve bunları asmakta kullandıkları kayışları adeta alev alev yanarak, yürüyüşe geçti.

Çok yukarılardaki tahtı Hlidskialf'e kurulmuş olan Odin, bulunduğu yerden izledi bu hareketlenmeyi. Beş yüzer metrelik konvoylar halinde her

yönden çıkagelen güruh, sel suyu misali gürüldeyerek Vigrid adı verilen düzlüğe akmaktaydı. Beklenen an nihayet gelmişti. Sonun başlangıcıydı bu. Varoluş amacını bu bekleyişe odaklamış olan tanrıların son bir kavgaya girişme zamanı gelip çatmıştı işte. Haberci Heimdall ayağa kalktı ve Giallarhorn adıyla bilinen büyük boruyu üfledi. Zihinlerde çınlayan son büyük haykırıştı bu boruya ses veren şey. Çağrıya uyan tanrılar hep birden ayağa kalkıp kılıçlarını, kalkanlarını, mızraklarını, altından yapılma pırıl pırıl zırhlı yeleklerini ve diğer silahlarını kuşanırken, Einherjar da aynısını yaptı. Bu esnada Odin bir kez daha Yggdrasil'in köklerine inmiş ve son dönemde her yere olduğu gibi o ücra köşeye de durmaksızın yağmış olan küllerin etkisiyle öncekine oranla çok daha karanlık hale gelen havuz sularının içindeki Mimir'in başına danışmıştı. Tam o anda dev ağaç şiddetli bir titreme nöbeti geçirip boydan boya sarsılmaya başladı. Kabaran toprak, ağacın köklerini dışarı uğratırcasına dalgalanıyordu. Dalları ise harmanla dövülüyordu adeta: Birdenbire kopan şiddetli fırtına, yaprakları koparıp dört bir yana savururken havadaki sıcak su buharının yoğunluğunu da artırmış oluyordu... Söz konusu buharın kaynağı, Urd'un kaynamaya başlayan çeşmesiydi.

Bifröst adlı köprünün, Asgard ile Midgard'ı birbirine bağlayan gökkuşağı köprüsünün başına gitti tanrılar. Yola koyulduklarında, içlerinden bazısı geçmişte meydana gelmiş olaylardan dolayı ilk yarasını çoktan almıştı bile. Tyr bir kolunu kurda kaptırmış, Odin tek gözünü Mimir'e kurban vermiş, Freyer büyülü kılıcını yitirmiş, Thor'un karısı Sif, sihirli saçlarının geride kel bir kafa bırakacak şekilde tümüyle dökülmesine tanık olmuştu. Thor'un kendisi, bazı şairlere göre, Midgard yılanının ardı sıra savurduğu çekicinden mahrum kalmıştı. Baldur ise yaşamını yitirmişti. Efsanelerde ve gerçekte yaşanmış öykülerde bir savaşı kazanmanın iki yolla mümkün olduğundan bahsedilir... Rakibe oranla çok daha üstün bir kuvvete sahip olmak veya umutsuz fakat yiğitçe bir son duruş ortaya koymak. Aselerde bunların ikisi de yoktu. Cesur oldukları kadar lekeliydiler de.

Yggdrasil devrildi. Yaprakları bir an havada asılı kalmış gibi durduktan sonra kanatlanmışçasına süzülerek yere inmeye başladı. Yerinden çıkmış olan kökleri şiddetle titriyordu. Gövdesinin içindeki su sütunları bulanık ve cılız bir hal almıştı. Sincaplar dehşet içinde bağrışırken geyiklerin başı önüne düştü. Kapkara kuşlarsa dallardan hızla havalanıp kan kırmızısı bir gökyüzüne karıştı.

Pıhtılaşmış krema rengini andıran buz yeşili köpüklerle kaplanmış çalkantılı deniz, bazalt kadar siyahtı artık; insan bedenindeki sinirleri andıran hava iğneleriyle dolu alabildiğine yükselen su duvarları bir yandan başka su duvarlarıyla çarpışarak sahile vuruyor ve kıyı şeridindeki her şeyi un ufak ediyordu.

Doğuda bir gemi indirildi suya. Kanı çekilmiş insan cesetlerinin uzayıp nasırlaşmış olan tırnakları kullanılarak yapılmış ve bundan dolayı yarı şeffaf ve mat bir görünüm edinmiş olan bu azametli ve sağlam gemi, korkunç ama bir o kadar güzeldi. Ölüm çağrıştıran kemiksi bir griliğe sahip hayalet gemi, suyun üzerinde çürümeksizin ve parçalanmaksızın başıboş gezinen tüm o darmadağın çerçöp ve enkaz yığınının bir araya gelip tutunduğu devasa bir yapıydı sanki. Naglfar'dı bu geminin adı. Serdümeni ise dev Hrym'dı. Onun yaşındaki her çocuktan bekleneceği üzere, bu gemiyi hayaletimsi teçhizatı ve rüzgârda dalgalanan lime lime olmuş yelkenleri ve brandalarıyla, iki direkli bir ıskuna şeklinde canlandırdı zihninde çelimsiz kız. Sayfayı çevirince gördü ki, burada bahsi geçen gemi, çevreye mat bir pırıltı yayan tırnakların yılan derisindeki pullar misali birbirine kenetlenerek vücuda getirdiği, pruvası ejderha biçiminde, uzun ince bir akıncı gemisiydi. Buz devleri ve ateş devlerinden oluşan mürettebatıyla, kaynayan buharların oluşturduğu bulut kütlesi üzerinde hızla ilerliyordu.

Yerkabuğu için için kaynayarak dört bir yana lav püskürtürken, üzerinde vurgun yeyip yüzeye vurmuş pırıldayan balık yığınları yanı sıra balina ve denizgergedanı,[10] katil balina, dev ahtapot ve deniz yılanı leşleri yüzen deniz, ısının, dondurucu soğuğun ve tabiatın o yalın kuvvetinin etkisiyle adeta kaynayıp allak bullak olarak çılgınca çalkalanmaya başladı.

Sonra birden, Naglfar'ın kıç tarafında kalan kısımda deniz dur durak bilmeksizin yükseldi ve üzerinde yer değiştiren yarıklar ve kanallar yer alan ve gövdesinden aşağı kökünden sökülmüş yosunlar ve ezilip ufalanmış mercan kalıntıları dökülen devasa bir dağ boyutuna ulaştı. Dağın ortasında, Jörmungander'in, vücudunun boğumlarıyla yerküreyi sarmalayarak bütün halde kalmasını sağlayan Midgardsomr'un[11] o korkunç başı belirdi. Bir yandan lime lime etlerden oluşan heybetli yelesini savurup boğumlarını çözerek büyük bir hızla yukarı atılması ve alabildiğine uzayıp giden kuyruğunu kayaların ve kumulların arasından dışarı çıkarmasıyla beraber bütün bir deniz heyecanla kaynaştı. Oluşan devasa girdabın üzerinde uçarcasına ilerleyen Naglfar'ın kaptanı buz devi Hrym, canavarı

selamlamak üzere koca baltasını havaya kaldırmıştı. Yılanın bedeni, üzerine asılı kalmış kopuk su yosunları ve halen sicimler ile zincirler yardımıyla orasından burasından sallanmakta olan insan cesetleriyle bezeliydi. Çok geçmeden, suyun içinde kıvrılarak, savaş alanı Vigrid'e doğru kararlı bir şekilde ilerlemeye başladı. Tıpkı babası ve erkek kardeşi gibi bu koca yılan da yüksek sesle kahkahalar atıyor ve bu esnada dişlerinden damlayan zehirler, dalgaların tepesinde alev kıvılcımları parlamasına sebep oluyordu. Onun geçişi ile oluşan dev dalgalar kıyı şeridi boyunca uzanan sahilleri, kayalıkları, limanların önüne gerilmiş setleri, deltaları, nehir ağızlarını ve bataklıkları dövüyor, sular altında bırakıyordu. Dünya tanınmaz hale gelmişti.

Yılanın harekete geçmesiyle beraber dünyayı çevreleyen bağ çözülünce, başka bağların çözülmesi de kaçınılmaz olmuştu. Cehennemin bekçi köpeği Garm bir ısırışta zincirini kopardı ve türdeşi olan diğer kurtlara katılmak üzere uzun sıçrayışlar eşliğinde yola koyuldu. Gökyüzünde ise, o hiç sonu gelmeyecekmiş gibi görünen takibi sürdüren güneş ve ay, savaş arabalarına koşulmuş olan atları kırbaçlıyordu. Fakat yorulmak nedir bilmez şekilde onları takip etmekte olan kurt sürüsü, gözleri ile boğazına aynı vahşi kızıllığın parıltısı yerleşmiş olan Garm'ın da aralarına katılmasıyla bu kez daha bir şevk ve azimle koşmaya başlamıştı; derken içlerinden bazısı gümüşi atın, diğerleriyse siyah atın kalçasına dişini saplamayı başardı. Bu gelişme üzerine atlar tiz çığlıklar koyverip yolundan sapınca dünyaya vuran ışığın düzeni de bozuldu ve yeryüzü kimi zaman keskin beyaz kimi zamansa parlak kızıl ışımalara sahne olan, cehennemin kendisi kadar karanlık bir siyaha büründü. Bir süre sonra atların boğazını deşen kurtlar bu defa savaş arabalarının sürücülerine; güneş-kadına, gece-anaya, ay-oğlana ve gündüze aydınlığını kazandıran parlak arabadaki sonuncu oğlana yöneldi. Başıboş kalan arabalar son sürat düşüşe geçerken, gökyüzünün ortalarında bir yerde kurtlar güneşi ve ayı, yani gündüzü ve geceyi boğazlayarak kanlarını içti ve bir an sonra onları tamamen yuttu.

Önceden bazıları, yıldızların, ışığı Ymir'in ölü kafatasının üstündeki deliklerden içeri sızan dünya dışı etmenler olduğuna inanırdı. Şimdi ise, kurtlar dehşetengiz kahkahalar atarak Vigrid'e doğru uzun adımlarla koşmaya başlarken, yıldızların ışığı da sönmeye yüz tuttu ve çok geçmeden, tükenmiş mumlar veya sönmüş havai fişekler misali, kavurucu yangınlara ve dayanılmaz sıcaklıkta gayzer patlamalarına boğulmuş olan dünyaya yağmaya başladılar. Fenris gökyüzünde koşturan kardeşlerini görünce gür

bir ulumayla onları selamladı. Geçen zaman zarfında daha da büyümüştü. Burnu Ymir'in kafatasına sürtecek, çenesiyse yanıp kavrulmuş toprağa dayanacak boyuta ulaşmıştı artık.

Tanrılar ve Valhall'dan gelen savaşçılar gözü dönmüş bir halde savaş alanına aktı. Gırtlaklarından kopan savaş naralarının bütününden oluşan derin gürlemede sarsılmaz bir meydan okuma okunuyordu –ki yapmayı en iyi bildikleri şeydi bu– ve kurtlar, yılanlar, ateş devleri ile buz devleri bu gözdağına uluyup tıslayarak karşılık verirken, yeryüzünde geriye kalan yegâne ışık olan titreşen kızıl alevlerin arasında dikildiği yerden suratında o her zamanki muzip gülümsemeyle izliyordu Loki bu atışmayı.

İlkin dev kurt Fenris'in üzerine yürüdü Odin, dişbudak ağacından yontulma mızrağı Gungnir'i elinde tartıp dengeleyerek. Kurdun tüyleri diken diken olmuş, korkunç gözleri kıvılcımlar saçmaya başlamıştı. Canavarın hasmını kapmak üzere ağzını sonuna dek açmasıyla beraber tek gözlü tanrı mızrağını aralanmış alı ve üst çenenin orta yerine tüm gücüyle sapladı. Şiddetle çırpınan kurt, mızrağı kırıp bertaraf ettikten sonra öne doğru üç adım attı ve tanrıların reisini tek hamlede dişleri arasına alarak silkti ve direncinin çözüldüğünü hissettiği an onu yuttu. Einherjar saflarında acı bir feryat yankılanmış, ilkin kararsızlığa kapılıp olduğu yerde yalpalayan ve kısa bir süre için geri püskürtülür gibi olan ölü savaşçıların ruhları, bir an sonra –ne var ki, öncekinin aksine bu defa suskunluk içinde– yeniden öne atılmıştı... Çünkü başka çareleri yoktu.

Loki'nin çocukları tüm diğer başları alçakta bırakacak şekilde savaş alanında heybetle yükseliyor, kurdun kahkahayı andıran uluması yılanın neşe dolu tıslamasına karışıyordu. Odin'in akıbeti dolayısıyla eleme kapılan Thor sıkılmış yumrukları ve havada fırtına gibi savrulan çekiciyle yılanın üzerine atılıp onun kafatasını kırdı. Hal böyleyken, acı içinde debelenen yılanın ağzından zehir saçarak yere yığılması çok zaman almamıştı. Bunun üzerine diğer tanrılara doğru dönen Thor savaşın henüz bütünüyle kaybedilmediğini, dev yılanın saf dışı kaldığını haber verdi onlara. Gelgelelim yılanın son nefesini verirken onun üzerine püskürtmüş olduğu zehir sağanağı altında ayakta kalmaya çalışması çok sürmemiş, nihayet o da olduğu yere yığılıp can vermişti.

Başka ikili hesaplaşmalar da yaşanıyordu savaş alanında. Sırtındaki kurt postunu çıkarmaksızın mücadele eden tek kollu Tyr ile cehennemden kopup gelmiş zebani köpek Garm da yorgunluktan bitap düşüp aldıkları yaralardan dolayı güçleri tükenene dek kapışmış ve en sonunda bir daha asla

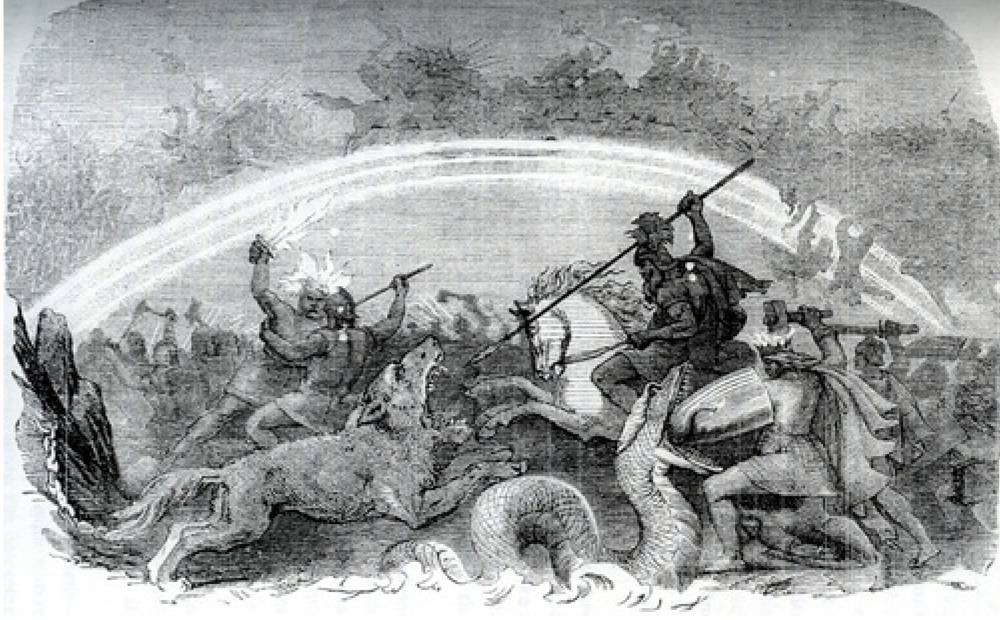
doğrulmamak üzere yere devrilmişti. Freyer ise Surtr'ın göz kamaştırıcı kılıcı altında can vermişti. Odin'in oğullarından biri olan genç Widar, ceset yığınları üstünde yere kadar eğilip sessizce ilerleyerek fark ettirmeden Fenris'e yaklaştı ve kamasını dev kurdun kan içinde kalmış postuna sapladı. Nefesi kesilip öksürüklere boğulan canavar yere yıkılırken babasının intikamını almak için kendisine ölümcül darbeyi indirmiş olan genci de cüssesi altında ezdi.

Tüm bunlar olup biterken Loki ucube çocuklarının düşmanları öldürüşünü ve peşi sıra öldürülüşünü izlemekle yetinmişti. Bunu izleyen süreçte savaş alanı kanlı bir çamur deryasına dönüşürken, ileriyi görme özelliğiyle tanınan haberci Heimdall ile Loki, geri adım atma olanağı kalmamışların gözü karalığı ve şevkiyle kılıç tokuşturdu. Birbirlerini öldürdüler; bedenleri birbirinin üstüne yığıldı ve hareketsiz kaldı.

Dünyanın kaderi Surtr'ın ellerine terk edilmişti artık. Onun alevleri Yggdrasil'in yaralı dalları üzerinde gezindi ve koca ağacın derinlere dek uzanan köklerini buruş buruş etti. Diğer yandan, tanrıların evleri bir ateş denizinin içine savruldu. Cereyan eden hesaplaşmayı altın yaldızlı tahtı üzerinden izleyen ve mateme boğulan Frigg, alevler kapısının eşiğine gelip malikânesinin temellerini sardığında bile yerinden kalkmamıştı. Kılı kıpırdamaksızın oturduğu yerde çıra gibi tutuşarak kararıp büzüldü ve tepesine yağan küllere karışıp kendi de kül oldu.

Varek ormanının derinliklerinde ise, Surtr'ın ateşi denizin tabanını kaynatıyordu. Kökü yırtılıp serbest kalan Rándrasill'in rengini ve canlılığını yitiren o güzelim yaprakları, bir zamanlar hayat verdiği ve koruduğu, şimdiyse kaynayan suyun içinde hepsi cansız vaziyette sürüklenmekte olan sayısız yaratığın arasına karıştı.

Aradan uzunca bir zaman geçince, ateşin kendisi de söndü. Vaktiyle yıldızların aydınlığının yansıdığı deliklerden halen sızabilen soluk ışık huzmeleri altında yer yer pırıldayan siyah ve dümdüz bir sıvı yüzey kalmıştı geriye. Altın rengi saçlara sahip az sayıda kafa, bir batıp bir çıkarak karanlık dalgaların arasında süzülüyordu.

RAGNARÖK, SON SAVAŞ

BARIŞ ZAMANI ÇELİMSİZ BİR ÇOCUK

Her şeyin nasıl sonlandığını gösteren resmi, siyah bazalttan yontulmuş oval şekilli incecik bir gravür veya bir yazı tahtası gibi, hayaleti andıran gri siluetiyle dev kurdun ve pulları pırıldayan o küt burunlu dev yılanın beynine kazınmış hayalleri yanına asıp sakladı çelimsiz çocuk. İhtiyaç duyduğu şeyi bulma ümidiyle kitabın sayfalarını birbiri ardına çeviriyor, tanrıların ve insanların *Asgard ve Tanrılar'*da konu edildiği şekliyle yeniden hayata dönmüş olan yemyeşil Ida Ovasına geri dönüşünü zihninde canlandırmaya ya da anımsamaya yanaşmıyordu. Kitabı özenle hazırlamış olan Alman editör bu geri dönüşün efsanenin normalde sade ve yalın bir özellik gösteren sonunu sözüm ona renklendirmek için girişilmiş bir Hıristiyan kirletmesi olduğunu ifade etmekten çekinmemişti. Bu kadar açıklama çelimsiz çocuk için yeterliydi. Editörün savını hemen benimsedi. Onun asıl gereksinim duyduğu şey, efsanenin gerçek versiyonunda her şeyin üzerini kapladığı vurgulanan simsiyah sulardı.

Beynine yayılan siyahlık ile sayfalarda karşısına çıkan kara sular aynı şeydi bir bakıma; bilinçlenmenin farklı bir boyutu. Efsanelerin ve mitosların asıl işlevi buydu işte. Zihinleri bir daha silinmemecesine hakimiyet altına alan olguları; yaratıkları ve olayları kitlelere tanıtırlardı. Açıklanamadıkları gibi hiçbir şeye açıklık getirme gereği de duymazdı onlar; herhangi bir inancın temel öğretileri ya da kinayeli birer alegoriden çok farklıydılar. Siyahlık çelimsiz çocuğun zihnine yerleşmişti bir kez ve bundan böyle hayatta kızın karşısına çıkan her şeyi algılayış biçimine kısmen de olsa yön vermesi kaçınılmazdı.

Babasının bir daha asla geri dönmeyeceği gerçeğinin kesinliğe kavuşacağı güne hazırlık olarak Ragnarök'ü zihnine işlemişti küçük kız. Ne var ki, beklenenin aksine, bir gece saatlerin gece yarısından sonrasını gösterdiği ve

evin tüm pencerelerinin karartmadan dolayı halen karanlık içinde olduğu bir vakit ansızın çıkageldi babası. Adeta bir önsezinin dürtüsüyle uykusundan uyanan çelimsiz çocuk, kızıla çalan altın rengi saçları ve üniformasının göğsünde parıldayan altın renkli kanat amblemiyle kapının eşiğinde dikilmiş kendisini bekleyen babasının davetkâr kolları arasına atılmakta tereddüt etmedi. Küçük kızın yaklaşan felakete karşı savunma babında zihnine dikmiş olduğu duvarlar yıkılmıştı yıkılmasına, fakat Ragnarök'ün, disk şeklindeki o siyah gravürde tasvir edilen sahnenin bilinci, kızın beynindeki yerini koruyordu.

İzleyen günlerde çelimsiz çocuk ve ailesi evlerine döndüler. Ev diye niteledikleri yer, gönüllü sürgün yerleri olan taşranın temiz havalı ortamından ayrılıp geri döndükleri o anda gözlerine mat sülfür sarısına bulanmış bulutlardan oluşan bir duvarın içinde kendine has atmosferiyle varlığını sürdürme mücadelesi veriyormuş gibi görünen, yokuş aşağı uzanıp giden bahçesi dolayısıyla çelikten yapılma koca bir şehrin ortasında dahi hemen ayırt edilebilen büyük gri bir binaydı. Havadaki basıklık üzerine çöktükçe çelimsiz çocuğun akciğerleri çaresizlik içinde gerildi.

Uzun bir aradan sonra geri döndükleri bu mekânda Bunyan'ın *Çarmıh Yolcusu* adlı eserinde rastlanan türde bir alegorinin izleri vardı. Meadow Bank Avenue adı verilen ve genel görünüşü uzun bir tavayı andıracak şekilde oval olup bir ucundan başlayan dik ve dar bir patika izlenerek Nether Edge denen bölgeye inilebilen eski bir cadde üzerinde yer alıyordu bu köhne ev. Bu iki kelimeyi peş peşe sıralayıvermek ve sonuç olarak akla, tahta üzerine inen nacak[12] ve bıçak seslerinin aralıksız devam ettiği ve kesip biçilen hayvanların etleri ile organlarının sergilendiği kasap dükkânına ev sahipliği yapan, kocaman otobüslerin bir yandan homurtular çıkararak üzerinden hızla gelip geçtiği, bir köşesindeki şarküteride ise meyveli dondurma, gazete ve ağzı bütünüyle dolduracak büyüklükte şekerler satılan bir yer getirmek yerine, Nether Edge sözcüklerinin ardında gizli olan ince anlamı nihayet idrak edebildiğinde çelimsiz kızın yaşı hayli ilerlemiş olacaktı kuşkusuz.[13]

Meadow Park Avenue'nin ortasında, Büyük Yeşil Göbek ismi yakıştırılan, üzerine oturulabilecek yükseklik ve kalınlıkta gri bir taş duvarla çevrelenmiş elips şeklinde yemyeşil bir çimenlik bulunuyordu. Bu yeşil alanın bir ucunda, birbirinden uzun kayın ve meşelerden kurulu bir ağaç kümesi göze çarpıyordu. Kim bilir, bir zamanlar burası Blake'in

çocuklarının üzerinde oynarken çıkardığı şen kahkahalarla çınlayan bir kır evine benziyordu belki de. O günün çocukları söz konusu açıklığı halen oyun sahası olarak kullanıyordu gerçi, ama geçen zaman zarfında varoş mahallelerin giderek genişlemesiyle beraber bu alanın etrafı beton yığınınca adeta örülmüştü.

Çelimsiz çocuğun babası işlerindeki başarısı arttıkça giderek seyrekleşen boş zamanlarını değerlendirmek için evin etrafındaki bahçeyi elden geçirmeye karar verdi. Bahçenin evin arka yüzüne bakan kısmında, küçük ve düz bir çayırlık ile çamaşırhane niyetine kullanılan bir kulübe yer alırken, bu daracık çayırlığın en uç noktasında, çelimsiz çocuğun yeniyetme dönemlerinden anımsadığı, kendisi türünün ilk örneklerinden olup bir o kadar nadir rastlanan kırmızı, beyaz ve şeker-pembesi güllerle bezeli ahşap bir kemer yükseliyordu. Kemerin altında, yokuş aşağı meyil izleyerek dosdoğru Nether Edge’e kavuşuyordu bahçe. Bahçeyi süsleyen gül ağaçları savaşın getirdiği bakımsızlık yüzünden karmaşık ve çılgın bir görünüm edinmişti. Peri masallarındakilere benzeyen diken dolu çalı kümelerinden pek bir farkları kalmamıştı. Vaziyeti gören çelimsiz çocuğun babası kolları sıvadı ve bir yandan şarkılar mırıldanarak gül ağaçlarının çarpık dallarını budayıp düzeltmeye, dalların ucunu kemerin o yontulmamış direklerine bağlamaya koyuldu; işi bitirdiğine kanaat getirince de durup dikenlerin batmasından dolayı çizik içinde kalmış olan parmaklarındaki kanı yaladı ve kendi kendine güldü. Taşradan bir miktar taş sipariş etmişti; kıraç arazide koyunların kapatıldığı ağılların duvarını örmekte kullanılanlara benzer, beceriyle yontulmuş taşlar. Göçük bir şekilde uzanan bahçeyi dört bir yanına zambak ve pembe gelincik demetleri, gül çalıları, lavanta, kekik ve kuşdili kümeleri serpiştirilmiş harçtan imal edilme taş basamaklı taraçalar yardımıyla şekle şemaile soktu. Eski bir taş küvet kullanarak, içinde iribaşların yanı sıra, çelimsiz çocuğun bir piknik sırasında ağıyla yakalamış olduğu ve sonrasında Umslopogaas adını verdiği, keskin açılar çizerek hızla hareket eden kırmızı renkte bir dikenli balığın da yüzdüğü bir havuzcuk oluşturdu. Bu yepyeni bahçe, havaya yerleşmiş olan ise rağmen, oldukça sevimli bir görünüm taşıyordu. Böylesine güzel bir bahçe meydana getirdiği için babasına daha da derin bir sevgi beslemeye başlayan çelimsiz çocuk ise göğsü heyecanla inip kalkarak hoşnutlukla etrafı seyre daldı.

Çelimsiz çocuğun annesi gibi, yıkıcı bir savaşın ortasında cesaretinden ve ailesini hayatta tutma gayretinden bir an olsun taviz vermemiş sağlam iradeli bir kadının, şartlar gereği ayrılmak durumunda kaldığı evinin

rahatına nihayet kavuştuğunda kendisini mutlu sona erişmiş kabul etmesi beklenirdi normalde; oysa çelimsiz çocuk, çok sonraları sıtma olduğunu öğreneceği bir hastalığın o sıralar annesini pençesine düşürdüğünü bilmiyordu. Çocuklarının oyunlarına katılma ve onların hayal dünyasını paylaşma konusunda başarılı bir anne sayılmazdı oldum olası; çelimsiz kız her ne kadar kendisine bıkıp usanmaksızın sayısız kitap vermiş olduğu için ona minnettarsa da, annesinin kendisine bir kez bile yüksek sesle hikâye okuduğunu hatırlamıyordu. Savaş henüz devam ederken okulda ders verdiği dönemde çeşitli arkadaşları olmuştu kadının. Göz alıcı bir sülün tüyüyle fiyakalandırdığı yeşil şapkayı başından hemen hiç çıkarmayan ve bu görüntüsünden hareketle çocuklarla Robin Hood temalı oyunlar oynayıp oraya buraya hayali oklar savurarak ağaçların arasında koşturan Marian adlı bayan bunlardan yalnızca biriydi. Arkadaşının bu davranışlarını, rahatsızlık içinde kıvrandığını ve onlara ne gibi bir anlam vermesi gerektiği konusunda kararsız kaldığını ele veren bir surat ifadesiyle uzaktan izlemekle yetinirdi çelimsiz çocuğun annesi. Diğer yandan, küçük kız da bu esnada boş durmuyor ve annesini gözlemleyip onun tavırlarıyla ilgili ufak notlar tutuyordu. Tüm bunlar bir yana, annesinin kırsal kesim ve o yörenin kültürüne has öyküler konusunda uzman sayıldığını teslim etmek gerekirdi. Yetiştirdiği oğlan çocukları onu taparcasına seviyordu. Bitlerini saçarak halının üzerinde gezinen bir kirpi ve üreme zamanı kaçma girişimlerinde bulunan ve çok geçmeden gaz ocağının altında kuruyup büzüşerek can veren bir tüp dolusu semender gibi, çevrede yakaladıkları canlı hayvancıkları hediye ederlerdi ona. Kirpi bir süre sonra bahçenin aşağı ucundaki yeşilliğe bırakılırken, onu getirmiş olan çocuğa kaçıp kaybolduğu yalanı uyduruldu. Bunun üzerine, ertesi gün üzerinde öncekini aratmayacak ölçüde bol bit uçuşan başka bir kirpiyle çıkageldi çocuk ve o kirpinin salıverilmesi de uzun sürmedi. Çevre göletlerde sümüksü kurbağa yumurtası kümeleri ve mürekkep renginde iribaşların içinde birbirini yiyerek semirdiği su tankları göze çarpıyordu. O sıralar çelimsiz çocuğun annesi civarda yürüyüşe çıkar, karşılaştığı çiçeklere sevgi dolu isimler yakıştırırdı. Çelimsiz çocuğun özenle kâğıda dökülmüş öyküler ve nadide resimler içeren Çiçek Perileri serisine[14] ait kitapların hepsini toplayıp eksiksiz bir koleksiyon edinişinin aynı döneme denk gelmesi boşuna olmasa gerek: Yabangülü, Lordlar ve Leydiler, Ölümcül Yaban Yasemini, mor menekşe, kardelen...

Annesinin içinde tutunup kalmış son yaşam kırıntılarını ortadan kaldıran asıl şeyin terk ettikleri evlerine yaptıkları bu özlemle beklenen dönüş olduğu kanısına varacaktı ileride çelimsiz çocuk. Gündelik yaşam onun sebebi olmuştu bir nevi. Kendini yalnız hissediyor, şiddetli sinir ağrıları ve de baş ağrıları çektiği gerekçesiyle öğleden sonraları uykuya sığınıyordu. Böyle böyle, "ev hanımı" ile "mahpus" kelimelerini özdeşleştirir oldu çelimsiz çocuk. Bunun ne anlama geldiğini henüz tam olarak idrak edemese de, bir yerde hapis kalma korkusu çelimsiz çocuğu dehşete sürüklüyordu.

Fırtınaları içinden sıyrılıp geçtiği büyük savaş süresince bulunduğu açık hava ortamlarında karşısına çıkan öğeler; yani buğday tarlaları, çayırlıklar, dişbudak ağacı, akdiken ağaçları, çamurlu göletler, allak bullak olmuş nehir kenarları da, tıpkı o simsiyah arduvaz ve bazalt gibi, zihnine kazıdığı birer imge halini almıştı. Sivri kökleri ve uzuvlarıyla ve de içinde barındırdığı kimi sürünen kimiyse emekleyen, uçan ya da yüzen sayısız varlığıyla, kızgın ve masmavi gökyüzünden, yemyeşil çimlerden, mısır tarlalarına has o altınımsı parıltıdan ve sık çalılıkların dibinde uzanan kapkara topraktan birer kesit de eklenerek, küre şeklinde bir öbeğin içine sıkıştırılmıştı sanki hepsi. İsteği dışında sürgün edildiği veya bir diğer bakış açısına göre canını kurtarmak için bilerek sığındığı küçük bir dünyaydı burası. Bir zamanlar ona dünya üzerinde cenneti yaşatan yerdi.

Geceleri kitap okuma alışkanlığını halen sürdürüyordu; üstelik sahanlıktaki ışığı okuduğu sayfanın üstüne denk düşürebilmek amacıyla yatak odasının kapalı kapısının önüne yüzüstü uzanıp aşağıda herhangi bir hareketlenme olduğu izlenimine kapılınca çıt çıkarmaksızın gerisingeri yatağına dönerek geçirilen bu okuma seansları süresince dönüp dolaşıp *Asgard ve Tanrılar*'ın ya da *Çarmıh Yolcusu*'nun sayfalarını çevirdiğini görmek kendisini bile şaşırtıyordu. Karartma geceleri artık son bulmuştu. Ay ışığı, yatak odasının penceresinden içeri vurdukça tavanda kırbaçları, saplı süpürgeleri, hasmının üzerine atılmak için tehditkâr bir şekilde gerilmiş yılanları ve birbiriyle yarışırcasına koşturan kurtları andıran birtakım gölgeler çılgınca titreşip oynaşıyordu. Yaşı çok daha küçük olsa, onlardan korkardı hiç kuşkusuz. Oysa şimdi, hoşnutlukla izlediği bu figürleri malzeme yapıp çeşitli canavarların ve yaratıkların yerine koyarak, kafasında değişik öykü senaryoları çiziyordu. O cins ağaçların her daim inatla yaptığı gibi bahçe sundurmasının eşiğine kök salıp kendisini sağlama

almış yabani bir dişbudak ağacının dalları arasına rüzgârın etkisiyle yerleşmiş karakterlerdi onlar.

Gelgelelim çelimsiz çocuğun babası o ağacın devrilmesi gerektiğini vurguluyordu. Vahşi bir ağaçtı bu; büyük şehrin banliyölerinde yer alan bir evin bahçesine yakışmıyordu hiç. Çocuksa ağaca sevgi beslemekle beraber aksi yöndeki tüm karamsar beklentilerini boşa çıkararak kendisine geri bağışlanmış olan babasını da seviyordu. Onun elinde baltayla ağacın yanına gidişini ve bir yandan şarkı söylerken dişbudağın o canlı bedenine üst üste darbeler indirerek birkaç kütük, büyükçe bir tomruk ve çalı çırpı demetleri yontup az öteye yığışını seyretti. Bu sahneye tanık olmasıyla beraber küçük kızın zihninde bir kapı kapanmıştı sanki. Bundan böyle gündelik yaşama alışması gerektiğini tembihledi kendi kendine; ev ile bahçe arasında gidip gelerek, bir kez daha sofrada tereyağı, krema ve balın bir arada bulunabildiği bir yuvada geçirilecek bir yaşantıydı bu. Barış zamanının tadını çıkarmak lazımdı ne de olsa.

Kapalı kapının diğer yanında ise, kendisini savaşın dehşetinden soyutlamak için kapağı atmış olduğu o parlak ve bir o kadar karanlık dünya uzanıyordu halen. Varlığını sonsuza dek sürdürecekmiş gibi görünen Dişbudak Ağacı Dünyası ve gökkuşağı köprüsü kaşla göz arasında yok olup gitmişti işte. Heyecandan diken diken olmuş tüyleri ve ucundan kan damlayan dişleriyle dev kurt, kafasını yele misali kaplayan lime lime etlerle dev yılan, yaktığı ateşin başına oturmuş yüzünde muzip bir gülümsemeyle elindeki balık ağıyla uğraşmakta olan Loki, ölmüş insanların tırnaklarından yapılma azametli ve hırçın gemi, Fimbulkışı ve sonrasında Surtr’ın çıkardığı yangınlar ve her şeyin sona erdiği yerde, simsiyah ve tekdüze bir göğün altında geriye birbirinden ayırt edilebilir herhangi bir coğrafi özellik bırakmayacak şekilde dümdüz edilmiş vaziyette uzanan kasvetli ve simsiyah bir yeryüzü.

RIESENGEBIRGE’DEKİ KAYA ANITLARI

EFSANELER VE MİTOSLAR ÜZERİNE FİKİRLER

Mitos sözcüğü, kaynağını Antik Yunanca'da "yapılmış bir şeye karşılık söylenen bir şey" anlamı taşıyan *muthos* kelimesinden alır. Mitosları birer öykü gibi algılama eğilimindeyizdir; gel gör ki, İskandinav mitolojisi üzerine kaleme almış olduğu ilginç kitabına yazdığı giriş kısmında Heather O'Donoghue'nin de belirttiği gibi, öyküsel dille yazılmamış efsaneler de vardır elbet. Kabaca ele alınacak olursa, dünyamızın yaradılışına ve hayatın başlangıcına ışık tutan veya bu olgulara bünyesinde yer veren hikâyeler gözüyle bakarız onlara. Karen Armstrong "Efsanelerin kısa tarihçesi" konulu çalışmasında, mitosların herhangi bir olguyu insanların bakış açısına göre (tıpkı güneşin, bir kadın figürünce semada sürülen bir savaş arabasına benzetilişi örneğinde görüldüğü gibi) anlaşılabilir ve de belli bir anlam yüklenebilir hale getirmede araç olarak kullanıldığını ve tüm efsanelerin kökünde "ölüm korkusu ve soyu tükenme telaşı gizli" olduğunu vurgularken, Nietzsche, *Tragedyanın Doğuşu* adlı eserinde[15] mitosları, insanoğlunu düzensizlik, kargaşa ve zevk sefa peşinde koşarken farkında olmaksızın mahva sürüklenme temelleri üzerine kurulu Dionysosçu felsefenin beraberinde getirdiği kaygı ve endişeye karşı korumayı amaçlayan Apolloncu felsefenin ağırbaşlılık ve düzen ilkeleri uyarınca yapılandırılmış hayali şekiller ve öyküler bütünü olarak niteler. Ona göre trajedi, bize birbirinden harika ve büyüleyici tanrı, iblis, erkek ve kadın figürleri sunup endişe hissini katlanılabilir hale getirmekle, ilk ortaya çıktığındaki şekliyle müziği kontrolü altında bulundurmaktadır. Şöyle yazmıştır Nietzsche:

> Efsanelerini yitirmiş her kültür, aynı zamanda tabiatından gelen yaratıcılık yetisini de yitirmiş demektir. Ancak mitoslarca sarmalanmış bir ufuk bir kültürü bütün halde tutabilir. Hayal gücünün bahşettiği ayrıcalıklı yetiler ile Apolloncu rüyayı gelişigüzel bir düzensizlikten ve başıboşluktan koruyan yegâne şey mitosun kendisidir. Efsane karakterleri, aynı zamanda her yerde bulunabilen fakat asla fark edilmeyen ve gelişim çağındaki bir çocuğun zihnini etki altına alırken yetişkin bir

adamın yaşamına ve geçmişten bu yana vermiş olduğu mücadelelere yorum getiren ruhani gardiyanlar gibidir.

Nietzsche'nin idolleri, eserlerinde efsane kahramanlarına başkarakter olarak yer veren Aeschylus[16] ve Sofokles'ti. Aynı öykülerdeki başkarakterleri insanileştirmeye ve onlara bireysel "karakterler" ve kişilikler yüklemeye çalışan Euripides'i ise beğenmez, onaylamazdı.

Henüz küçük bir çocukken bile mitos okumakla masal okumak veya gerçek insanlarla ilgili öyküler ya da hayalde canlandırılan tipte gerçek insanlarla ilgili öyküler okumak arasında belirgin bir ayrım olduğunun farkındaydım. Tanrıların, iblislerin ve efsanelerde yer edinmiş diğer aktörlerin romanlarda okurun karşısına çıkan insanlarınkine benzer kişilik özellikleri veya karakter yapıları yoktur. Her ne kadar Freud bilinçsizliğin adeta bir sistem dahilinde işleyen o şaşmaz mekanizmasını açıklamak için Oedipus'un hayali yaşantısını kullanmış olsa da, efsane kahramanlarının incelenmeye değer bir ruh dünyasına sahip olduğu söylenemez. Onlara atfedilmiş çeşitli özellikler vardır elbet... Kıskançlık gerek Hera'nın gerekse Frigg'in karakterine fazlasıyla etki ederken, Thor'un vahşi, Mars'ın ise savaşçı ruhlu bir yapı sergilediğini, güzel yüzlü Baldur'un nazik bir portre çizdiğini, Efesli Diana'nın ise doğurgan olmakla beraber aynı anda bakirelere özgü bir tavır ortaya koyduğunu görürüz. Adı geçen şu son tanrıçanın kat kat memeleri ile vücuda getirilmiş taştan heykelini ilk gördüğümde, onun bir anlamda benim sahip olduğumdan veya olabileceğimden çok daha gerçek bir kişilik taşıdığı kanısına varmıştım... Ona inanan, aklını onunla meşgul eden ve yaşantısını pek çok yönden onun varlığına dayandıran çok fazla insan vardı.

Efsanelerde yer etmiş varlıklar roman kahramanlarına oranla çoğu bakımdan daha gerçektir de. Mitos dünyasına adım atmaya yeltenen Don Kişot'un içinde yaşadığı gerçek dünya ile kendisini yamamak istediği hayal âlemi arasındaki uyumsuzluk neredeyse başlı başına bir efsane öğesi halini almamış mıdır sizce? Anna Karenina, Prens Mişkin,[17] Emma Bovary, Gustav von Aschenbach ve daha niceleri, kendine has mizaçlara ve kişilik özelliklerine haiz insan karakterlerini temsil ederler ama şahıslardan bağımsız mitosların varlığıdır onların hikâyelerini asıl karmaşık hale getiren. Özellikle Aschenbach, Nietzsche'nin Apollon ve Dionysos karşılaştırması için bir savaş meydanıdır adeta; Prens Mişkin ise Hazreti İsa'ya benzeme mücadelesi veren bir âdemoğlunu temsil eder. Son birkaç yıldır, öğrencilerimle beraber diğerlerine oranla daha gerçekçi (kimi

zamansa daha az gerçekçi) olan kurgu eserleri içinde kendisine yer bulmuş efsane ögelerini büyüteç altına aldığımız, Roman Yazınında Efsaneler ve Gerçeklik teması üzerine oluşturulmuş bir akşam sınıfında ders vermekteydim. Kendi romanlarımın da, metinleri içinde, altını çizdikleri düşünceler ile ortaya koydukları genel yapının ve de okurla tanıştırdıkları karakterlerin dünyayı algılayış biçiminin önemli birer parçası olan mitos unsurları barındırdığını çekinmeden söyleyebilirim.

Bu kitabımın inceleme konusu olarak İskandinav efsanesi Ragnarök'ü seçmemin nedeni, çocukluk yıllarımda ilkin *Asgard ve Tanrılar* adlı eseri tekrar tekrar okumam sayesinde efsane ile masal arasındaki farkı idrak etmiş olmamdır. İskandinav tanrılarına "inanmıyordum" gerçi, ama bu efsaneleri dünyayı kendi algılayış biçimimle harmanlayarak, kuzey mitlerine nazaran daha az ilgi uyandırıcı ve daha sönük olmakla beraber Hıristiyanlığın da aslında hayatın akışı içinde meydana gelen şeyleri açıklamaya yönelik bir diğer yaklaşım olduğu sonucuna varmıştım. Okuruna aynı yazın kalıpları üzerinde tekrarlanmakla beraber her defasında farklı bir forma sokulan anlatımları gözlemleme hazzı veren ve bu özellikleri dolayısıyla bana sanki başka öyküler hakkında yazılmış öykülermiş gibi gelen masalların aksine, mitoslar edebi anlamda tatmin etmekten uzaktı beni. Masallarda güdülen hedef –tabii kanlı vahşet sahnelerini ve kötü karakterlerin başına gelen feci sonları peşinen kabul ettiğinizi varsayarsak– anlatılan olayı, iyilerin sağ kalıp çoğalırken kötülerin cezalandırılıp yok olduğu, okuru memnun edecek ve ruhsal açıdan doyuma ulaştıracak öngörülebilir bir sona bağlamaktır. Grimm Kardeşler kaleme aldıkları peri masallarını Alman toplumunun pagan dönemlerinde yaşamış atalarından kalma o eski dine ait ögelerin derlemesi olarak nitelemiş olsa da, bu iki kavram arasında gözden kaçmış önemli bir fark vardır. Hans Andersen bu türden gayrisahşi masallar yazsa bile bunu nadiren yapardı... İçinde gerçek şahıslarınkini aratmayacak karakter yapıları, kişilikler ve duygular barındıran yaratıcı öyküler, fikirsel mesajlar veren, hayal gücünün eseri öykülerdi onun kaleme aldıkları. Onun eserlerini okurken yazarın beni korkutmayı hatta incitmeyi amaçladığı izlenimine kapılırdım. Halen de aynı kanıdayım.

Okuru tatmin etmekten aciz oluşları şöyle dursun, okura işkence ettiği bile söylenebilir efsanelerin. Kendilerini irdelemeye çabalayan zihinleri bulandırıp şaşkınlığa sürükler ve onların yakasına bir daha bırakmamacasına yapışırlar. Kafamızın içinde dünyanın farklı kesitlerini

canlandırırlar ve onları bizi hoşnut bırakıcı şeyler değil, anlaşılmaz olanla yüzleşmemizi mecbur kılan şeyler olarak şekillendirirler. Öğrencilik yıllarımda oldukça yaygın bir kullanıma sahip olan “ilahi” tabirini yakıştırabiliriz aklımıza yansıtılan bu şekillere. Peri masalları özenle yontulmuş değerli küçük taşlar, ahşap parçaları ve emayelerden oluşan parlak küçük kolyeler gibiydi benim için. Efsaneler ise en aykırı renklerle donatılmış, bulutsu bir yoğunluk ile ışıltılı bir tür şeffaflığı bir arada sergilemesinden ötürü bazen iç karartıcı bazense göz kamaştırıcı olabilen mağaramsı kocaman boşluklardı. Annemin bana vermiş olduğu, Walter J. Turner’in “Aşk Hikâyesi” adlı şiir kitabında, bir efsanenin tılsımı altına girmenin nasıl bir his olduğunu tarif eden şu dizelere rastlamıştım:

Altından bir diyara gittiğimde
Yaşım on üç müydü neydi,
İşte orada tuttu elimden
Chimborazo, Cotopaxi.[18]

Babam da öldü, erkek kardeşim de,
Havada süzülen rüyalar gibi kaybolup gittiler bir anda.
Bense dikildim Popocatepetl’ın[19] tepesinde
Güneş ışığının parıltısı altında.

Öğretmenimizin sesi çalındı kulağıma belli belirsiz
Ve oyun halindeki diğer oğlanların uzaktan gelen cıvıltısı...
Ama beni benden almıştı bir kez
Chimborazo, Cotopaxi.

Kocaman altın bir rüyanın içinde yürüyordum
Okulun bir o yanında bir bu yanında...
Ve zirvesi pırıltılar saçan Popocatepetl
Beynime hükmediyordu tozlu sokaklarda.

Altın gibi ışıyan esmer bir çocukla beraber yürüdüm eve
Ve tek sözcük çıkmadı iki dudağımın arasından,
Chimborazo, Cotopaxi
Çalmıştı adeta dilimi benden.

Büyülenmiş gibi baktım onun suratına

Tüm çiçeklerden daha güzeldi...
Ey zirvesi ışıl ışıl Popocatepetl
İşte o anki büyüleyici güzellik sırf senindi:

Evler, insanlar ve şehrin koşturmacası
Gündüzün giderek silikleşen rüyalar gibiydi;
Chimborazo, Cotopaxi
Ruhumu benden koparıp almıştı sanki!

Bu şiire yansıtılmış olan ruh hali ve burada değinilen şu diğer dünya bana tanıdık gelmişti. Fakat benim zihnimde Chimborazo ve Cotopaxi isimlerinin yerini Ginnungagap, Yggdrasil ve Ragnarök alıyordu. Ömrümün ilerleyen dönemlerinde de kendimi edebi metinlerin sihrine kaptırmışken buna benzer etkileşimler yaşadığım anlar oldu. Aeneas'ın Cumaeli Sibyl'i bir mağarada acı içinde kıvranırken gördüğü, "*Immanis in antro bacchatur vates*" ifadesiyle özdeşleşmiş an veya Milton'un kalemiyle hayat verdiği o parlak zekâlı Yılan'ın kat kat boğumları üzerinde dimdik doğrularak Cennet'e geçtiği an gibi.

Canongate Yayınevi beni kendi seçeceğim bir efsane üzerine kitap yazmaya davet ettiğinde bunun hangi efsane olacağına daha ilk anda karar vermiştim. Ragnarök olmalıydı konu; tüm diğer efsaneleri nihayete erdiren, tanrıların bile toptan yok olup gittiği bir sona bağlanan efsane. Bu mitosun, dünyanın simsiyah bir su kütlesinden ibaret dümdüz bir yüzeye indirgenmesiyle sonuçlanan başka versiyonları da vardı; Hıristiyanlıkta Kıyamet Günü sonrası dünyanın dönüşeceği öngörülen şekil, buna verilebilecek en bariz örnektir. Ancak okuduğum çeşitli kitaplar bana bunun pekâlâ Hıristiyan öğreti tarafından sonradan yapılan şekil değişiklikleri yoluyla konsepte eklenmiş bir öge olabileceğini gösteriyordu; kaldı ki, tarif edilen birbirinden şaşaalı onca yıkım ve mahvoluş göz önüne alındığında olayın böylesine donuk bir sona bağlanması bana son derece yavan ve zayıf gelmişti. Oysa öykünün sona kadarki kısmı; kurdun tanrıların en haşmetlisini yutuşu, yılanın Thor'u zehre boğuşu, her şeyin kızıl bir ateş yumağı içinde kalıp kül olarak karanlığa gömülüşü... Aslına bakılırsa, böylesi bir efsanenin bundan daha tatmin edici ve etkileyici bir seyir izlemesi düşünülemez.

Kehanet kabilinden olmayan, devamlı tekrarlanmayan ve yanlış yönde nasihatler vermeyen bir efsaneyi dile getirmek için uygun tonu yakalamanın umduğumdan çok daha zor olduğunu anlamam gecikmedi. Bana soracak olursanız, içinde yaşamakta olduğumuz uygarlıkta, olaylara sade ve katıksız mitlerde yansıtıldığını gördüğümüz bakış açısıyla bakmak giderek daha nadir sergilenen bir yaklaşım haline gelmişti ve Canongate serisine katkıda bulunan diğer pek çok yazar da buna paralel olarak efsanelerin özünü çarpıtıp onları roman ya da modern öykü formuna sokma, efsane kahramanlarına kişilik ve kendine has ruh halleri yükleme eğilimindeydi. Bu kitapta işlediğim öykülerin son derece ilgi çekici bir başka anlatımına Danimarkalı romancı Villy Sørensen'in Danimarka dilinde ve "*Ragnarok, En gudefortælling,*" yani *Tanrıların Çöküşü* adı altında yayınlamış olduğu eserde rastlanabilir. Çağdaşı büyük üstad N.F.S. Grundtvig (1783-1872) tarafından geliştirilmiş olan Hıristiyanlık öğretilerinin kendisini olgunlaştırdığını iddia eden Sørensen, *Kuzey Mitolojisi* (1808) adlı eserinde, İskandinav tanrıları ile devler arasında cereyan eden savaşın "insan ruhu ile insan tabiatının alçakta kalmış, erdemden yoksun yönleri arasındaki kapışma, diğer bir ifadeyle, kültürün barbarlığa karşı verdiği sonsuz mücadele" olduğunu belirtiyor. Grundtvig'in takipçileri, *Eski Edda*'da yer alan şiirlerin birinde Ragnarök'ün –ki bu metinde Gimle adıyla nitelenir– yarattığı yıkım sonrası sil baştan şekillendiği tasvirine yer verilen "yeni dünya"nın, yeni bir cennet ve Yeni Ahit'te müjdelenen yeni yeryüzü olgularıyla olan benzeşikliği bağlamında, Hıristiyanlık kuramının temel kaidelerinden olan İsa'nın Yeniden Yaşama Dönüşü kavramının bir örneksemesi olduğuna inanıyordu. Tıpkı *Asgard ve Tanrılar* kitabını kaleme alan Alman araştırmacılar gibi Sørensen de, ana eserin içeriğindeki öykülerin o tarihte Hıristiyanlığı çoktan benimsemiş bulunan İzlandalılarca yazıldığına vurgu yaparak, eserde Hıristiyanlığı çağrıştıran ya da Hıristiyanlık'tan etkilenmiş birçok kalıp ve yorum olduğunu öne sürer. Danimarkalılar 1864'te Prusyalılar karşısında uğradıkları hezimeti Ragnarök'ün ardından meydana gelen Gemli'ye benzetirken, Sørensen'in biçimlendirdiği versiyon, kısmen de olsa İskandinav toplumlarının bu efsaneyi Wagner'in *Götterdämmerung* operasında da izleri görülen Alman (ve nihayetinde Nazi) etkileşimi yaratan ifadelerden arındırmak için giriştiği denemenin bir yansımasıdır.

Sørensen'in Kuzey mitolojisini yabancı etkilerden arındırmak ve yeniden dillendirmek üzere yaptığı hamlenin esas prensibi, Loki'yi –hem

tanrı hem de dev kimliğiyle– merkeze almak suretiyle bu efsaneyi güç ile aşk olguları arasında gerçekleşen muazzam kapışmaya sahne teşkil etmiş muharebe meydanı olarak insani koşullara indirgemektir. Gerçekten de, Sørensen'in Valhalla algısının insani ve evsel bir boyut taşıdığını görürüz. Onun kaleminden çıkma tanrılar duyguları olan, şüphe duymaktan kurtulamayan, ruhsal sorunlara sahip tiplemelerdir. Gimle ile değil, dünyanın fiziki sonu ile yapar kapanışı... Kendisini Ragnarök ile Gimle arasında tercihte bulunmak durumunda hissettiğini ve yaptığı seçimin Danimarkalı dindar çevrelerin büyük tepkisine yol açtığını ifade eder Sørensen. İşin ilginci, onun gerçekleştirdiği şey, benim yapmayı düşlediğim halde kendimi bu işe girişmekten men edilmiş hissederek bir türlü hayata geçiremediğim şeydir aslında.

Bunca zamandır gerçeklikle arasındaki mesafeyi ve yapısındaki farklılıkları korumayı başarmış olan bu efsaneyi tekrardan kâğıda dökmeyi bir iki defa denedim ve çok geçmeden farkına vardım ki, öyküyü kendi çocukluğumun yankıları eşliğinde, *Asgard ve Tanrılar*'ı edinip okuyarak mitoslarla ilk kez tanışmamın ve böylelikle dünyayı farklı bir gözle algılamaya başlayışımın ışığında yazmaktaydım. Bunun üzerine, "yetişme çağını savaşın fırtınaları arasında geçiren çelimsiz çocuk" figürünü ortaya sürdüm. Elinizdeki kitap bahsi geçen çelimsiz çocuğun öyküsü değildir... Ona çelimsiz dememin sebebi, sırf gerçekten de zayıf ve çıtkırıldım oluşu değil, onun iç dünyasıyla ilgili tarif edilen kavramların, devamlı okuyan ve düşünen zihninin içinde biçimlenen kurguların ve gerek Asgard gerekse *Çarmıh Yolcusu* sayesinde gözleri önüne serilen dünyayı içinde fiilen yaşamını sürdürmekte olduğu dünya ile ilintilendiren bağların da ince ve duyarlı oluşudur.

Savaş çelimsiz çocuğun dünyasını kolaylıkla mahvedebilirdi. Bu tehdit karşısında o da, kafasında kendi karşıt mitini oluşturma yoluna gitti. Böylelikle, kendi varlığı sona erme noktasına gelirse –daha doğru ifade etmek gerekirse, geldiğinde– dünya kendi kendini yenilemeye devam edecekti. Güzelim çayırlar çiçeklerle, gökyüzü kuşlarla kaplıydı, karmakarışık bitkilerle örülü nehir kıyısı gözlerden uzak bir mücadeleye ev sahipliği yapıyor, su ise yerinde duramayıp devamlı kıvranarak oradan oraya yüzen canlılarca çalkalanıyordu. Tanrıların ölümü, giriş, gelişme ve sonuç kısımları içeren doğrusal bir öykünün finalini teşkil ediyordu. İnsan yaşamı da aynı şekilde doğrusal bir öyküden ibaretti. Efsanelerin seyri ise felakete ve bazen onunla da kalmayıp yeniden dirilişe doğru akıp gidiyordu.

Büyüyüp gelişme özelliğine sahip şeylerin, adeta mevsimsel bir döngü çerçevesinde hareket eder gibi, her daim yineleneceğine inanıyordu çelimsiz çocuk.

Gelgelelim, yirmi birinci yüzyılda bir Ragnarök versiyonu yazmaya yeltenmeniz halinde, eserde anlatılan olayların farklı bir sona gebe olması kaçınılmazdır. Unutmayalım ki biz, içine doğmuş olduğu dünyanın tükenişini kendi eliyle hazırlayan ve dahası, bu süreci hızlandırmak için adeta özel gayret gösteren bir hayvan türüyüz. Bunu yapmamızın ardında kötülük veya art niyet yatmaz, ya da, asıl sebep onlar değildir en azından; sıradışı bir zekâ, rakipsiz bir açgözlülük, kendi türünün sayısını artırmaya yönelik eşi benzeri görülmemiş bir ölçüsüzlük ve biyolojik olarak da perçinlenmiş bir dar görüşlülüğün dengeden yoksun şekilde bir araya gelmesiyle ortaya çıkan bir kavram karmaşasıdır esas neden. Her gün bir canlı türünün daha soyunun tükendiği, mercan resiflerinin renginin solduğu ve çelimsiz çocuğun elinde ucu kancalı bir oltayla ve her yakalananın yerini alacak daha binlercesinin bulunduğu gerçeğinin verdiği o kendinden emin cüretkârlıkla Kuzey Denizi'nde avlamaya çalıştığı morina balıklarının şimdilerde ortadan kaybolduğu haberleriyle yüzleşiyorum. Normalde ona hizmet etmesi gerekirken bunun tam aksine dünyayı yok oluşa sürükleyen insan beynince tasarlanıp yine insan eliyle uygulamaya konmuş projeler, kör edici bir ihtirasın tutsağı olmuş zihinler tarafından maalesef ki dâhiyane bir ustalıkla ayakları okyanus tabanına dek uzatılarak yerleştirilen mühendislik harikası petrol arama-çıkarma istasyonları, Serengeti Ulusal Parkı'nda yaşayan kimi hayvanların göç rotasını ihlal edecek şekilde inşa edilmiş yollar, Peru'da kuşkonmaz ekimi amacıyla tarım alanlarının tuzlanışı, mahsullerin daha kolay taşınabilmesi için helyum balonlarından faydalanılması, sebzelerin ve gerek insanların gerekse diğer canlıların yaşamak için ihtiyaç duyduğu suyun tarla sulama bahanesiyle tehlikeli boyutlarda çarçur edilmesi pahasına karbon kullanımından kaçınılması hakkında yazılar okuyorum. Bizim Midgardımızın sonu üzerine de yazmak istedim ama kafamda tasarladığım şey kinayede bulunmak veya öğüt vermek değildi. Tanıdığım bilim insanlarının hemen hemen hepsi kendi sonumuzu gittikçe artan bir hızla yaklaştırdığımız kanısında. Çelimsiz çocuğun çayırlık arazide yaptığı yürüyüşler sırasında gözlemlediği ve sonsuza dek yaşayacağına inandığı yabani otların çoğu çağdaş tarım uygulamaları yüzünden yok olup gitti bile. Yağmurkuşu kümeleri havalanmıyor artık göklere. Ardıç kuşunun salyangozu taşa çarparken

çıkardığı gürültü duyulmuyor artık, evlerimizin bahçesinde ise tek bir serçe görülmez oldu. Midgard Yılanı'nın öykümün bir bakıma ana karakteri olduğu söylenebilir. Öldürüp mideye indirdiği balıkların son çırpınışlarını seyretmeyi sever, adeta zevk için öldürür; üzerinden sürünerek geçtiği mercanları tüm ağırlığıyla ezer ve dahası, onların rengini kaçırır. Yaşadığı dünyayı zehirlemektedir çünkü onun doğası böyledir. Bu öykü üzerinde çalışmaya başladığımda kafamda bir metafor belirmişti... Ölülerin tırnaklarından meydana gelmiş ölüm gemisi Naglfar, günümüzde çerçöp girdabı diye anılan ve Pasifik Okyanusu'nun, büyüklüğü Teksas eyaletininkini dahi aşacak bir kesitini kaplayan, doğada yok edilmesi imkânsız cinste dayanıklı plastiklerden meydana gelme yığınların bir yansıması olarak canlandı hayalimde. Thor Heyerdatıl'ın Kon-Tiki adlı salıyla yapmış olduğu 1947 tarihli denizaşırı yolculuk sırasında uçsuz bucaksız okyanusun ortasında başıboş yüzerken görüp tiksindiği plastik kaplardan bu noktaya nasıl gelindiğine takılıyordu aklım. Öyle ya da böyle, efsaneyi kendi koşulları ışığında, çelimsiz kızın keşfettiği biçimiyle aktarmaya karar verdim.

Bu yola çıkarken tanrılara insan kimliği kazandırma niyeti beslemediğimi daha önce de belirtmiştim. Fakat tanrılar, insanlar ve ahlaki değerler üzerine kafa yormuş en zeki ve yetenekli düşünürlerden biri olan Ludwig Feuerbach'ın bilgece kuramlarını bir an olsun aklımdan çıkarmadığımı da belirtmeliyim. *Homo homini deus est*[20] diye yazarak, Aşk, Öfke, Cesaret, Hayırseverlik gibi olgularla özdeşleştirdiğimiz tanrıların aslında kendi benliğimizi algılayışımızdan hareketle şekillendirilmiş insani niteliklerin birer yansımasından ibaret olduğu vurgusu yapar Feuerbach. Böyle söylemekle, Hıristiyanlık'ta yer alan somutlaşmış tanrı imgesinin, bir insanın bedenine bürünmesi dolayısıyla, yine kendi ortaya atmış olduğu "insan ürünü tanrı" tespitini desteklediğinin de altını çizmiş olur. Onun *Hıristiyanlığın Özü* adlı eserini o her zamanki akıcı ve esnek üslubu ile İngilizce'ye tercüme eden George Eliot'un[21] izleyen süreçte kaleme aldığı eserlerde hep Feuerbach'ın bu kitabının izleri görülmektedir. Gelgelelim İskandinav tanrılarına alışılmış kalıpların hayli dışında insani özellikler yakıştıran bir görüş açısı da yok değil. Her şeyden önce, sınırlı güçlere sahip olmaları ve ahmakça hareket etmeleri bakımından insana benzerler. Açgözlüdürler ve kendi aralarında hırlaşıp oyunlar oynamayı severler. Zalimdirler; avcılıktan ve birbirine şakalar yapmaktan hoşlanırlar. Ragnarök'ün elbet bir gün kapıya dayanacağını

bildikleri halde onun önüne geçmeye ve olayların gidişatını değiştirmeye yönelik herhangi bir girişimde bulunmaktan acizdirler. Nasıl yiğitçe ölüneceğini gayet iyi bilirler fakat dünyayı değiştirmeye gelince aynı azmi ve yetiyi ortaya koyamazlar. *Homo homini lupus est* diye yazan Hobbes ise “İnsan insanın kurdudur” demekle her kişinin bilinçaltında gizli olan kurt tabiatına vurgu yapmakta, insanı yapayalnız, zavallı, kirli karakterli, gaddar ve kıt beyinli bir yaratık olarak ele alan karamsar hayat görüşünü perçinlemektedir.

Wagner’in *Yüzük Döngüsü*[22] adı verilen konseptini incelemeye aldığı *Dünyanın Sonunu Gördüm* adlı enfes çalışmasında, Wagner’in Loge isimli karakterini mitlerle ilgili elinin altında mevcut kaynaklardan yola çıkarak nasıl beceriyle vücuda getirdiğine dikkat çeker Deryck Cooke. Wagner’in yaratmış olduğu Loge’yi ateşin ve zekânın tanrısı olarak niteliyor Cooke. Oysa eski efsanelerde sadece bir yarı-tanrı olarak okurun karşısına çıkan Loki daha ziyade devler ve hatta iblislerle ilintilidir. Alman folklor unsurlarından biri olan ateş cini Logi’nin Edda metinlerinden tanıdığımız Loki ile özdeşleştirilmesi muhtemelen dilbilgisinden kaynaklanan bir köken hatasının sonucudur; Wagner’in betimlediği Loge karakteri ise hem problem çözücü yönü hem de Dişbudak Ağacı’nın da sonunu getirecek olan alevleri yeryüzüne yağdıran güç olarak ön plana çıkıyor. Çocukken Loki’ye hep sempatiyle bakmışımdır, çünkü o parlak zekâlı ve aykırı bir tipti. Bu öyküyü yazmakla uğraşırken onun yeni bir yönünü daha keşfettim: Karmaşa çıkarmaya meraklıydı Loki... Öykünün onunla ilgili kısımları, sizin de okumuş olduğunuz gibi, ateşler ve şelaleler, diğer bir deyişle, kaos kuramcılarının düzensizliğin içinde düzenin izlerini yakalamaya çalıştığı türden şekilsiz olgular içeriyordu. Loki’yi asıl ilgilendiren şey, yok oluşun içindeki düzeni ve düzenin içinde saklı olan yok oluşu bulup çıkarmaktı. Günün birinde kinayeli bir öykü kaleme almak istersem, Loki’yi dünyayı kurtarabileceği gibi onun hızla yıkıma sürüklenmesinde pay sahibi de olabilecek bağlantısız bir bilim dehasını temsilen kullanırım hiç kuşkusuz. Son söz olarak şunu söyleyebiliriz ki, dünyanın sonu sadece tüm o heybetli orduları ve kendi aralarındaki çekişmeleriyle fazlaca insan karakteristiği sergileyen tanrıların değil, ortalığa ateş saçan muzip bakışlı ve kurnaz düşünürün de onu nasıl kurtaracağını bilememesi yüzünden geliyor.

BİBLİYOGRAFYA

Efsaneler

Boyer, Régis, editör & çevirmen, *L'Edda Poétique* (Paris: Fayard, 1992). Fransızca metin; aydınlatıcı araştırma malzemesi içeren makaleler.

Magee, Elizabeth, seçen ve derleyen, *Yüzük Efsaneleri* (Londra: Folio Society, 2004). Bu geniş koleksiyon *Prose Edda*'nın çevirisi Jean L. Young tarafından yapılmış bazı kısımlarını ve Patricia Terry'nin *Eski Edda'dan Mitolojik Şiirler* adlı eserinden alınma, aslına bire bir uyan çevirileri içermektedir.

Sturluson, Snorri, *Edda*, editör & çevirmen Anthony Faulkes (Londra: Everyman, 1987).

Stange, Manfred, editör, *Die Edda* (Wiesbaden: Marixverlag, 2004). Almanca metin; canlı bir anlatıma sahip.

Wägner, W., *Asgard ve Tanrılar*, adaptasyon M.W. Macdowall ve editör W.S.W. Anson (Londra: 1880).

Efsaneler Üzerine Yazılar

Armstrong, Karen, *Efsanelerin Kısa Tarihi* (Edinburgh: Canongate Books, 2005).

Boyer, Régis, *Yggdrasill. La religion des anciens Scandinaves* (Paris: Bibliothèque Historique Payot, 1981, 1992). Konu üzerine yazılmış en güvenilir kaynaklardan biri olup, yaratıcı bir dile sahiptir.

Cooke, Deryck, *Dünyanın Sonunu Gördüm: Wagner'in Yüzüğü Üzerine Bir Çalışma* (Londra: Clarendon Paperbacks, 1976). Ne yazıktır ki ancak yazarının ölümünden sonra ve de tamamlanamamış halde baskı yüzü görebilen bu eserde Wagner'in operaları incelenip yorumlanmakta olup bu operalarda vurgulanan mitoslarla ilgili enteresan bilgilere ve yeni bakış açılarına yer verilmekte, Wagner'in bu mitosları ele alış biçimine ışık tutulmaktadır.

Nietzsche, Friedrich, *Tragedyanın Doğuşu ve Ahlaki Değerlerin Şeceresi*, çevirmen Francis Golffing (New York: Anchor Books, 1956). *Die Geburt der Tragödie* ilk olarak 1872 yılında Almanya'da yayınlanmıştır.

O’Donoghue, Heather, *Asgard’dan Valhalla’ya* (Londra: I.B. Tauris and Co., 2007). Hem efsanelerin kendisini hem de sonraki dönemlerde onlarla ilgili ortaya konmuş çalışmaları mercek altına alır.

Sórensen, Villy, *Ragnarok* (1982), metin Danimarka dilinde; çevirmen Paula Hostrup-Jessen, *Tanrıların Çöküşü* adıyla (Lincoln, Nebraska: Nebraska Üniversitesi Yayınları, 1989).

Steinsland, Gro, *Norrøn Religion* (Oslo: Pax Forlag, 2005). Harikulade resimlerle bezenmiş bu ilgi çekici çalışmanın halen İngilizceye çevrilmemiş olması büyük kayıp.

Turville-Petre, E.O.G., *Kuzey Diyarında Efsane ve Din* (Londra: Weidenfeld and Nicholson, 1964).

Bazı Bitkiler ve Yaratıklar

Ellis, *Richard, Deniz Ejderleri* (Lawrence, Kansas: Kansas Üniversitesi Yayınları, 2003).

Ellis, Richard, *Deniz Ansiklopedisi* (New York: Alfred A. Knopf, 2006).

Gibson, Ray, Benedict Hextall and Alex Rogers, *Britanya Adaları ve Kuzeybatı Avrupa’nın Fotoğraflı Deniz Rehberi ve Kıyı Yaşamı* (Oxford: Oxford Üniversitesi Yayınları, 2001).

Huxley, Anthony, *Bitkiler ve Gezegenimiz* (Londra: Ailen Lane, 1974); elden geçirilmiş versiyon (Londra: Pelican, 1978).

Jones, Steve, *Mercan: Cennette Bir Kötümser* (New York: Little, Brown, 2007).

Kurlansky, Mark, *Morina Balığı* (New York: Vintage, 1999).

Mech, L. David, Kurt: *Soyu Tükenme Tehlikesiyle Karşı Karşıya Olan Bir Türün Ekolojik Düzeni ve Davranış Tarzı* (Minneapolis, Minnesota: Minnesota Üniversitesi Yayınları, 1970, 1981).

Mech, L. David ve Luigi Boitani, editörler, *Kurtlar: Davranış Tarzı, Yaşam Çevresi ve Türün Geleceğini Koruma Yolları* (Chicago: Chicago Üniversitesi Yayınları, 2003).

Tudge, Colin, *Ağaçların Bilinmedik Yaşamı: Nasıl Hayatta Kalırlar ve Niçin Bizim İçin Hayati Önem Taşırlar* (Londra: Penguin, 2006).

Uyarılar

Ellis, Ricgard, *Bomboş Bir Okyanus* (Washington, DC [Columbia Yönetim Bölgesi]: Island Press/Shearwater Books, 2003).

Harvey, Graham, *Kırsal Bölgelerin Katli* (Londra: Jonathan Cape, 1997).

Pauly, Daniel ve Jay Maclean, *Kusursuz Bir Okyanusta: Kuzey Atlantik Okyanusu’nda Balıkçılığın Durumu ve Ekosistem* (Washington, DC: Island Press, 2003).

Rees, Martin, *Son Saatimiz Çalarken* (New York: Basic Books, 2003).

Roberts, Callum, *Denizlerin Doğaya Ters Düşen Tarihi: İnsanoğlu ile Balıkçılığın Geçmişi ve Geleceği* (Londra: Octopus, 2007).

Ve Kaos Üzerine...

Gleick, James, *Kaos: Yeni Bir Bilim Dalı Yaratmak* (New York: Viking Penguin, 1987 ve aynı eserin bunu izleyen çeşitli baskıları.)

YAZAR A.S. BYATT'TAN TEŞEKKÜRLER

Bu projenin hayata geçirilmesi sürecinde hevesini bir an olsun kaybetmeksizin katkı sağlayan Jamie Byng'e ve eserin derlenip yayına hazırlanmasında akılcı yaklaşımı ve sabrından dolayı Francis Bickmore'a teşekkür ederim. Norah Perkins'e de ayrıca minnetimi sunmak isterim. Dostum Jenny Uglow konu üzerine fikirlerini ve İskandinav öykülerine olan tutkusunu benimle paylaştı. Bana Villy Sørensen'in *Ragnarok* adlı eserinin hem Danimarkaca hem de İngilizce versiyonlarını sunup Danimarka dilindeki çeşitli balık isimlerini benimle paylaşan ve Danimarka dilinden çevirilerimi yapan Claus Bech'e özellikle şükranlarımı sunarım. Alman tercümanım Melanie Walz da efsanelerin Almanca versiyonlarını inceleme hususunda bana büyük yardımda bulundu. Yayın temsilcim Deborah Rogers eşsiz bir şevkle bana destek olurken, Rogers Coleridge and White Edebiyat Ajansı'ndan Mohsen Shah tüm bilgileri mümkün görünenin de ötesinde bir düzen içinde tutmayı başardı. Kocam Peter Duffy ise her zaman olduğu gibi heyecanlarımı olduğu kadar problemlerimi de paylaştı ve bana yeni fikirler verdi. Ve nihayet, geçmişte kurtlarla ilgili çalışmalar yürütüp bir süre onlarla vakit geçirmiş olan kızım Miranda Duffy, onlarla ilgili hangi kaynakları okumam gerektiği konusunda beni aydınlatmakla kalmayıp kurtların davranış biçimi konusunda da bana paha biçilmez bilgiler aktardı.

KİTABIN BASKI TİPİ ÜZERİNE UFAK BİR NOT

Berraklığı, açıklığı ve sadeliği ile övgü alan Van Dijck baskı sistemi, Christoffel van Dijck tarafından on yedinci yüzyıl ortalarında tasarlanıp kesilmiş olan yazı karakteri ve baskı tarzı temel alınarak oluşturulmuştur. Ovid'in *Metamorfoz* adlı eserinin Joost van den Vondel tarafından yapılmış o meşhur çevirisinin 1671 tarihli birinci baskısından yola çıkan Jan van Krimpen, van Dijck'in harf karakterini Monotype Corporation şirketi için 1937 senesinde yeniden hayata geçirmiştir.

[←1] Esasen Slav ve kısmen de olsa Cermen toplumlarının folklöründe bir havan tokmağına binip uçtuğu varsayılan ve çocuk kaçırma huyuyla tanınan korkunç cadı. -*çn*

[←2] Jotun, İskandinav mitolojisinde genellikle Aesir ile çatışma halinde olan bir dev ırkının genel adıdır. -*çn*

[←3] Öykünün bu unsuru ilk kez Richard Wagner tarafından aktarılmıştır. -*çn*

[←4] Tanrıların Fenris'i bağlayıp etkisiz hale getirmekte kullandığı Cüce işi kuşağın ismi. -*çn*

[←5] Karada yürümek için göğüs yüzgeçlerinden faydalanan amfibik bir tür balık. -*çn*

[←6] Rudyard Kipling’in *Cengel Kitabı* adlı eserinde Langur cinsi maymunlardan oluşan topluluğa yakıştırdığı Hintçe tabir. *-çn*

[←7] İskandinav mitolojisinde Sigurd'un sütbabası olarak ön plana çıkan ve kıymetli madenlerden güzel nesneler dökmesiyle tanınan demirci ustası; ilerleyen süreçte yine Sigurd tarafından başı kesilerek öldürülecektir. -*çn*

[←8] İskandinav Mitolojisinde *völva* yazılımıyla da karşımıza çıkan bu sözcük, “eli asalı kâhin” anlamı taşımaktadır. Odin bile tanrıları gelecekte nelerin beklediğini öğrenebilmek için bu isimle anılan kadınlardan birine danışma gereği duymuştur. -*çn*

[←9] İlk dondan sonra toplanan üzümlerden imal edilen, Almanlara has sek beyaz şarap. -*çn*

[←10] “Boynuzlu balina” ismiyle de anılan ve günümüzde Kuzey Kutbu’nu çevreleyen denizlerde sıkça rastlanan bir tür deniz memelisi. -*çn*

[←11] Eski İskandinav dilinde “Midgard Yılanı” anlamına gelir. -*çn*

[←12] Türkçe’de keskin tarafı geniş, arkası tokmaklı, kısa saplı odun baltası anlamındadır. -*çn*

[←13] İngiltere'nin Sheffield kentindeki bir mahallenin ismi olan Nether Edge, aynı zamanda İngilizce'de "ölüler diyarının sınırı" anlamı da doğurmaktadır. -*çn*

[←14] 20. Yüzyıl başlarında Cicely Mary Barker adlı İngiliz çizer tarafından yaratılan resimli çocuk kitapları serisi. *-çn*

[←15] Söz konusu eserin tam adı *Müziğin Ruhundan Tragedyanın Doğuşu*’dur. -*çn*

[←16] Türkçe’de tanındığı ismiyle, Eshilos. -*çn*

[←17] Dostoyevski’nin *Budala* adlı romanının, aynı zamanda kitabın başlığındaki yakıştırmanın da hedefini teşkil eden esas karakteri. -*çn*

[←18] And Dağları’nda yer alan iki volkan. Her ikisi de Ekvador sınırları içinde olup, Chimborazo bu ülkenin en yüksek, Cotopaxi ise ikinci yüksek zirvesidir. Chimborazo’nun son patlamasının M.S. 550 yılı civarında gerçekleştiği sanılırken, Cotopaxi son kez 1942 senesinde patlamıştır. Chimborazo’yu farklı kılan bir özelliği, dünyanın “yeryüzü çekirdeğine en uzak noktası” kabul ediliyor oluşudur. -*çn*

[←19] Meksika’nın başkenti Mexico City yakınlarında aktif volkan. İspanyolların Aztec topraklarına ayak basış tarihi olan 1519’dan bu yana tam 15 kez büyük çaplı patlamalara sahne olmuştur. -*çn*

[←20] Latince’de “İnsan kendi kendisinin tanrısıdır” ya da “Tanrı insanın kendi özünü algılayışından öte bir şey değildir” anlamına gelen deyiş. -*çn*

[←21] Gerçek ismi Mary Anne Evans olup Victoria döneminin önde gelen yazar, gazeteci ve çevirmenlerinden kabul edilir; ona erkek hüviyeti yamayarak kadın olduğu gerçeğini kamuoyundan gizlemesine yardım eden George Eliot ismini, eserlerinin ciddiye alınması kaygısıyla böyle bir yola gittiği gerekçesiyle, yazın hayatı süresince mahlas olarak kullanmıştır. -*çn*

[←22] Alman besteci Richard Wagner’in İskandinav mitolojisinden ilham alarak meydana getirdiği ve sırasıyla *Das Rheingold, Die Walküre, Siegfried ve Götterdämmerung* operalarından oluşup genel anlamda *Nibelungen Yüzüğü* olarak da anılan opera dörtlemesi. -*çn*

TIMES'ın 1945'ten günümüze, gelmiş geçmiş en iyi 50 İngiliz yazar arasında gösterdiği A.S. Byatt'tan çarpıcı bir roman…

Dünya yeniden filizlenen bir ceset,
gökyüzü ise kafatasının içindeki boşluktu.
Ragnarök gelip çatmıştı…

İkinci Dünya Savaşı sırasında, yaşadıklarına anlam vermeye çalışan küçük bir kız çocuğu İskandinav mitolojisi üzerine bir kitap bulur ve savaşın yarattığı dehşetin ortasında bambaşka bir kıyametle karşı karşıya kalır… Belki de insanı anlamadan önce tanrıları anlamak gerekir.
Biz mi daha acımasızız yoksa tanrılar mı?
Peki dünyayı kim daha önce yok edecek?
İnsanlar mı, tanrılar mı?

"Şüphesiz Byatt'ın şimdiye dek yazdığı en güzel ve en dokunaklı eserlerden biri."
INDEPENDENT

"Baş döndürücü ve muhteşem."
URSULA K. LE GUIN

"Olağanüstü bir yeteneğe sahip bir yazardan büyüleyici bir eser."
THE WASHINGTON POST

www.ithaki.com.tr
facebook.com/ithakiyayin
twitter.com/ithakiyayinlari

